

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

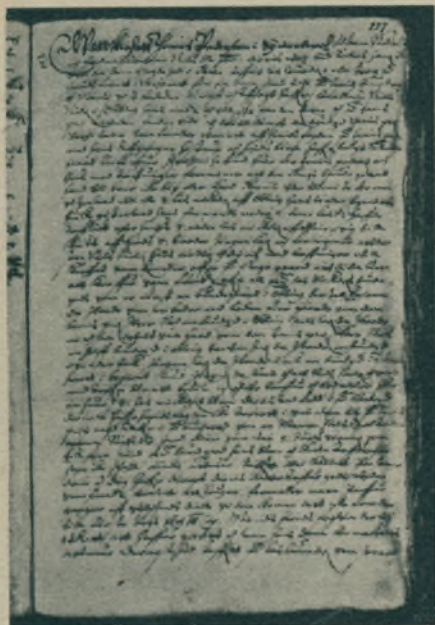
Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

JENS ABILDTRUP

SLÆGTEN ABILDTRUP

II

EGET FORLAG NØRRE NISSUM 1951

JENS ABILDTRUP
SLÆGTEN ABILDTRUP
II

JENS ABILDTRUP
SLÆGTEN ABILDTRUP

II

EN HERREDSFOGEDSLÆGT

ca. 1475—1700

SAMT

NYE OPLYSNINGER
OM SLÆGTEN HVID
I ABILDTRUP NEDERGAARD
1487—1800

EGET FORLAG

1951

Min Hustru

Maria Margrethe Abildtrup

født Møller

tilgnet

FORORD

I de mange Aar, jeg har syslet med Slægtsforskning, er det lykkedes mig at finde meget rigt Materiale til min Mors og Farmors Slægters Historie. Derimod var det kun lidt, jeg kunde finde om min Farfars Slægt. Det bekræfter Slægtsbogen, som udkom 1943. Det var mig en Skuffelse, særlig da der ikke kunde være begrundet Haab om at finde mere. Jeg kunde dog ikke slaa mig til Ro og fortsatte derfor mine Undersøgelser, men kun med ringe Resultat.

Endelig lykkedes det mig i meget gamle og vanskeligt tilgængelige Kilder at finde al den Rigdom af Oplysninger om Slægten, som er nedlagt i denne Bog. Hvad jeg hidtil igennem ca. 40 Aars Undersøgelser havde fundet, var kun ubetydeligt i Forhold til dette sidste rige Fund, som jeg først saa sent som forrige Aar kom paa Spor efter.

Naar det er lykkedes at faa Slægtsbogen frem, skyldes det nogle Medlemmer af Slægten, som har vist Sagen saa stor Interesse, at de har ydet Bidrag til dens Trykning. Derfor bringer jeg dem en hjertelig Tak.

Maa jeg ogsaa takke Rigsarkivet, København, Landsarkivet, Viborg, og Centralbiblioteket, Lemvig, for den venlige Hjælp, jeg der har modtaget.

Solbakken, Nørre Nisum i August 1951.

Jens Abildtrup.

INDHOLD

A. En Herredsfogedslæggt fra Øster og Nørre Horne Herreder	
Indledning	13
1. Mandslinie	
Las Michelsen i Obling	15
Niels Lassen i Obling	21
Las Nielsen i Bindsbøl	26
Niels Lassen i Grimlund	40
Christen Nielsen i Grimlund	46
Christen Christensen i Grimlund og i Bindsbøl	49
2. Mandslinie	
Visti Lassen i Bindsbøl	54
Mads Vistisen i Okslund	62
Kvindelinien	
Søren (Madsen) i Gyris	65
Christen Pedersen i Gyris	66
Søren Christensen i Graahede	73
Christen Therkildsen i Graahede	75
	}
B. Nye Oplysninger om Slægten Hvid i Abildtrup	
Anders Hvid	83
Niels Andersen	85
Anders Nielsen	86
Michel Andersen	87
Christen Michelsen	92
Michel Christensen	94
Christen Mortensen	96
Christen Nielsen	97
C. Christen Mortensens Slægt	
Niels Pedersen i Hykkelbjerg	103
Peder Nielsen i Ugelbjerg	105
Morten Pedersen i FASTER Præstegaard	107
Slutning	110
Tavle I	112
Tavle II	113
Kildehenvisninger	116
Navneliste	119
Rettelser og Tilføjelser til Slægten Abildtrup I	123

A.
EN HERREDSFOGEDSLÆGT
FRA ØSTER OG NØRRE HORNE
HERREDER

INDLEDNING¹

Herredsfogedstillingen gaar langt tilbage i Middelalderen. Oprindelig kaldtes Herredsfogden blot Foged; senere gik han ogsaa under Navnene: Dommer, Tinghører, Tingholder og Tingfoged, men Herredsfoged var det almindeligst brugte Navn. Herredsfogdens Embedsomraade var Herredet. Hans Gerning kunde føre ham til et hvilket som helst Hjem paa Landet, til Hytten, Gaarden og Slottet inden for dette Omraade, men hans faste og egentlige Arbejde fandt Sted paa Herredstinget mindst een Dag om Ugen.

Herredstinget var en aaben, firkantet Plads paa fri Mark omgivet af ret store Sten, hvorpaa der laa fire Planker eller Stokke, som gav Sæde til Tingets faste Personale: Herredsfogden, Skriveren og de otte Mænd, som efter Stokkene blev kaldt Stokkemændene, hvis Arbejde det var at være Herredsfogden behjælpelig paa forskellig Vis. Inden for de fire Stokke laa en Sten, Tyvestenen kaldet, hvorpaa den anklagede Tyv skulde sidde.

Tinget skulde af Hensyn til Herredsfolkene gerne ligge nogenlunde centralt i Herredet, om muligt helst paa et højere beliggende Sted, ved en Gravhøj f. Eks., hvorfra det kunde ses vidt omkring, men det maatte dog ikke ligge for nær ved Købstad, Landsby eller Kro, at ikke Herredsmændene paa deres Vej skulde blive fristet til Drik eller anden Slethed. Heller ikke var det ubelejligt, om der i Nærheden laa et Hus eller en Gaard, hvor Tingfolkene i ondt Vejr kunde søge Læ og Tilflugt.

Herredsfogden var en af de mest ansete Mænd i Herredet. Han blev kaldet af Lensmanden, senere, 1660, af Kongen. Han skulde være Selvejer og hørte i Almindelighed til de største og mest ansete Selvejerslægter, men i ældre Tid kunde han ogsaa tilhøre lavadelige Slægter. Det krævedes af ham, at han skulde være en »uberygtet Dannemand« og »vederhæftig«, d.v.s. være økonomisk velstillet.

Herredsfogdens Gerning er i Korthed blevet skildret saaledes:
»Hans Embede bestod væsentlig i at lede Forhandlingerne og holde Orden paa Tinget, afsige Domme, samt forestaa Udfærdigelsen af skriftlige Vidnesbyrd om de retslige Akter, o.s.v., som fandt Sted paa Tinge. Han udsteder (sammen med to andre, sjældnere flere) de Vidner, der tages beskrevet, han udsteder Domme, Opsættelser, Stævninger og lignende. Han maatte forelæse Edsformularen, der skulde gentages af den sværgende, føre Regnskab over Bøder m. m., lade kgl. aabne Breve, Landstingsstævninger, Kundgørelser o.s.v. læse paa Tinge o.s.v.«

Vi ser, at det ikke er Smaating, en Herredsfoged har at tage Vare paa.

Efter disse indledende Ord gaar vi over til i det følgende at give en Skildring af den gamle Herredsfogedslægt fra Nørre og Øster Horne Herreder: 1475-1700.

1. MANDSLINIE

Obling — Bindedbøl — Grimlund — Bindedbøl.

LAS MICHELSEN

Født ca. 1475, død ca. 1556.

Vor Slægts først kendte Mand hed Las Michelsen. Han var Herredsfoged i Nørre Horne Herred og boede i Landsbyen Obling i Sønder Bork Sogn, ikke langt fra den sydlige Del af Ringkøbing Fjord.

Om hans Fader ved vi intet andet, end at han hed Michel og levede i sidste Halvdel af 1400erne.

Dr. O. Nielsen og Palle Fløe meddeler i deres Beskrivelse af Sdr. Bork Sogn, at i Aarene 1478-1480 boede der i Obling en Herredsfoged ved Navn Bertel Lassen. Denne Mand er sandsynligvis Las Michelsens Svigerfader.

Da Las Michelsens næstældste Søn hed Bertel, maa han ifølge Opkaldelsesreglerne være opkaldt efter sin Morfader, hvis Navn da havde været Bertel. Da dette Navn er ret sjældent paa Egnen, ligger det nær at antage, at han maa være opkaldt efter ovennævnte Bertel Lassen i Obling, som altsaa maa være hans Bedstefader. Dette støttes yderligere af den Kendsgerning, at Las Michelsen i Obling blev Bertel Lassens Efterfølger som Herredsfoged, da det mange Steder var ret almindeligt, at Herredsfogedembedet gik i Arv fra Fader til Søn eller Svigersøn.

Paa den Tid og længe efter vilde man gerne bruge mange stumme Bogstaver i det danske Sprog, og som et Kuriosum skal vi oplyse, at i et kongeligt Brev af 3. August 1528 blev Herredsfogdens Navn skrevet saaledes: Lawris Michellsszenn.

Las Michelsen har været en meget velhavende Mand. I Obling By ejede han tre Gaarde, hvoraf den ene var fire Gange saa stor som en almindelig Bondegaard, i Sønder Bork to og endvidere en Gaard, Bovnum, i Øster Herred.²

Første Gang, vi ser ham optræde som Dommer paa Nørre Horne Herredsting, var 1517.³ Det angik Oddum Kirkes Jordegods. Igen-

nem Middelalderen var Kirken kommen i Besiddelse af meget Jordegods, og for at sikre dens Ejendomsret blev der nu paa Tinge taget Lovhævd paa dette, d.v.s. et vist Antal Mededsmænd skulde afgive edelig Forsikring om, at Kirken med fuld Ret besad sit Gods.

Da det paagældende Retsdokument er det ældste, som vi ved, vor Stamfader Las Michelsen har været med til at udstede, skal vi tage et lille Uddrag deraf, som lyder saaledes:

»Kundgøre wi Las Michelsen, tingholder paa Nørhærets tingh, Lauers Nielsen, præst til Oddwm, Christen Vindh, prest oc capellan til Lønborg, Pally Bangh, vebner, Nis Lagssen Nørkiergord, Mats Perssen i Tarm, Nis Lagssen i Odderup oc Jørghen Jebssen i Hodde kierlig meth gudt giøre alle witterligt i thette wort obne breff, at aar efter guts byrd mdxvii then torsdag for midsommer paa fornefnde ting for dom oc rette war skicket beskenne mand Christiern Nielsen i Stoxstrup logligh bedis oc feck eth vwildig thingsvinte af VIII danemendh som wunte paa tro siell och sanninge, at them fuld witterligt er, hørde oc sawe [saa], at II dannemend wunte for them som war Thames Anderssen i Tarm oc Anders Matssen i Oddwm, som vor fornefnde Christiern Nielsens loghøffdhøring, thii wutne paa theres tro siell oc sanninge, at them witterligt er at fornefnde Christiern Nielsen gjorde laghoffd paa Oddwm kircke gots vegne, som han war logligh tillfonden af domern paa tiingi meth danemend oc daneswene, bynder oc sielle eyger oc gode birckii tynner logtid dags och brasth enghen vern och logligh indworde thette efter screffne gotz« o.s.v.

Forøvrigt er det kun lidt, vi ved om Las Michelsens Dommervirksomhed. Nogen egentlig Dom fra hans Haand har vi ikke, og af Tingsvidner, han har udstedt, er kun enkelte bevaret, og det er kun lidt, de fortæller om hans Liv og Gerning, men nogle Smaaglimt faar vi da.

Den 3. Juli 1522⁴ træffer vi Las Michelsen som »Herredsdommer og Tingholder« paa Nørre Horne Herredsting, hvor han sammen med Nis Smed i Paabøl og Niels Pedersen i Dyrvig kundgør, at den Dag var Las Iversen i Lund i Retten og bad om at faa et fuldt Tingsvidne af 8 Dannemænd. Disse Mænd vidnede, at det var dem fuldt witterligt, at de hørte og saa samme Dag, at Clemens Madsen gav forskrevne Las Iversen et fuldt Skøde paa nogle Enge i Sønder Bork.

14. Oktober 1533⁵ var Las Michelsen, Ivar Munch, Biskop i Ribe, Pally Bang til Hennegaard, Christen Fasse, Væbner- og Foged i Lønborg, Nis Michelsen og Nis Riber, Birkefogeder i Lønborg, sammen med flere Mænd forsamlede i Lønborg Kirke for at faa et Forlig i Stand mellem Adelsmanden Thomas Stygge til Frøstrup og

Peder Christensen i Stubdrup vedrørende en Eng i Sæding Gæst, kaldet Andeseng, som de begge gjorde Krav paa.

Hidtil havde Thomas Stygges Søster brugt Engen til Trods for, at Peder Christensen i Stubdrup hævdede, at paagældende Eng var tilfalden hans Hustru i Arv. Dog kunde han ikke bevise det med Afkald eller Skiftebrev. Derimod fremlagde han et Lavhævdsbrev paa Engen, som var 14 Aar gammelt. Men herimod fremviste Thomas Stygge et endnu ældre Lavhævdsbrev lydendes, at Severin Stygge, hans Faderbroder, havde indværget Andeseng til sig og sine Medarvinger med mange flere Breve og Bevisninger, som viste, at hans Fader havde haft i sin rolig Hævd og Værge samme Eng i 30 Aar og mere ulast og ukæret i alle Maader. Der blev dog sluttet Forlig mellem de to Parter paa den Betingelse, at Thomas Stygges Søster skulde have Lov til foreløbig at bruge Engen og derefter senere at overlade Samfrænderne at afgøre Sagen.

Det var paa Grevefejdens Tid. Mange Bønder, ogsaa en Del paa denne Egn, havde sluttet sig til Oprøret mod Kong Christian den Tredie og Adelsmændene i Haab om at faa Christian den Anden paa Tronen igen. Lensmændene havde faaet Ordre til at udskrive flere Bønder til Krigsbrug for bedre at kunne knuse Oprørsbevægelsen. Lensmanden, Hr. Mogens Bille paa Vardehus, hvorunder Nørre Horne Herred da laa, var ængstelig for, at hans givne Befaling ikke skulde blive efterkommet af Bønderne. Han henvendte sig derfor til Herredsfogden Las Michelsen, som han vidste havde taget Parti for Christian den Tredie og Adelsmændene, og bad ham undersøge paa Tinge, om han kunde vente, at Herredets Bønder vilde være ham lydige.

I den Anledning lod Las Michelsen afholde Ting Torsdag den 30. Juli 1534,⁶ hvor 8 Mand kundgjorde for alle, at den Dag var skikket for os og flere Dannemænd Las Michelsen, Foged i Nørre Herred, som lydelig bad og fik en fuld Stoknævn af 24 Dannemænd. Disse forskrevne 24 Mænd vidnede endrægtelig paa deres gode Tro, Sjel og Sanding, at det er dem fuldt vitterligt, at de nærværende hos var paa forskrevne Ting, hvor de hørte og saa Herredsfogden Las Michelsen adspurgte de menige Herredsmænd, som den Dag søgte Ting, om de vilde være deres Lensmand hørig og lydlig med det Udbud.

Dertil svarede de forskrevne 24 Dannemænd og de mange menige Herredsmænd, som den Dag var til Tinge, at Hr. Mogens Bille

havde været deres Lensmand som »eracty«⁶ Dannemand, »og takker vi ham alle, og vi ville gerne være den gode Herre hørig og lydig og Danmarks Raad. At vi saa vidnede, som forskrevet staaer, det vidner vi med vor Inzegel«.

Det var et Resultat, Lensmanden kunde være tilfreds med. Der vil dog maaske være Grund til at tro, at Herredsfogdens personlige Stilling til Sagen har øvet nogen Indflydelse paa Herredsmændenes Afgørelse. Nørre Horne var afgjort det Herred i Vestjylland, hvor Christian den Tredie havde de fleste Tilhængere. Efter Nederlaget maatte de oprørske Selvejerbønder som Straf give Afkald paa deres Selvejerrettigheder og gaa over til at blive ganske almindelige Fæstere. Kun enkelte var saa velhavende, at de kunde købe deres Rettigheder tilbage, medens de kongetro Selvejere naturligvis fik Lov til at beholde deres Rettigheder uden nogen Indskrænkning.

Dette er Forklaringen paa, at der i ovennævnte Herred⁷ omkring 1743 er 53 Selvejere, medens der i Lundenæs og Bøvling Amters øvrige 9 Herreder tilsammen kun er 127.

Sidste Gang, vi ser Las Michelsen optræde i sin Embedsvirksomhed, er 1544. Det Aar havde Sandemændene i Vester Horne Herred sat Markskel mellem Hyllerslev Mark og Varde Bymark og imellem Aasenbro og Grydvad; men da Mads Rask og flere Bymænd i Hyllerslev var utilfredse med de nye Skel og mente, at de var sat uretfærdigt, klagede de til Kongen, som ogsaa tog sig af deres Sag, idet han befalede 8 Adelsmænd dér paa Egnen samt Herredsfogderne, Las Michelsen i Nørre Horne Herred og Peder Høst i Øster Horne Herred at møde paa en aftalt Dag paa Aastedet og indstævne Lodsejerne paa begge Sider til at give Møde samme Tid og Sted med, hvad de var i Besiddelse af af Breve og Bevisninger.

Saa skulde Adelsmændene i Forening med de to Herredsfogder »granske og forfare«, om Markskellene »var saa lovligen gjort, at de kunde blive ved Magt«, og derefter skulde de til Kongen afgive en skriftlig Meddelelse om det Resultat, de var kommet til under Granskningen.*

Vi har allerede hørt, at Las Michelsen⁸ var Ejer af ikke saa faa Gaarde, men kun om to ved vi, naar de er købt. Den 3. August 1528 faar Lensmanden Meddelelse fra Kongen om, at Las Michelsen

*) Danske Magazin IV R., 1 B, S. 42-43.

Landstingsdom angaaende
 en Arvestrid mellem
 Herredsfoged Las Michelsens
 Arvinger.
 Las Michelsens Navn
 er nævnt flere Gange i
 Dokumentet.

i Obølling, vor Herredsfoged i Nørherred, har taet Brev tor sig og sine Arvinger til evig Tid paa en Gaard i Sønder Bork Sogn, som kaldes Slot, og som Peder Povelsen nu iboer, mod at give deraf den sædvanlige Tynge. Samme fik Brev til evig Tid til maatte nyde den Bondegaard i samme Sogn, som han købte af Bunde Pedersens Arvinger mod sædvanlig Tynge til os og Kronen og være fri for en Mark Gjæsteri aarlig deraf.

Nu efter Fejden fik Las Michelsen som kongetro Mand selvfølgelig Lov til at beholde sine Ejendomme ubeskaaret, saaledes som de to efterfølgende Breve viser.

1543, 8. Marts fik Las Michelsen, Herredsfogden i Nørherred, Brev paa, at »efterdi han har bevist, at han ikke var med Skipper Clement, Thomas Riber eller deres Tilhængere, men har vist sig tro og villig mod kgl. Maj. og dennes Krigsfolk, da maa han og hans Arvinger nyde den Bondegaard i Obling i Bork Sogn, som han nu selv iboer, saa fri og for saadan Landgilde, som han havde før Fejden. Cum inhib. sol. Samme Datum, Rel. Henrich Randtzaw og Clavs Sestede.⁹

29. April 1608 (Kbh.) udstedtes et aabent Brev om, at Jens Ifversen i Bandsbøl i Nørre Herred i Nørre Jylland, med et af Kong

Christian III udstedt Brev har gjort bevisligt, at afdøde Las Michelsen, en af hans Hustrus »Forældre«, der før ham har boet paa den ham nu tilhørende Gaard i Obling i Bork Sogn ikke har været med i det Opløb i Skipper Clements Fejde, hvorfor ogsaa Las Michelsen af Kongens Farfader har faaet Brev paa, at han og hans Arvinger maa beholde Gaarden for samme Landgilde og Tyngge, som der svaredes af den før Fejden.

Ligeledes har han bevist, at der ikke er gjort Ægt og Arbejde af Gaarden, førend det nu for nogle Aar siden er blevet ham paalagt af Lensmændene paa Lundenæs og deres Fuldmægtige. Da han nu har anmodet om at maatte blive fritaget derfor, bevilger Kongen herved, at Jens Ifversen, hans Hustru og deres Arvinger maa bruge Gaarden i Obling, fri for Ægt og Arbejde, men mod at svare sædvanlig Landgilde i Overensstemmelse med Jordebogen til Lensmanden paa Lundenæs«. ¹⁰

Her ser vi, hvorledes Herredsfogdens kongetro Stilling under Oprøret bliver et Værn for hans Efterkommere mod Adelsmændenes senere Overgreb paa Selvejerne.

Las Michelsen levede i en meget urolig Tid. Som ungt Menneske har han hørt om Kong Hans's mislykkede Krigstog til Ditmarsken i Aaret 1500; Bondeoprøret havde han lige ind paa Livet af sig, og fra København har han hørt om de store Begivenheder, som stod i Forbindelse med Reformationens Indførelse 1536.

Det ser ud til, at Las Michelsens Segl er bevaret, men desværre i slet Tilstand. Det findes ved et Tingsvidne af 3. Juli 1522, hvorpaa der oprindelig var 3 Segl, men kun de 2 er bevaret, og sandsynligt er det første af disse Las Michelsens. Dets Omskrift kan ikke læses. Derimod kan en Fremstilling af en Armbrøst nogenlunde skimtes i dets Midte. [Efter Meddelelse fra Rigsarkivet, København].

Vi ved ikke, hvornaar Las Michelsen døde, eller hvad hans Hustru hed. Derimod kender vi Navnene paa deres Børn, som nævnes her: ¹¹

1. Bertel Lassen i Obling, Herredsfoged.
 - a. Knud Bertelsen, boede i Seisbøl. ¹²
 - b. Mathias Bertelsen.
 - c. Dorthea Bertelsen i Nørbork.
2. Niels Lassen i Obling, Herredsfoged.

3. Anne Lasdatter, gift med Niels Sørensen i Sønder Bork, Selvejer.
4. gift med Torben Jensen i Obling, Selvejer.
5. Jørgen Lassen, Sønder Bork, Selvejer.
6. Knud Lassen, Bovnum i Tistrup Sogn, Selvejer.
7. Anna Lasdatter, gift med Jens Iversen i Bandsbøll.
 - a. Las Jensen Lundrup, Borgmester i Varde.¹³
 - b. Jens Jensen.
 - c. Maren Jensdatter.
 - d. Anne Jensdatter.
 - e. Iver Jensen.
 - f. Jacob Jensen.
 - g. Iver Jensen.
 - h. Enevold Jensen.
 - i. Thomas Jensen.
 - j. Lisbeth Jensdatter.
 - k. Maren Jensdatter.

NIELS LASSEN

Født. ca. 1525, død 1600.

Af Las Michelsens syv Børn blev de to ældste, nemlig Bertel Lassen¹⁴ og ovennævnte Niels Lassen,¹⁵ Herredsfogder i Nørre Horne Herred, og de fulgte saaledes efterhaanden deres Fader i Embedet.

Om Bertel Lassen, eller Borthill Lassen, som man den Gang skrev hans Navn, ved man saa godt som intet. Den eneste Gang, vi træffer ham paa Tinge, var 1580, da han dømte i en Sag vedrørende Gaarden Gyris i Oddum Sogn.¹⁶ Da hans Faders Død ifølge en Retssag af 1622 skønnes at være indtruffet omkring 1555, maa han ved den Tid have overtaget Herredsfogedstillingen og har beholdt den indtil 1588, da han afstod Gaarden til sin Søn Mads Bertelsen.¹⁷

Ved den Tid maa altsaa hans Broder Niels Lassen være blevet Herredsfoged. Da Faderens rige Jordegods skulde deles mellem ham og hans Søkende, var han vist en meget virksom Mand, men han var jo ogsaa en af de ældste i Børneflokken.

Selv om ikke alle Arvinger var lige tilfredse, enedes de dog om at dele Jordegodset saaledes imellem sig: Bertel Lassen fik den store

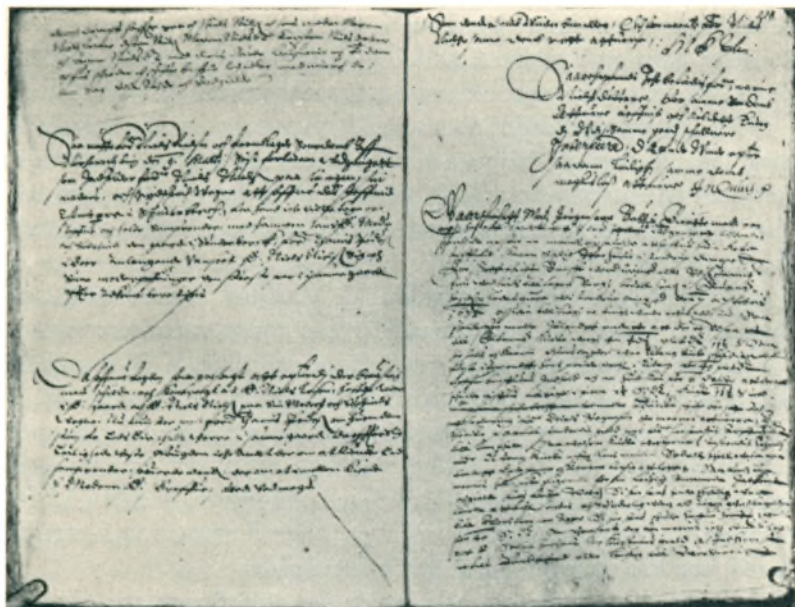
Herredsfogedgaard i Obling, som deres Fader havde beboet. Niels Lassen og Svogeren Therben Jensen fik hver en Gaard i samme By, Jørgen Lassen og Svogeren Niels Sørensen arvede hver en Gaard i Sdr. Bork, og Knud Lassen arvede Faderens Gaard Bovnum i Tistrup Sogn. Datteren Ane, som intet Gods fik, blev gift med den rige og ansete Mand Jens Iversen i Bandsbøl, som vi senere skal høre noget om.

Foruden sin Gaard i Obling arvede Niels Lassen ogsaa en Del af Bondeskylden i Svogeren Niels Sørensens Gaard i Sønder Bork.¹⁸ Ved Skiftet mente Arvingerne, at denne Gaard var mere værd end en Søsterlod; den overskydende Part blev derfor tillagt Niels Lassen. Det var altsaa af denne, Niels Sørensen skulde svare Afgift, som vist ifølge en Kontrakt af 1597 imellem de to Mænd beløb sig til 8 Skæpper Korn. Denne Afgift gav snart efter Anledning til en meget bitter og langvarig Strid mellem dem og senere mellem deres Børn og Børnebørn.

Anne Lasdatter og hendes Mand, ovennævnte Niels Sørensen, følte sig forfordelt ved Skiftet, som Las Michelsens Børn havde foretaget uden Medvirkning af Samfrænder. De mente ikke, at deres Gaard var mere værd end en Søsterlod, og fandt det derfor ganske urimeligt og uretfærdigt, at de skulde svare denne Afgift. Den blev dog betalt i Niels Lassens Tid, men den gav, som sagt, dog stadig Anledning til Trætte og Ufred mellem de to Familier.

For dog at faa Ende paa Striden og komme til en Afgørelse besluttede Niels Lassens Sønnesøn, Niels Nielsen i Obling, at anmode Retten om at udnævne Samfrænder til at afgøre Striden; men hertil svarede Modparten, der var repræsenteret ved Niels Sørensens Svigersøn, Thomas Pedersen i Sønder Borch, at i saa Fald vilde han og hans Medarvinger hævde, at den ringe Bondegaard, de iboede, ikke burde regnes for mere end en Søsterlod udi alle salig Las Michelsen af Obling hans Bondeejendomme, og hvis Niels Nielsen, hans Moder og deres Medarvinger vilde kræve Samfrænder over forskrevne ringe Gaard, vilde han og hans Medarvinger ogsaa forlange Samfrænder over alle forskrevne Las Michelsens Bøndergaarde, og Niels Nielsen og hans Medarvinger burde bevise med Skiftebrev og Lodsedler, hvor enhver af salige Las Michelsens Børns Lod falder i forskrevne Bøndergaarde.

Da vi ikke har fundet nogen Afgørelse i Sagen, faar vi intet at vide om dens Udfald.

En Landstingsdom vedrørende en Gaard i Sønder Bork, som havde tilhørt Herredsfoged Niels Lassen i Obling.

1580, otte Aar før Niels Lassen var blevet Herredsfoged, var Nørre Horne Herredsting¹⁹ blevet flyttet til to Høje Øst for Sønder Vium Kirke. Det havde før ligget paa et ubejligt Sted for Herredsfolkene, men nu kom det — ogsaa til Gavn for Herredsfogden — til at ligge paa et mere centralt Sted i Herredet. Og paa dette Tidspunkt blev der holdt Tingdag hver Torsdag. Det var altsaa den Dag i Ugen, da Niels Lassen særlig var optaget af sin Embedsgerning.

Landsbyen Obling var af ret betydelig Størrelse efter vestjydske Forhold. 1683 bestod den af 15 Gaarde og Boel, hvoraf 4 var Selveje, 1 Boelshus, 3 Tørvehuse, som beboedes af fattige Folk, der tiggede deres Brød, og 3 Gadehuse.²⁰

Sandsynligvis har Byen været af noget lignende Størrelse paa Niels Lassens Tid.

Vi ved ikke, hvor Niels Lassens Gaard laa i Byen, men hans nærmeste Nabo mod Syd hed Jep Andersen, og imellem disse to Gaarde gik en grøn Markvej mod Nord, Vest om Niels Lassens Gaard. Nævnte Gaarde har ligget ret tæt sammen; thi Vest for Niels Lassens Gaard laa Jep Andersens Kaalgaard, og Syd derfor

laa en Ager, som fulgte Markvejen ned til Jep Andersens Gaard. Omtalte Ager og Vej gav Anledning til Strid og Spektakel mellem de to Naboer og senere mellem deres Efterkommere.

Niels Lassen hævdede, at paagældende Ager og Vej hørte til hans Gaard, medens Naboen gjorde tilsvarende Krav gældende. Det kom til en ret langvarig Proces, hvorved det omsider blev bevist, at Herredsfogden kun havde Ret til at bruge Vejen, naar han skulde til eller fra sin Gaard.

Ved førnævnte Vej og Gaard var et Markled, som førte ind til Bymarken. Dette Led, som ogsaa Herredsfogden var interesseret i, var blevet et Stridens Æble, idet denne og flere af Bymændene ikke kunde blive enige om, hvem der skulde holde det ved lige.²¹

Selv om den Gaard, Niels Lassen boede i, var betydelig mindre end hans Faders Gaard i Obling, var den dog af ret anselig Størrelse. Den var skyldsatt til 2 Ørte Byg, 1 Skovsvin, 4 Albus Toftpenning og 4 Heste Gæsteri; men da Niels Lassen var Herredsfoged, var han fritaget for at svare Landgilde.

Da Niels Lassen syntes, han havde for lidt Eng til sin Gaard, havde han af Lensmanden paa Lundenæs Slot fæstet en Eng paa »Arnager«, hvoraf han skulde svare 6 Mark Smør. Desuden havde han yderligere fæstet 3 Stykker Eng ogsaa i Arnager, hvoraf han skulde svare 18 Mark Smør.²² Disse sidste Enge havde før været brugt af Broderen Bertel Lassen.

Ved Obling laa der store Arealer af Marskenge, som strakte sig ned til den sydlige Del af Ringkøbing Fjord, og hvoraf en ikke ringe Del tilhørte Christen Vind paa Lydomgaard i Lydom Sogn.

I Niels Lassens Tid havde Bymændene i Obling vanskeligt ved at lade disse Engstrækninger være i Fred, og de tog det ikke saa nøje, om deres Kvæg og Svin forvildede sig ind paa de gode Græsgange; men det blev dog Christen Vind for meget, hvorfor han klagede til Kongen derover. I et Brev²³ af 1. Decbr. 1579 forbød denne Bønderne at bruge Engene i Tiden 14 Dage før Paaske til Engenes Indhøstning uden Christen Vinds Samtykke. Hidtil havde det været saaledes, at efter nævnte Tidspunkt maatte Bønderne mod at slaa Engene lade deres Kvæg og Svin græsse der. Denne Ordning stod stadig ved Magt.

Selv om Niels Lassen var Herredsfoged, har denne Sag maaske ogsaa haft Ærinde til ham.

Niels Lassens Søn og Sønnesøn i Obling²⁴ antog Slægtsnavnet

Obling, men det holdt sig dog ikke længe. Niels Lassens Søn, Las Nielsen i Bindsbøl, og flere af hans Børn antog Slægtsnavnet Bindsbøl, men det forsvandt ogsaa snart.

Niels Lassen døde 1600. Da han var Herredsfoged, skulde han efter Tidens Skik og Sædvane have været begravet i sin egen Sognekirke i Sønder Bork, saa det ser lidt mærkeligt ud, at han i Stedet for blev begravet i en udensogns Kirke, nemlig i Oddum Kirke;²⁵ men Grunden dertil maa nok være, at Sønnen Las Nielsen i Bindsbøl, hans Moder og Søkende gerne vilde have ham begravet der. Nogen billig Historie har det ikke været for hans Arvinger; thi de maatte betale Lensmanden paa Lundenæs Slot, Børge Trolle, og hans Frue, Else Jull, 100 Rigsdaler derfor, hvilket den Gang var et meget stort Pengebeløb. Lensmanden har vel været Ejer af Oddum Kirke.

Niels Lassens Hustru hed Maren, og med hende havde han fire Sønner, som var:²⁶

1. Las Nielsen, Herredsfoged over Nørre Horne Herred.
Boede i Bindsbøl i Oddum Sogn.
 2. Jørgen Nielsen.
 3. Christen Nielsen, Selvejer, Obling.
 4. Niels Nielsen Obling, Fuldmægtig for Lensmanden paa Lundenæs, død 1634. Var Sandemand. Ligger begravet i Sønder Bork Kirke. Hans Hustru hed Maren.²⁷
 - a. Niels Nielsen Obling. Boede i Faderens Gaard i Obling. Var Sandemand og Fuldmægtig for Lensmanden paa Lundenæs. Han var gift med Maren Jensdatter. Fire af deres Døtre var gift med Præster, og den femte, Anna, var gift med Biskop Ancher Anchersen i Ribe. I Sdr. Bork Kirke har der været opsat et Mindesmærke over Ægteparret og deres Børn. Paa Mindetavlen var der Portrætter af Forældrene og deres 5 Døtre og 5 Sønner. Nu er den ødelagt, og en Ligsten, som dækkede deres Grav i Kirken, er flyttet uden for Kirkedøren. Niels Nielsen Obling døde 7. Juli 1654 og hans Hustru 3. Paaskedag 1671 paa Stougaard.
 - b. Christen Nielsen.
 - c. Maren Nielsdatter.
 - d. Anne Nielsdatter.
 - e. Kirsten Nielsdatter.
- Se V. A. Secher: Slægten Secher, S. 76-80.

Oddum Kirke.

LAS NIELSEN

Født ca. 1545, død 1625.

Las Nielsen var født i Obling som Søn af Niels Lassen. Han blev Herredsfoged over Nørre Horne Herred og giftede sig ind i den gamle Selvejergaard Bindsbøl i Oddum Sogn. Den var med sine 10 Tdr. Hartkorn en af de største og bedste i Sognet. 1534 boede her en Mand ved Navn Visti Pedersen.²⁸ Han var blandt de 24 Mænd, som det Aar paa Nørre Horne Herredsting i Anledning af Clementfejden erklærede, at de vilde være Lensmanden og Rigsraadet hørig og lydig.

Denne Visti Pedersen maa være Las Nielsens Svigerfader. Selv om vi ikke direkte kan bevise det, kan der dog ikke herske Tvivl derom; thi Las Nielsens ældste Søn hed Visti og maa altsaa være opkaldt efter Visti Pedersen, og Vistinavnet gaar igen i Bindsbøl gennem flere Generationer, og uden for nærværende Slægt brugtes det forøvrigt kun meget sjældent paa denne Egn, hvad yderligere bekræfter vor Antagelse.

Vi ved ikke, naar Las Nielsen er kommen til Bindsbøl, men da han nok er født senest 1545, og det ikke godt kan tænkes, at han har været yngre end 25 Aar, da han forlod sit Hjem i Obling, har

han sandsynligvis ikke overtaget Gaarden førend omkring 1570; men da hans Faders Broder, Bertel Lassen i Obling, endnu 1580 er Herredsfoged, kan han først efter den Tid være blevet udnævnt til hans Efterfølger. De Kilder, som kunde give de bedste Oplysninger om Herredsfogdens Liv og Virksomhed, nemlig Tingbøgerne, er desværre ikke bevaret. Et af de ældste Dokumenter fra Nørre Horne Herredsting,²⁹ som er i Behold fra hans Tid, er et Tingsvinde fra 1606, som Las Nielsen faar udstedt, og som lyder paa, at 3 af Herredets Sandemænd har sat Markskel mellem Faarbøls og Sejrups Jorder i Oddum Sogn, hvormed der havde været Strid.

Herredsfogedstillingen lagde stærkt Beslag paa sin Mand. Mindst en Gang om Ugen maatte han møde paa Herredstinget, som skal have ligget i Sdr. Vium Sogn ca. 1¹/₂ Mil fra Bindsbøl. Og hver Gang en af hans Domme skulde appelleres til Landstinget i Viborg, hvad ofte skete, var han, som enhver Herredsfoged, forpligtet til at drage dertil for at forsvare sin afsagte Dom. Disse lange og besværlige Rejser paa Hesteryg var naturligvis langt fra altid Fornøjelsesture i Betragtning af de elendige Veje og dybe Vadesteder, han skulde passere.

Foruden at være Herredsfoged var han ogsaa Fuldmægtig for Lensmanden paa Lundenæs,³⁰ og som saadan havde han derfor ofte Ærinde til Slottet. Som god Vestjyde havde han Handelsblod i Aarerne. Derom foreligger der flere Vidnesbyrd. Som følgende Smaakvitteringer³¹ viser, havde han ikke saa lidt Handelsforbindelse med Herremanden Mads Nielsen Skade til Østergaard i Lyne Sogn:

»Anno 1592, den 14. September haver jeg og Las Nielsen i Bindsbøl gjort klart Rede og Regnskab med hverandre, om hvad Kiøb og Handel, som vi til det imellem været haver, saa al Ting nu er klar imellem os, og er jeg Mads Nielsen nu paa ny skyldig forskrevne Las Nielsen 30 Dlr. i rede Penning at betale ham paa Sct. Mortensdag nu førstkommende, eller og paa samme Dag tinge forskrevne Las Nielsen qvit for Søren Jensen i Thøstrup for 30 Dlr. At saa er i Sandhed og skal holdes uden forskrevne Las Niensens Skade.

Til Vidnesbyrd underskriver jeg Mads Nielsen med egen Haandt.«

Et andet Kvitteringsbrev lyder saaledes: »Anno 1601 paa Kyndelmisse Dag købte jeg, Mads Nielsen til Østergaard, 3 Stude af Las Nielsen i Bindsbøl for 15 Daler, hvilke forskrevne 15 Daler jeg bepligter mig, Mads Nielsen, at betale forskrevne Las Nielsen om Pinsedag nu næst og førstkommendes med gode Daler og rede Penning.

Datum ut supra. Mads Nielsen, med egen Handt.«

Nok et Brev har følgende Ordlyd: »Jeg, Mads Nielsen til Østergaard, kiendes og gjøre vitterligt for alle i dette mit aabne Brev mig af vitterlig Gield skyldig og pligtig er Las Nielsen i Bindsbøl XX gode fuld giørendes gamle Daler, som er for to graa Heste, hvilke forskrevne 20 Daler jeg, forskrevne Mads Nielsen, tilpligter mig eller mine Arvinger redelig og vel at betale forskrevne Las Nielsen efter hans gode Vilje og Minde og holde ham aldeles skadesløs.

Datum Bindsbøl den 12. Februar 1601 Mads Nielsen, egen Haandt.«

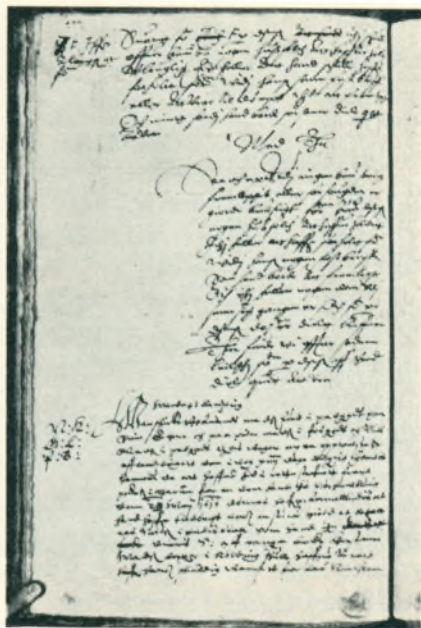
Endelig slutter vi af med dette Brev, hvoraf noget er kendt fra vor Omtale af Niels Lassen: »Jeg, Mads Nielsen til Østergaard, kiendes og gjøre vitterligt for alle, at Las Nielsen i Bindsbøl haver fornøjet og til Takke betalt mig de Hundrede Daler, som jeg har hans og hans Moders og Søkendes Breve paa, saa de skal være døde og magtesløse i hvor de findes, og al Ting er nu klaret imellem os uden 40 Daler, jeg er Las Nielsen skyldig for 7 Øxen, og saa vidt som min Haandskrift paaleder ...

Datum Bindsbøl den 11. Aprilis Anno 1612. Mads Nielsen, egen Haandt.«

Skønt sidstnævnte Kvittering tydelig nok gør Rede for de to Mænds Mellemværende, hævder Mads Nielsen senere, at han ikke havde afgivet nogen saadan Erklæring, og at der i det hele taget ikke var blevet gjort Regnskab imellem dem, men at det tvært imod var Las Nielsen, der stod i Gæld til ham. Da Las Nielsen ikke kunde faa sit Tilgodehavende, lod han Mads Nielsen indstævne for Herredstinget, men da denne ikke vilde bøje sig for Afgørelsen her, lod han Sagen gaa til Landstinget, hvor Resultatet blev det samme. Til Landstinget havde Mads Nielsen til Hjælp i sin Sag indsendt følgende Anklageskrift mod Las Nielsen:

»Er dette mit Svar og Beretning imod den Beskyldning, som jeg haver til Las Nielsen i Bindsbøl. Først haver forskrevne Las Nielsen mig paaskrevet, at jeg skulde have siddet over Rede og Regnskab med ham og haver kvitteret, hvad os imellem haver været, og han derpaa skulde have fanget en klar Kvittering af mig igen paa hvad Haandskrifter, jeg havde af ham og indløst af andre Godtfolk paa hans Vegne, hvilket jeg højiligen ved min Ed og Salighed og den Lod og Part, jeg vil have udi Guds Rige, benægter, at jeg aldrig haver sidder over noget Regnskab med ham, ejheller, han haver bekommet samme Kvittering af mig i nogen Maade, og ej heller han skal bevise med sandfærdig Kundskab, at nogen haver siddet over forskrevne Regnskab med ham, hvilket jeg mener, jeg med Godtfolk vil bevise, som var i Huset, hvor jeg i forskrevne Tid boede, hans egen Slægt og andre, at hverken forskrevne Las Nielsen eller jeg talte om eller gjorde nogen Regnskab med hverandre den Tid, end han begæret af mig, at jeg ville unde ham to Tønder tysk Øl, som jeg mener, han ved hans Underfundighed haver nu omvendt til en Kvittering, og vil mig med samme hans Kvittering fravende mine retfærdige Breve og Haandskrifter, som jeg med

En Retssag for Landstinget
1620, hvori Herredsfoged
Las Nielsen i Bindsbøl gør
Krav paa Penge,
som han har til Gode.

Retfærdighed haver bekommet af ham og hans Søkende, og jeg paa deres Vegne haver indløst af andre Godtfolk, og mer forskrevne Las Nielsen burde bevise, hvad Gods og Gode jeg haver bekommet af ham for slig en stor Summa Penning han er mig skyldig, og der foruden skulde Las Nielsen give mig en Summa Penning for en af mine Tjeneres Sønner han ihjelslog, hvor ud over I gode Dommere selv videre kan forfare den Sags Lejlighed, og mener derfor efter slig Lejlighed, jeg paaskyder Godtfolk Kundskab, at samme Dom og Eskning, som efter forskrevne Kvittering drevet er, burde magtesløs være, og begærer gerne denne min Skrivelse maatte læses og paaskønnes og indføres i, hvad I gode Dommere vil for Retten afsige.

Datum Østergaard den 5. Aprilis Anno 1619. Mads Nielsen, egen Haand.«

Hvad den ihjelslagne Karl angaar, maa Begivenheden antagelig skyldes en ulykkelig Hændelse, da den ikke ses at have givet Anledning til nogen Retssag.

I Kolding havde Herredsfogden haft Forretningsforbindelse med en Købmand ved Navn Christen Madsen.³² Ved dennes Død hævdede han, at han hos den afdøde havde et større Pengebeløb til Gode. Og ved en Dom paa Nørre Horne Herredsting den 29. Maj 1616 af Frands Pedersen i Tarm blev den paagældende Pengesum da ogsaa tilkendt Herredsfogden. Men den afdødes Brødre: Frands Madsen, født i Pabsgaard, Peder Madsen i Faesgaard (?) og Niels

Madsen i Pabsgaard protesterede herimod, idet de hævdede, at Herredsfogden efter deres Mening i Stedet for at have Penge til Gode stod i Gæld til afdøde, hvad der nok skulde være at bevise med forskrevne Christen Madsens Regnskabsbog, at »Las Nielsen skulde have været ham en hel Summa Pending skyldig for adskilligt Gods og Varer«.

Tre Gange havde Brødrene forgæves appelleret Frands Peder-sens Dom til Landstinget for at faa den kendt død og magtesløs, men nogen endelig Dom kunde de ikke faa, og nu var der gaaet flere Aar, siden deres Broder døde. De prøvede saa paa anden Vis, — Herredsfogden havde imidlertid paa Landstinget erhvervet en uendelig Dom i denne Sag. Nu besluttede Brødrene, at de vilde forsøge at faa paagældende Dom omstødt, hvorfor de stæv-nede Herredsfogden for Landstinget, og det lykkedes ogsaa at faa den erklæret for død og magtesløs. De to Processer kunde godt tyde paa, at Herredsfogden var en snu Handelsmand, som til det yderste søgte at udnytte sin Modpart, hvad ogsaa synes at blive stadfæstet af den følgende Sag.

I Bandsbøl i Hemmet Sogn boede en Selvejer ved Navn Jens Iversen.³³ Han var rig og meget anset. Folk, der var i Pengetrang, kunde laane hos ham. Saaledes var der en adelig Dame i Forsom-hoved, som havde laant et Beløb paa 639 Daler. Jens Iversen havde været gift med Herredsfogdens Faster, og ved hendes Død var denne blevet Formynder for en af deres Sønner, som hed Las Jensen. Han boede i Varde og blev senere Borgmester der, og da han havde 3 Døtre, hvoraf de to blev gifte med Borgmestre i samme By og den tredie med en Raadmand der, kom han og hans Slægt til at spille en fremtrædende Rolle i Byen.

Det var nær kommet til Proces mellem de to Slægtninge, Her-redsfogden og Las Jensen, men ved Godtfolks Mellemkomst blev det heldigvis forhindret.

Las Jensen besværede sig over, at hans Formynder, Las Nielsen i Bindsbøl, havde nægtet at udbetale hans mødrene Arv til Trods for, at hans Fader, Jens Iversen, forlængst havde overladt den til Herredsfogden, for at denne skulde lade Arven gaa videre til ham. Da han ingen Vegne kunde komme med Formynderen, fik han ham dømt til straks at udbetale Arven, som beløb sig til 84 gode, fuldgørendes Daler. Men Herredsfogden var stadig uvillig og sva-rede med at stævne Las Jensen for Landstinget, idet han hævder, at

Oddum Kirke.

han over for hans Fader havde frigjort sig for ovennævnte Forpligtelse, hvilket han nærmere forklarer saaledes, at »Jens Iversen selv havde annammet og oppebaaren af ham fuld Værd og nøjagtig Betaling for al den Gæld, der havde været dem imellem, i hvad Maade det nævnes og tænkes kan, saa vel som ogsaa at de havde gjort klart Rede og Regnskab med hverandre, saa de ikke skulde være hverandre noget skyldig«.

Derefter fremlagde han en Kvittering underskrevet af Jens Iversen, som skulde bevise, at det forholdt sig saaledes, som han havde forklaret. Denne Begrundelse synes at være ikke saa lidt uklar og har neppe været fyldestgørende; thi paa Landstinget blev de to Slægtninge raadet til at søge Forlig, hvad de da ogsaa gik ind paa paa den Betingelse, at de skulde bøje sig for den Afgørelse, som Forligsmændene, Niels Krag til Agerkrog og Landstingsdommer Gunder Lange, traf. Desværre faar vi intet at vide om dette Forlig.

Las Nielsen havde en Søn, Visti Lassen, som en Tid var bosat i Vibtarp i Oddum Sogn. Denne Visti Lassen, som forøvrigt senere blev Herredsfoged, havde solgt en graa Hest til Anders Hansen, født i Tarm, for 24 Daler. Kort Tid efter døde sidstnævnte, og hans Enke havde ikke Raad til at beholde Hesten og vilde derfor gerne, om Handelen maatte gaa tilbage, hvorfor hun talte med

Visti Lassen derom. Der blev da i den Anledning oprettet Kontrakt eller Forligelsesmaal, ved hvilken Lejlighed afdøde Anders Hansens Broder, Jens Hansen fra Tarm, og Herredsfogden havde været til Stede sammen med Visti Lassen og Enken. Forliget gik ud paa, at Visti Lassen skulde have sin Hest tilbage, og Jens Hansen skulde betale ham 2 Dlr. for den Tid, afdøde Anders Hansen havde brugt Hesten. En Tid efter fragaar Jens Hansen den oprettede Kontrakt, idet han paastaar, at han hverken havde samtykket i Forliget eller været med til at forsegle det, men da havde Las Nielsen allerede taget Tingsvinde derpaa.

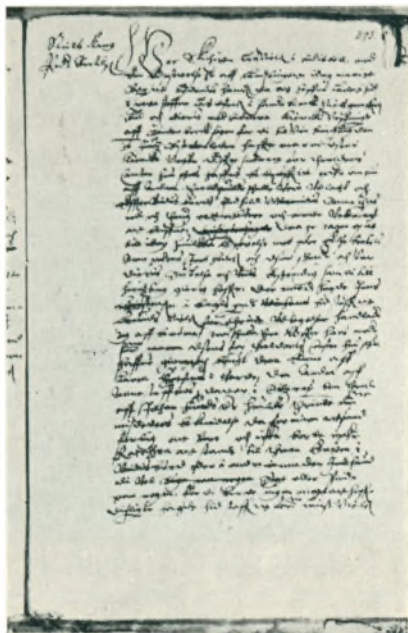
Alligevel indstævner Jens Hansen Herredsfogden for Landstinget for at faa paagældende Tingsvinde kendt død og magtesløs. Desuden indstævnedes ogsaa Fuldmægtig Frands Pedersen i Tarm, Knud Bertelsen i Sielsbøl og Slotsskriver Christen Ollufsen paa Lundenæs og deres Medbrødre for nogle Tingsvinder, de havde faaet udstedt til Behjælpning for Visti Lassen. Sagen blev imidlertid udsat, og vi kender intet til dens videre Forløb.³⁴

Der har vist alle Dage været Hekse og Trolde i Danmark, Folk, som havde givet sig i den Ondes Vold og i hans Navn udøvede uhyggelige Trolddomskunster. Disse Hekse blev i Regelen forfulgt med Baal og Brand af Præster, Dommere og andre Godtfolk. Størst skal Forfølgelserne have været omkring 1618-20, og der var næppe et Sogn i Landet, som ikke havde en eller flere Hekse. Saaledes var der særlig mange her ude i Nørre Horne Herred, hvor Herredsfogden i Bindsbøl, Las Nielsen, var en af de ivrigste til at forfølge dem; men der var dog ogsaa nogle, han tog i Forsvar, fordi han troede, at de var uskyldige.

Afdøde Overlærer J. Aldal har skrevet en stor Afhandling om vestjydske Trolddomssager og har bl. a. ogsaa skrevet om Las Nielsen i Bindsbøls Optræden overfor Heksene.³⁵ Han skriver saaledes:

»Præsten i Oddum paa den Tid, Hr. Christen Pedersen, synes at have været ivrig til at forfølge Hekse. Dels som hans Hjælper i Anklagen mod nogle af Heksene, dels som andre udlagtes og anklagedes Forsvarer optræder Las Nielsen i Bindsbøl. Hovedpersonerne blandt de sigtede er Maren Christens, gift med Christen Hvid, der tidligere har boet i Obling i Sønder Bork, og hendes to Døtre, Johan (Johanne) og Margrethe Hvidsdatter, endvidere Anne Margrethe og Kirsten Staffensdr., alle fra Lundsby i Oddum Sogn og

En Herredstingsdom ang. nogle Troldkvinder som Las Nielsen i Bindsbøl har dømt, appelleret til Landstinget.

rimeligvis Søstre. Af disse er Anne Staffensdr. allerede brændt for Trolddom 1619.

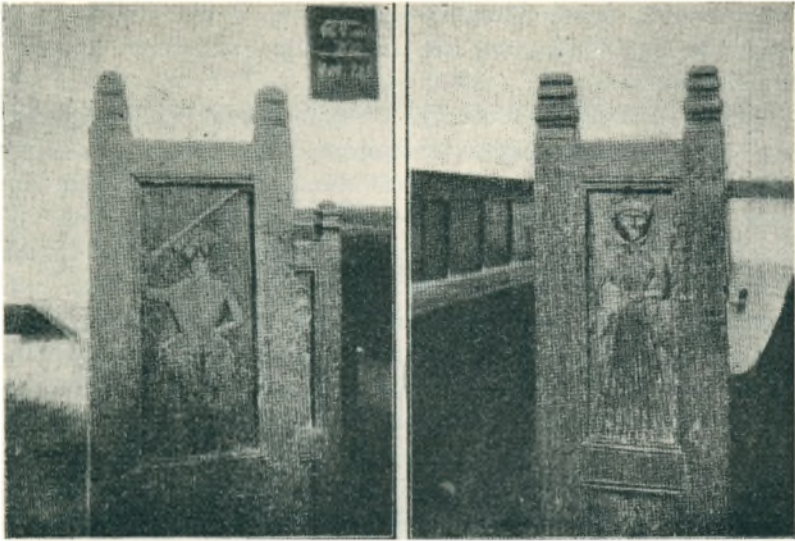
Dernæst kom Turen til Johan Hvidsdr. fra Gjedbjerg i Aal Sogn, Vester Horne Herred, og hendes Moder, Maren Christens, hvis Sager begge stævnes for Landstinget i 1619. Det er Hr. Christen i Oddum, der først stævner Kirkenævningene til Viborg for at faa deres Dom bekræftet. Anklagen gik ud paa, at Johan og hendes Søster Margrethe i langsommelig Tid havde taget Mælk og Øl fra Las Bindsbøl og Anders Frandsen. Da Johan var kommen i usattes Maal (Skænderi) med sidstnævnte, fordi han havde slaet hendes Ko, havde hun ved Trolddom taget Livet af tvende Øg. Desuden beskyldtes hun for med sin Trolddoms Kunst og Bedrift at have voldt Præsten, Hr. Christens, Sygdom og hans og Las Vistisens Moders Død. Men det værste Bevis imod hende var, at hun var »rømt og siden tvende Gange af Fængsel udbrudt og undvigt, hvilket hun og selv er gestendig (tilstaar) og i saa Maade Gerningen vedgaaet«.

Lensmanden paa Asmild Kloster, Niels Krag til Agerkrog (Tistrup S.), under hvis Forsvar Johan Hvidsdatter maa have hørt,

lod paa Herredstinget optage et 8 Mands Vidne over, at hun, før Dommen fældedes over hende, i Las Nielsens i Bindsbøls Nær-
værelse, bekendte med Helgens Ed og oprakt Finger, at første
Gang hun borttrømte fra Oddum Kirke, var Las Bindsbøl Aarsag
derudi, idet han befalede hende at drage ned til hans Gaard, den
Dag Anne Staffensdtr. blev brændt. Da hun blev spurgt, af hvad
Aarsag hun forraadte ham, sagde hun, at det var for 12 Tavler
Bly, som han tog fra Oddum Kirke og lod kaste over i Groben
paa Degnens Have. Johan Hvidsdtr.s Husbond (Mand), Christen
Grøn, bekræftede for Landstinget denne Tilstaaelse; det var af det
Bly, som var taget ned af Kirken, før Blymesteren af Niels Krag
blev sendt til Kirken. Men Las Nielsen benægtede højlig den
Bekendelse.

Landsdommeren tog intet Hensyn til Johan Hvidsdatters Be-
skyldning mod Las Bindsbøl. I Henhold til den brændte Anne
Staffensdtr.s Bekendelse (skønt en Misdæders Ord ifl. Recessen
ikke skulde staa til Troende), og da Johan intet Vidnesbyrd frem-
lagde om, at hun havde forholdt sig ærligt og kristeligt, medens
et ondt Rygte for Trolddom havde paahængt hende, og da Næv-
ningene, som var opkrævet for at skære eller skylde hende, med
deres Ed havde oversvoret hendes Kirkenævn, vidste Landsdom-
merne ikke mod deres Ed at sige. — Johan Hvidsdtr. blev altsaa
dømt til Baalet.

Ikke bedre gik det Moderen, Maren Christens, hvis Sag er for
Landstinget senere s. A. (1619). Det er atter Las Nielsen Bindsbøl,
der optræder som Anklager, idet han stævner Kirkenævningene, der
har oversvoret Maren Christens Trolddom, for Landstinget for at
faa deres Ed og Tog kendt ved Magt. Hun var udlagt af tre andre
Troldkvinder: Karen Christens, Anne Staffensdtr. i Odderup og
Datteren Johan Hvidsdtr. i Gjedbjerg. Som nævnt havde Maren
og Manden Christen Hvid før boet i Obling, Sønder Bork Sogn,
hvor hun havde lært Trolddom af en gammel Kvinde. Der havde
hun for over 20 Aar siden taget Mælkind og Fløde fra Chr. Niel-
sen Skrædder. Hun anklages for andre Ting, der var sket for 14—
15 Aar siden. En Kone vidnede, at hendes første Mand, Per Ibsen,
havde nægtet Chr. Hvid noget af en Stud, han havde stukket
ihjel for denne, og 4 Aar efter mistede de deres bedste Svin, og
det havde Maren Christens gjort ved Trolddomskunster. Hun og
Johan Hvidsdatter var to vitterlige Troldfolk. Hun var saa røm-

Stolestader i Oddum Kirke fra Slutningen af 1500erne.

met fra Sdr. Bork ad Oddum, og her optræder Las Bindsbøl som Hovedanklageren mod hende: Maren havde lovet ham ondt, og straks derpaa blev et af hans Øg sygt o.s.v. I Dombogen gengives ialt 12 Vidnesbyrd imod hende.

Landstingsdommen hævder, at Vidnerne beviser, at Maren Christens har lovet Folk ondt, som dem i adskillige Maader er hændet; de fremførte Vidner har været deres Vidnesbyrd bestandig, og Las Nielsen Bindsbøl har for Landstinget med oprakt Finger og Helgens Ed sigtet hende som en vitterlig Troldkvinde, og trende Misdædere har sagt hende skyldig i Trolddomsbedrift. Da intet fremlægges om, at hun har skikket sig ærligt og kristeligt, men hun i langsommelig Tid har haft Trolddomsrygte og derpaa er rømt, ved Dommerne ikke at sige mod samme Bekenelse eller mod Nævningernes Ed, der har oversvoret hende Kirkenævn.

Hun fulgte altsaa Datteren og Anne Staffensdr. paa Baalet.

Den Oddum Præst, Hr. Christen, der havde ladet Johan Hvidsdr. fængsle, havde været ivrig efter at faa at vide, hvem hun var i Ledtog med om sin Trolddomskunster, og det lykkedes ham i fuldt Maal. Hun bekendte i Oddum Præstegaard den 29. Juni 1619 en hel Hoben om Kvinder og en enkelt Mand i Sognet, som havde

været med til hendes Kunster, og alt dette lod Hr. Christen tage beskrevet paa Tinge, men han døde 1619, inden Sagen kom for Landstinget.

Johan Hvidsdr. bekendte for Præsten i Godtfolks Nærværelse, at Anne Jørgensdr., Maren Thamisdtr., Niels (Christensen) Bjerg i Lundsby og hans Kone Apelone Niskone, Margret, Anne og Kirsten Stafensdr. og deres Dreng havde været forsamlede paa Oddum Kirkegaard. Anne Jørgensdr.s Dreng hed Grumi, Maren Thamisdtr.s hed Knægt, Nis Bjergs hed Krogfalle, Apelone Niskones hed Buggi, Maren Stafensdr.s Dreng Satan, Anna Stafensdr.s Ragi og Kirsten Stafensdr.s Fylli, og da forsvor hun (Johan) Daab og Kristentro, og de andre — hun vilde altsaa give det Udseende af, at de havde forledt hende til at være med — sagde til hende, at hun skulde give sig tilfreds. Saa havde de under Nis Bjergs Ledelse løbet rundt om Kirken, og deres Dreng, der naturligvis var lige saa mange Smaadjævla, hentede Øl til dem i Bindsbøl. Johan fik saa ogsaa sin Dreng, der hed Palli, og saa snart hun vilde tale med ham, kom han til hende, ligesom de andres Dreng.

Noget efter var de alle samlede med deres Dreng og Kærester udi Gundesbøl Aa østen for Hans Iversens i Lille Vinding, og de havde — naturligvis ved Drengenes Hjælp — taget hans Mælkind; hun fik 3 Mark Smør; hver af de andre Kvinder 2 Mark, men Nis Bjerg og hans Kone fik hver 10 Mark Smør. Siden havde Drengene ogsaa hentet andres Mælkind til dem og havde flyet dem en Kærnestav at kærne med. Lang Tid derefter havde de været samlede ved Graahede Aa og kærnet mellem Graahede og Skodsbøl, da havde de taget disse to Bebyggelsers og Puglunds Mælkind, og hun fik 3 Mark Smør.

Senere havde alle med deres Dreng været samlede ved Sønder Bindsbøl Bro og kærnet i Bækken den Mælk, som deres Dreng hentede i Bindsbøl. Endvidere havde Kirsten Lauridskone i Gyris, hvis Dreng hed Fouer, og Maren Christens i Odderup, hvis Dreng hed Lillie, m. fl. været i Rode (Selskab) med dem. De skulde give hverandre Hjælp, naar de vilde kaste nogen Sygdom og Ulykke paa.

De i denne Bekendelse nævnte Personer, Maren Christens i Odderup, Kirsten Lauridskone i Gyris, Niels Christensen (Bjerg) i Lundsby og hans Kone Apelone, Margrethe og Kirsten Stafens-

dtr. smst. alle fra Oddum Sogn, stævnedes, efter at Hr. Christen Pedersen var død af den Sygdom, som Johan Hvidsdr. bl. a. beskyldtes for, hans Enke Anne og 8 Børn for Landstinget, hvor Sagen behandles den 22. April 1620. Mærkværdig nok optræder Las Nielsen i Bindsbøl, der havde virket saa stærkt til at faa Johan Hvidsdr. og hendes Moder dømt, nu som de sigtedes »visse Bud«, d.v.s. Fuldmægtig og Forsvarer. Det kan kun forstaas saaledes, at han har staaet i Venskabsforhold til en eller flere af disse sine Sognefæller. Han erklærer uden videre Johan Hvidsdr.s Udlæggelse for løgnagtigt Digt og Paafund, og deri giver Landstingsdommen ham Medhold. Johan Hvidsdr. var en Misdæder, som var heden rettet for Trolddoms Bedrift, og det var ikke bevist, at Maren Christens, Kirsten Laskone, Niels Christensen og Apelone Niskone, Margrethe og Kirsten Stafensdr. havde lovet nogen ondt, som dem var vederfaret, og Bekendelsen var ikke saa nøjagtig, at den burde have nogen Magt eller komme dem til nogen Forhindring.

Altsaa blev alle de udlagte fuldstændig frifundne, og den stakkels Præsteenke har vel maattet bøde for sin Mands Iver ved at give dem Kost og Tæring«.

Las Nielsen drev det aldrig til at blive større Jordejer, saaledes som det var Tilfældet med hans Bedstefader, Las Michelsen i Ob-ling. Men som følgende Skrivelse viser, har han dog gjort et lille Tilløb dertil. »Den 27. Oktober 1608 havde Las Nielsen³⁶ faaet et Livsbrev paa et øde Byggested i Odderup i Oddum Sogn, hvori Birger Trolle til Troldholm, forhen Embedsmand paa Lundenæs, efter det fremlagte Fæstebrev har bortfæstet Halvparten til Las Nielsen paa Livstid, og paa to Kronens øde Byggesteder, det ene kaldet Farsbøl og det andet kaldet Hus ved Bindsbøl, hvori Ulrich Sandberg til Qvelstrup, Befalingsmand paa Lundenæs, efter fremlagte Fæstebrev har bortfæstet Halvparten til Las Nielsen paa Livstid, da Las Nielsen i Forvejen havde Livsbrev paa den ene Halvpart af disse Byggesteder«.

Man har ikke Indtryk af, at Las Nielsen var meget præget af Kristendommen, men udadtil vilde han nok give det Udseende af, at han var en god Kirkens Mand. 1595 blev han udnævnt til Kirkeværge for Oddum Kirke³⁷, og han viste da ogsaa, at han interesserede sig for Kirken og dens Udsmykning, idet han skænkede den baade en Prædikestol og en Altertavle. Det er blevet hævdet,

Ligsten over Las Nielsen i Bindsbøl. Den havde oprindelig sin Plads over hans Grav inde i Kirken.

at førstnævnte senere er blevet fornyet, men ifølge Traps Beskrivelse skal den nuværende Prædikestol stamme fra ca. 1630³⁸, og da Las Nielsen døde 1625, maa det sikkert være den, som han har ladet lave.

1754 fandtes paa Kirkens Nordside et gammelt Epitafium over Las Nielsen Bindsbøl med Hustru og Børn. Desværre var Indskriften næsten ulæselig, men der kunde dog læses følgende: »Aar 1595 blev Las Nielsen Kierckeværge oc iblant haver han ladet forbygge oc indsætte denne nye Altertavle oc Prædichestoel«. Afskriften er næppe helt nøjagtig.

Ved sin Død 1625 blev Las Nielsen begravet i Kirken. Den Ligsten med hans Navn paa, som nu ligger Østen for Koret, har oprindelig haft sin Plads over hans Grav i Kirken.

Las Nielsen havde med sin Hustru Børnene:

1. *Niels Lassen*, f. ca. 1565, boede i Grimlund, Hoven Sogn, Herredsfoged i Øster Horne Herred. Se Side 40.
2. *Visti Lassen*, f. ca. 1545, boede i Bindsbøl, Herredsfoged i Øster Horne Herred. Se Side 54.
3. Karen Lasdatter,³⁹ gift 1. Gang med Frands Pedersen i Vallund, Ølgod Sogn, og 2. Gang med Mads Nielsen paa Forsomhoved.

4. Jens Lassen,⁴⁰ boede i He i Nørre Bork, gift med Anne Lasdatter, f. i Overgaard, Fuldmægtig.
 - a. Maren Jensdatter, nævnes 1655.
 - b. Kirsten Jensdatter, nævnes 1655.
 - c. Karen Jensdatter, nævnes 1655.
 - d. Anna Jensdatter, nævnes 1655.
 - e. Christen Jensen, nævnes 1655 i Nør Kærgaard.
5. Niels Lassen,⁴¹ boede i Nyland, Sønder Bork, 1655.
 - a. Las Nielsen, boede i Sdr. Bork 1655.
 - b. Clement Nielsen, nævnes i Nyland 1655.
 - c. Peder Nielsen, nævnes 1655.
 - d. Anne Nielsdatter, nævnes 1655.
 - e. Iver Nielsen, nævnes 1655.
6. Las Lassen,⁴² f. 1587, gift med Lisbeth Jensdatter, Herredsfoged i Nørre Horne Herred. Blev Herredsfoged den 4. Januar 1617. Se Hardsyssel Aarvog 1910, S. 24. Han døde paa Vestergaard i Nørre Bork Sogn den 13. Januar 1650. Hans Hustru levede endnu 1656. De ligger begravet i Nørre Bork Kirke, hvor deres Ligsten endnu findes. Der har været et Mindesmærke over dem, men det findes ikke mere. I en Præsteindberetning fra 1765 af Sognepræsten Borch hedder det: »I den største Afdeling paa Tavlen findes de meget net afskildret i fuld Korpus, Sønnen Jens Lassens Brystbillede findes oventil.

Rammen om Maleriet bestaar af smukt Billedhuggerarbejde og af fuldkommen Størrelse«. Der siges, at de skulde have haft 6 Sønner og 6 Døtre, men 1656 nævnes der kun 3 Sønner og 5 Døtre, hvis Navne følger her:

- a. Maren Lasdatter, nævnes 1656.
- b. Anne Lasdatter, nævnes 1656.
- c. Lisbeth Lasdatter, nævnes 1656.
- d. Maren Lasdatter, nævnes 1656.
- e. Kirsten Lasdatter, nævnes 1656, gift med Provst Jens Knudsen Schytte, død 5. December 1672. Der findes et Maleri af dem fra 1668 i Lønborg Kirke. Fra Provst Schytte og Hustru nedstammer en stor Efterslægt, saaledes fra en af Døtrene Slægten Rahbek, hvortil bl. a. hører Digteren Knud Lyhne Rahbek. Se Hardsyssel Aarvog 1935, 70-73.

- f. Laurids Lassen, nævnes 1656.
- g. Niels Lassen, nævnes 1656.
- h. Jens Lassen, nævnes 1656.

Jens Lassen var født 1625 paa Vestergaard. Var Skriver i Christiansstad i Norge. Den 9. September 1651 blev han kongelig Renteskriver. Han drev tillige en stor Købmandsforretning og har maaske tjent sin Formue der. Jens Lassen gjorde sig berømt under Svenskerne's Belejring af København 1658-1659, idet han ved et Opraab opildnede Borgerne til Kamp mod Fjenden. Han var gift med en Slægtning af Hans Rostgaard ved Navn Margrethe Lund. Han blev udnævnt til Admiralitetsraad, senere til Landsdommer i Fyn og til Assessor i Højesteret. Efterhaanden blev han Ejer af en Mængde Hovedgaarde, deriblandt Grubbesholm og Nørholm ved Varde. Jens Lassen døde som Justitsraad paa St. Knuds Kloster 1706, 81 Aar gammel. Se nærmere om ham i Hardsyssels Aarvog 1910, Side 22-27 og 1935, 70-73.

NIELS LASSEN

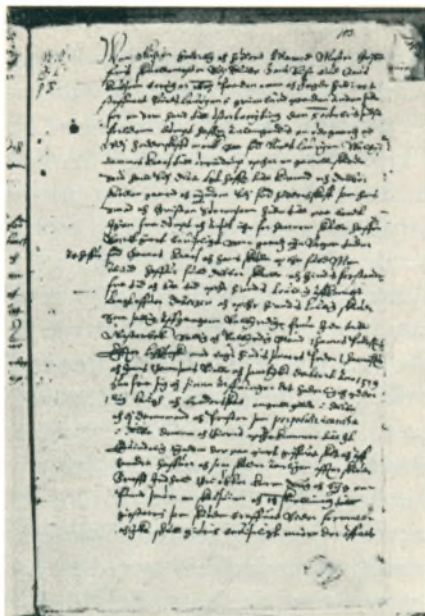
Født ca. 1568, død 1631.

Niels Lassen, der var Søn af Herredsfogden Las Nielsen i Bindsbøl, maa være kommet til Grimlund i Hoven Sogn omkring 1590, hvor han blev gift med Sofie Nielsdatter, der uden Tvivl var en Datter af Niels Hansen, som var Herredsfoged over Øster Horne Herred og boede paa Gaarden Grimlund, som han var Ejer af. Nu overlod han Halvparten af Gaarden til Svigersønnen, medens han selv endnu i mange Aar blev siddende i sit Embede. Første Gang, vi træffer denne Mand, er 1589, den 21. August, da han paa Øster Horne Herredsting udsteder et Tingsvinde.⁴³

1609 havde Niels Hansen faaet Livsbrev paa nogle Enge beliggende i Tarm og Bork, som han havde haft i Fæste af tidligere Lensmænd. Han skulde svare Landgilde af dem, og efter hans Død skulde de tilfalde Kronen.

Første Gang, vi træffer Niels Lassen i Grimlund, er 1611, men han har da allerede boet der i mange Aar. Nævnte Aar afstod han til Jens Iversen i Hoven Sogn en Fæsteeng ved Navn Fuldkjær, som han en Tid havde haft i Fæste fra Lundenæs.⁴⁴ 1617 maatte Niels

En Herredstingsdom af Herredsfoged Niels Lassen i Grimlund, appelleret til Landstinget 1619, ang. Ejendomsretten til en Gaard i Hoddeskov i Hodde Sogn.

Lassen betale i Stedsmaal til Lundenæs 22 Daler for en Eng, som Niels Hansen havde haft i Fæste og nu oplod ham,⁴⁵ og 1618 betalte han i Stedsmaal 6 Daler af den fjerde Part af nogle Enge i Tarm Mark.⁴⁶

Sidste Gang, vi træffer Niels Hansen som Herredsfoged,⁴⁷ er 1617. Som hans Efterfølger udnævntes Niels Lassen i Grimlund, som vi sikkert med Rette antager for at være hans Svigersøn. Som faa kendte han paa Forhaand en Herredsfogeds Gerning. Som Dreng havde han mange Gange været med sin Fader paa Herredstinget. Han havde hørt og set saa meget der, at han kendte Gangen i det hele, og i mange Aar i Grimlund havde han jo haft den samme Gerning tæt ind paa Livet, saa han vidste, hvad han gik ind til, da han blev Herredsfoged.

1619 træffer vi Niels Lassen i en af hans første Retssager.⁴⁸ Det drejede sig om en øde Gaards Eje paa Hoddeskov Mark i Hodde Sogn, som hidtil havde været beboet af Hans Smed og Christen Sørensen. Der var to Parter, som begge gjorde Krav paa Gaarden, nemlig Ribe Skole og velbyrdige Thomas Kaas til Ørndrup. Denne sidste hævdede, at ifølge et ældgammelt Skøde, han havde paa den øde Gaards Eje, var der ikke andre end ham, der med

Rette kunde gøre Krav paa den. Men for at være ganske tryk lod han dog Sagen komme for Retten, hvor Niels Lassen med det gamle Skøde som Grundlag tildømte Thomas Kaas den omstridte Ejendom. Men straks efter blev Herredsfogden stævnet for Landstinget af den højlræde Mand Christen Friis, Skolemester i Ribe, som paastod, at den afsagte Dom var uretfærdig og derfor burde dømmes død og magtesløs, idet paagældende øde Gaard helt fra 1519 havde tilhørt Ribe Skole, da salig afgangne velbyrdige Frue til Vesterbæk, Øse Sogn, salig Thomas Pedersens Efterleverske, sammen med sine to Sønner da havde skødet omtvistede Gaard til Ribe Skole. Sagen blev afvist og henvist til Herredstinget.

Der var særlig een Mand, som Niels Lassen fik meget med at gøre. Han hed Jens Nielsen Dejgaard og var Fæster af en af Vallundgaardene i Ølgod Sogn, men var forøvrigt Fuldmægtig eller Ridefoged for Niels Skade til Agerkrog, for hvem han i det hele taget har været en nyttig Mand. Han havde gjort mange lange Forretningsrejser for ham og ved mange Lejligheder lagt ret store Pengesummer ud for ham. Imidlertid ragede de to Mænd uklar med hinanden, og Niels Skade⁴⁹ anklagede Jens Nielsen Dejgaard for, at han i 8 Aar ikke havde betalt sin Skyld og Landgilde, og anlagde Sag imod ham paa Herredstinget, hvor han blev frikendt af Niels Lassen, fordi Niels Skade ikke kunde møde frem med nogen gyldig Jordebog.

Jens Nielsen Dejgaard i Vallund skulde svare sin Kongetiende til Erik Juel paa Lindbjerg i Ølgod Sogn, senere til Hundsbæk, og da han i Aaret 1620 som sædvanlig afleverede den paa Herregaarden, syntes Ridefogden, Morten Nielsen, den fyldte for lidt og meddelte Erik Juel sin Mistanke, og da denne var af samme Mening, lod de Sagen nærmere undersøge, idet de henvendte sig til Herredsfogden og bad ham følge med Ridefogden og nogle Mænd til Jens Nielsens Gaard i Vallund for at undersøge hans Kornbeholdning. Niels Lassen var villig til at gaa med. Den 11. September drog de da af Gaarde til Vallund, hvor de fik Adgang til Laden, og snart var man i Gang med at tælle og kaste Kornet om, og da fandt de mere Korn, end Jens Nielsen havde svaret Tiende af paa Lindbjerg. Alt i alt var der i Laden 62 Traver Rug, 32 Traver og 9 Kærve Byg, og desforuden blev det dem fortalt, at der endda i denne Høst skulde være blevet noget Rug aftærsket, hvor meget vidste de ikke.

Den 2. Oktober blev der udstedt Tingsvinde paa denne Begivenhed, og Herredsfogden Niels Lassen stod den Dag paa Tinge og bekendte og tilstod ved sin Ed, at eftersom forskrevne Morten Nielsen paa sin Husbonds Vegne havde beklaget sig over forskrevne Jens Nielsen, at han ikke skulde have tindet retfærdig, da havde han, Niels Lassen, efter hans Øvrigheds (Lensmandens) Befaling fulgt forskrevne Morten Nielsen med seks Mænd til Jens Nielsens Gaard og der indhjemlet dem til at lade kaste og tælle hans Korn, efter at Morten Nielsen tilforn havde lagt tre Mark paa Ladedørs-trinet.

Jens Nielsen, der var meget ilde berørt af Herredsfogdens og de andres Indtrængen i hans Lade, lod Sagen gaa til Landstinget, hvor han anklagede de nævnte seks Mænd for deres Paastand om, at der fandtes mere Korn i hans Lade, end han havde ydet Tiende af til Lindbjerg til Trods for, at det Korn, de fandt til overs, var det Tiendekorn, som han skulde svare Sognepræsten, og han havde aldrig avlet saa mange Traver Korn paa sin Mark, som de havde optalt, og mente, at det var derfor, de havde nægtet hans Hustru at faa en Genpart af Tællingen ved »Tællestochen«.

Men Jens Nielsen Dejgaard tabte dog Sagen ved Landstinget.

Jens Nielsen havde arvet noget Gods hos Jesper Michelsen i Skovbølling,⁵⁰ hvis Ejendom tilhørte fornævnte Erik Juel til Lindbjerg, men inden han hjemførte sin Arv, havde han undladt at betale Herremanden »Forlovspenning«, en Afgift, der tilkom denne, hver Gang der bortførtes Arv fra hans Stavn. I den Anledning lod Erik Juel Jens Nielsen stævne for Øster Horne Herredsting, hvor Herredsfogden Niels Lassen dømte ham til at betale fornævnte Forlovspenning, hvad dog næppe var sket, hvis Jens Nielsen havde gjort ordentlig Rede for sin Sag, hvilket ogsaa tydeligt kom frem, da han appellerede den afsagte Dom til Landstinget, hvor den forligtes.

Sagen forholdt sig i korte Træk saaledes: Den 21. September havde Jens Nielsen været i Skovbølling for at hente sin Arv, og i to Personers Nærværelse havde han til Jesper Michelsen udbetalt ovennævnte Forlovspenning, som denne saa senere skulde aflevere til Erik Juel. Da denne fik Besked om, hvorledes Sagen egentlig forholdt sig, og Jens Nielsen straks tilbød at betale ham de 3 Rigs-mark, som Beløbet lød paa, blev Sagen forligt.

Niels Lassen i Grimlund⁵¹ havde en Søster, Karen Lasdatter, som

var gift med Peder Frandsen, der var Fæster af en større Gaard i Vallund. Før ham havde hans Fader, Frands Pedersen, ogsaa boet der. Han nævnes 1573. Mads Nielsen Skade til Østergaard, der havde været Ejer af Vallundgaarde, solgte 1616 den ene til Niels Skade; men ved Handelen blev det bestemt, at nævnte Peder Frandsens Efterleverske, Karen Lasdatter, vedblivende skulde betale Landgilden til Mads Nielsen. Næppe var Niels Skade blevet Ejer af Gaarden, førend han forlangte af hende, at hun skulde drage bort fra den, da han selv vilde bo der, ligesom han krævede Skyld og Landgilde af hende. Hun søgte da Hjælp hos Broderen, Niels Lassen i Grimlund, som raadede hende til at stævne Niels Skade for Herredstinget, hvor hun da ogsaa blev frikendt. Det kunde bevises ved Kvitteringer, at hun indtil Dato havde betalt sin Skyld og Landgilde til Mads Nielsen, saaledes som hun ved dennes Handel med Niels Skade var blevet forpligtet til.

Niels Skade lod Sagen gaa til Landstinget, hvor hans Sag blev dømt af Kgl. Mayestæt og Rigets Raad, som gav ham Medhold. Det kom hende dog ikke særlig paa tværs, da hun imidlertid var blevet gift med Mads Nielsen paa Forsomhoved og derfor med sine Børn var flyttet dertil.

Inden vi slutter dette Afsnit om Niels Lassen i Grimlund, skal vi nærmere omtale en Landstingsdom,⁵² som blev afsagt 1632, altsaa Aaret efter hans Død. Det er et meget vigtigt Slægtsdokument, idet det giver Oplysninger om Slægtsforbindelse mellem tre Slægtled, og det gaar helt tilbage til 1618. Foruden Niels Lassen nævnes hans Fader, Las Nielsen i Bindsbøl, og to af hans Brødre, Las Lassen i Vestergaard og Visti Lassen, som senere blev Niels Lassens Efterfølger som Herredsfoged til Øster Horne Herred, og Niels Lassens tre Sønner: Michel, Niels og Laurids. Der havde været en fjerde Søn, Christen. Han var vist den ældste. Han boede i Grimlund, men baade han og hans Hustru maa være døde paa nærværende Tidspunkt.

Desuden nævnes Hans Jensen i Odderup i Oddum Sogn og hans Hustru, Maren Nielsdatter, som maaske er en Datter af Niels Lassen, samt deres to Børn. Hans Jensen er Stedfader til Børnene, hvis Fader hed Peder Jensen. Denne Peder Jensen, som 1618 boede med sin Hustru i Odderup, er paa en Maade Hovedpersonen i denne Sag, selv om han er afgaaet ved Døden, maaske adskillige Aar før Processen begyndte. Omkring 1618 var denne Mand kommen i

Gæld til Las Nielsen i Bindsbøl paa 40 Rdlr., men da han var ude af Stand til at betale, henvendte han sig til dennes to Sønner, Niels Lassen og Visti Lassen, og bad dem om Hjælp. De var ogsaa villige og lovede paa hans Vegne at udbetale de 40 Dlr. mod, at han skulde holde dem skadesløs for de laante Penge. For dog at have nogen Garanti at holde sig til, lod de den 18. Juli udstede et Tingsvinde paa Laanet. Dermed skulde saa Sagen være i Orden; men det var den netop ikke. Der skete det helt utænkelige, at Las Lassen i Vestergaard og Niels Lassens Sønner, Michel Nielsen og Niels Nielsen i Grimlund, og Laurids Nielsen, hvis Opholdssted vi ikke kender, den 12. Juli indstævner Hans Jensen i Odderup med Hustru og Børn for Nørre Horne Herredsting, fordi de endnu ikke havde betalt de resterende 20 Dlr. af de 40 Dlr., som Niels Lassen og Visti Lassen havde laant Peder Jensen i Odderup for 14 Aar siden. De tre Brødre fra Grimlund maa pludselig være kommen i alvorlig Pengetrang, siden de først nu efter saa mange Aars Forløb kræver deres Penge ad Rettens Vej.

Dommen gik da ogsaa Ægteparret fra Odderup imod, idet de dømtes til at betale de førnævnte 20 Dlr. med Renter og Skadegæld inden 15 Dage, eller ogsaa vilde der blive gjort Indvisning i deres Gaard.

Men nu kommer det mest overraskende: Hans Jensen, der nu er gift med Peder Jensens Enke, svarer de tre Brødre med at appellere den afsagte Dom til Landstinget. Det er hans Husbond, velbyrdige Mand Jens Juel til Keldgaard, som med sin Fuldmægtig, Christen Christensen i Kyvling i Lønborg Sogn, har taget sig af Sagen. Fuldmægtigen giver os den forbløffende Oplysning, at Peder Jensen i Odderup aldrig har laant Penge af Niels Lassen og Visti Lassen, men han har selv betalt sin Gæld til Las Nielsen i Bindsbøl og er i Besiddelse af en Kvittering derfor, og bag paa denne har Visti Lassen skrevet, at den ganske Sum med sin Rente var betalt, og »aldrig skal«, hævder Fuldmægtigen videre, »nogen for Herredsfogden bevise med et Ord, at de til Las Nielsen paa salig Peder Jensen Vegne nogen Udlæg havde gjort eller lovlig at have været æsket, og formener derfor, at hans Dom burde magtesløs at blive, saavel som samme Ofringsvinde og Sendebreve, som der blev udstedt den 18. Juli 1618, ikke bør at komme Hans Jensen og Hustru, Maren Nielsdatter, til nogen Hinder og Skade«, og forøvrigt kunde Fuldmægtigen ikke forstaa, hvorfor de tre Brødre fra Grimlund

da ikke forlængst havde krævet Pengene, enten straks efter Peder Jensens Død eller ialt Fald inden Aar og Dag derefter.

Landstingets Afgørelse gik ud paa, at der ikke kunde falde Dom i Sagen, da Peder Jensens to Sønner ikke var stævnet og indkaldt.

Skønt der stod Paastand mod Paastand, tør vi dog ikke gaa ud fra, at den ene Part bevidst taler usandt. De 14 Aar, der er gaaet, kan have givet Anledning til baade Misforstaaelser og Fejlhuskning. Men havde de to Herredsfogder i Grimlund og Bindesbøl levet, havde de næppe været glade for Processen, og måske var den da heller ikke kommen.

Niels Lassen i Grimlund⁵³ havde med sin Hustru, Sofie Nielsdatter, fire Sønner:

1. Christen Nielsen, boede i Grimlund, antagelig død før 1632.
2. Michel Nielsen, boede i Grimlund, var Sandemand og Herredsfoged over Øster Horne Herred.
3. Niels Nielsen, boede endnu 1662 i Grimlund.
4. Lavrids Nielsen, om hvem intet vides.

Vi kender ikke noget til fornævnte Herredsfoged Niels Hansens eller hans Hustrus Slægt; men i Viborg Landstings Dombog 1591, Fol. 212, i Landsarkivet i Viborg nævnes en Arvesag fra Hovedgaarden Ørnhoved i Tjørring Sogn, Grimlund i Hoven Sogn og fra Sønderbygaard i Borris Sogn, der paa den Tid var en Hovedgaard. Da Niels Hansen paa nævnte Tidspunkt bor i Grimlund, maa det nok være hans eller hans Hustrus Slægt, der her nævnes; men desværre er Dombogen saa medtaget af Fugt, at Sagen er ulæselig.

CHRISTEN NIELSEN

Født ca. 1590, død ca. 1630.

Niels Lassen i Grimlund havde, som omtalt, tre Sønner: Michel, Niels og Las. Michel var en anset Mand, blev baade Sandemand og Herredsfoged. Af et Slægtsdokument fra 1651 ser vi imidlertid, at der har været en fjerde Søn, Christen; men han og hans Hustru var begge døde i en forholdsvis ung Alder og havde efterladt sig ti Børn. Da tre af Sønnerne nævnes i Grimlund 1651, maa man gaa ud fra, at Forældrene ogsaa har boet der. Ved deres Død har den ældste af Sønnerne næppe været over 15 Aar, og han har altsaa ikke været saa gammel, at han kunde overtage Gaardens Drift eller tage

sig af sine Søskendes Opdragelse og Pleje. Der maatte derfor fremmed Hjælp til. Til alt Held levede deres Bedstemoder, Sofie Nielsdatter, endnu. Hun boede i den anden Gaardspart hos Sønnerne Michel og Niels. Hun tog sig naturligvis af de mange forældreløse Børn og var som en Moder for dem, indtil de blev voksne og kunde drage ud fra Hjemmet. Endnu saa sent som i 1651 er hun rask og rørig, og da er alle Børnene voksne og i gode Stillinger.

Men selvfølgelig har ogsaa Fætrene Michel og Niels været Børnene til god og kærlig Hjælp. De har vel sagtens taget sig af Gaardens Drift, indtil de ældste af Sønnerne voksede til og selv kunde staa for Styret.

I Aaret 1651 blev Christen Nielsens Børn,⁵⁴ inddraget i en Proces, som deres afdøde Bedstefader, Niels Lassen i Grimlund, havde givet Anledning til. Sagen gaar over 20 Aar tilbage til den Tid, den gamle Herredsfoged endnu levede. En Mand ved Navn Iver Christensen fra Ulbæk i Lyne Sogn paastod, at han havde 20 Sletdaler til Gode hos Herredsfogden, hvad denne benægtede og derfor var uvillig til at betale. Men Ulbækmanden forhvervede Dom i Sagen, og skønt den gik Niels Lassen imod, vilde han dog ikke bøje sig for Afgørelsen, da han mente, den var uretfærdig. Det havde sikkert været hans Mening at lade Sagen gaa videre til Landstinget for at faa Dommen kendt død og magtesløs; men forinden døde han. Naturligvis mødte Iver Christensen nu op hos Enken med sit Krav, men blev afvist.

Sofie Nielsdatters Svoger, som var Børnenes Formynder, Herredsfoged Las Lassen fra Vestergaard, var ked af den opstaaede Strid og ønskede den bilagt. Derfor betalte han uden videre Iver Christensen de 20 Sletdaler, som han havde gjort Krav paa. De ti Daler betalte han af sin egen Lomme og de andre ti paa sin Svigerindes Vegne, idet han tænkte, at dem kunde han jo altid ved Lejlighed faa igen. Men der tog han fejl. Sofie Nielsdatter troede ikke, at denne Iver Christensen havde Ret til disse Penge og vilde derfor ikke betale Svogeren de ti Daler. Det kunde godt se ud til, at hun ikke var let at løbe om Hjørner med; men forøvrigt har hun maa-ske tænkt, at da hendes Mand selv havde været Herredsfoged, var der vel ingen, der bedre end han kunde se, hvem der havde Ret i denne Sag.

Imidlertid døde Las Lassen. Men heller ikke til hans Enke vilde Sofie Nielsdatter betale, da hun blev krævet. Det havde krænk

hende, at Las Lassen havde overladt Iver Christensen de 20 Daler.

Der var flere af Sofies Venner, der mente, at hun havde Retten paa sin Side, og som derfor raadede hende til paany at lade Sagen prøve. Hun fulgte deres Raad og sejrede. Det var en Sættedommer, Niels Poulsen, som frikendte hende. Men Glæden varede kun kort. Der skete noget, som hun næppe havde regnet med. Den rige Lisbeth Jensdatter, Herredsfogedenken, hendes nære Slægtning i Vestergaard, lod hende, hendes Børn Michel, Niels og Las samt Børnebørnene, for saa vidt som de var voksne, stævne for Landstinget i Viborg for de lumpne ti Dalers Skyld, som hun altsaa stadig gjorde Krav paa.

Det blev et Nederlag for Sofie. Maaske var hun selv noget Skyld deri, da hun havde forsømt at bringe Niels Poulsens Dom med til Landstinget, hvor den skulde have været fremlagt. Derfor blev den dømt død og magtesløs.

Hvorledes Sagen endte, faar vi ikke at vide; men lad os haabe, at de to stridige Kvinder senere er bleven forsonet.

Christen Nielsen i Grimlund havde med sin Hustru nedennævnte Børn:

1. Iver Christensen, nævnes 1651 i Grimlund, Hoven Sogn.
2. Niels Christensen, nævnes 1651 i Grimlund, Hoven Sogn.
3. Maren Christensdatter, bor 1651 i Pagaard, Hemmet Sogn.
4. Anne Christensdatter, bor 1651 i Møgelgaard, Lønborg Sogn.
5. Laurids Christensen, bor 1651 i Esbøl i Sønder-Vium Sogn.
 - a. Jep Lavridsen, nævnes 1651.
 - b. Maren Lavridsdatter, nævnes 1651.
 - c. Dorette Lavridsdatter, nævnes 1651.
 - d. Karen Lavridsdatter, nævnes 1651.
6. Thyge Christensen, nævnes i Vium 1651.
7. Niels Christensen, født i Vium, nævnes 1651.
8. Iver Christensen, nævnes 1651 i Lundsmark, Sønder-Vium Sogn.
9. Hans Christensen, nævnes 1654 i Bandsbøl, Hemmet Sogn.
10. Christen Christensen, nævnes 1652 i Grimlund, Hoven Sogn.
Se nærmere om denne sidste paa næste Side.

CHRISTEN CHRISTENSEN

Født ca. 1630, død ca. 1700.

Vi har nok vidst Besked om, at Grimlund i Aarene 1651-1675 var beboet af en Mand, som hed Christen Christensen, og at Ejerne før ham hed Michel Nielsen og Niels Nielsen, men at de var beslægtede, vidste vi intet om, før vi nu for nylig fandt det i forrige Afsnit nævnte Dokument fra 1651, som paaviste, at Christen Christensen var deres Fætter, og at hans Forældre havde boet der i Gaarden og havde efterladt sig en stor Børneflokk, hvoraf han vist var den yngste. 1651 nævnes to af hans Brødre her, nemlig Iver Christensen og Niels Christensen; men allerede Aaret efter er de draget bort fra Hjemmet.

Christen Christensen er nu ene tilbage paa sin Gaardspart. Han maa være gift 1651, thi Aaret efter faar han født en Søn, Jeppe Christensen,⁵⁵ som senere blev Selvejer i Graahede, og i Aarene 1653-1655 bliver der født ham to Døtre.⁵⁶

Paa den anden Halvgaard bor endnu Michel Nielsen, som ved denne Tid er bleven Herredsfoged, og Niels Nielsen; men det ser ud til, at det i økonomisk Henseende gaar tilbage for dem. 1662 er Michel Nielsen forsvunden, og Broderen er død, deres Gaard er i en elendig Forfatning, og Bygningerne er nedbrudte. Det er Svenskekrigens Rædsler (1657-59), som ogsaa naaede til Grimlund. Niels Nielsen⁵⁷ havde efterladt sig Enke og et Barn; men da hun skyldte sin Mands rige Slægtning, Lisbeth Jensen i Vestergaard, mere, end hendes forfaldne Gaard var værd, kunde hun naturligvis ikke blive boende. Lisbeth Jensdatter, der vel ogsaa paa flere Maader havde mærket Krigens haarde Haand, trængte nok selv til Penge og lod derfor to Selvejere: Niels Eskesen i Paabøl og Hans Jensen i Ørbæk, gøre Indvisning paa den halve Grimlund, for at hun, saa vidt muligt, kunde faa Dækning for sit Tilgodehavende hos Enken, som hed Kirsten Pedersdatter. Da Christen Christensen⁵⁸ og hans Broder, Hans Christensen fra Bandsbøl i Hemmet Sogn, 1664 var Ejer af hele Grimlund, har de nok i Fællesskab købt den forfaldne Gaardspart. Hans Christensen havde sandsynligvis giftet sig med en Efterkommer af sin Frænde, den forlængst afdøde rige Selvejer Jens Iversen i Bandsbøl, som vi før har hørt om.

Det ser ud til, at de to Brødre snart fik sat god Skik paa den medtagne Gaardspart. Christen Christensen⁵⁹ blev ikke boende i

Grimlund længere end til 1682, da han købte Halvdelen af Bindsbøl i Oddum Sogn, hvor hans Oldefader, Herredsfogden Las Nielsen, havde boet, og hvor der endnu boede en Sønneson af ham, nemlig Thomas Vistisen, men denne, som var Christen Christensens Halvfætter, var saa forarmet, at det kun var med Nød og næppe, han kunde holde sig oppe. Det var naturligvis ogsaa for at hindre, at den gamle Slægtsgaard skulde komme paa fremmede Hænder, at han købte den halve Part.

Det er overraskende og interessant at se, hvem der efter Christen Christensen er kommen i Besiddelse af Grimlund. Vi træffer Navnene: Simon Nielsen og Niels Michelsen, som uden Tvivl er Sønner af Niels Nielsen og Michel Nielsen. Der ligger maaske en Solstraalefortælling bag dette. Vi har hørt, hvor smukt og kærligt de to Brødre i Grimlund tog sig af deres Broder Christen Nielsens Børn, da han og hans Hustru i en meget ung Alder døde fra en stor uforsørgt Børneflokk, hvoraf den ældste af Sønnerne vel næppe var konfirmeret. Uden Fætrene Hjælp kunde Børnene vanskeligt være blevet i deres gamle Hjem, indtil de efterhaanden drog ud og kom i gode Stillinger. Det er nok denne kærlige Hjælpsomhed, Christen Christensen har villet gengælde ved at lade Michel Nielsens og Niels Nielsens uforsørgede Børn faa et kærligt Hjem i deres Fødegård for saa senere at overlade to af dem hele Grimlund til Brug. Snarest har han dog selv beholdt Ejendomsretten.

Christen Christensen havde ikke, som hans Fædre i flere Slægtled, været knyttet til Herredsting og Retsvæsen, men havde udelukkende været optaget af sine Gaardes Drift. Han har næppe ret tit været paa Tinge, men 1686, den 26. Marts, træffer vi ham dog paa Nørre Horne Herredsting,⁶⁰ hvor han sammen med flere Mænd fra Sognet, der iblandt Christen Therkildsen fra Graahede, som vi senere skal høre om, vidnede og kundgjorde ved Ed og oprakt Finger efter Loven, at »det var dem fuld vitterlig udi al Guds Sandhed, at forleden Fejdetid, da Svensken og Brandenborgerne var her i Landet, da blev den halve Gaard, som kaldes Nederby i Oddum Sogn, der ligger til Ribe Domkirke, som hæderlig Hr. Laurits Nielsen nu bruger, lagt ganske øde, og Bygninger og Huse blev nedbrudt, og siden den Tid har der ikke været nogen Bygning derpaa, ikke heller er der avlet noget Hø eller Korn til Stedet, uden at Hr. Laurits Nielsen havde for halvanden Aarstid siden ladet sætte et lille Stykke Hus paa Stedet, dog havde han ikke ladet avle hverken Hø

eller Korn dertil«, og yderligere vandt Niels Knudsen af Graahede og Christen Christensen af Bindsbøl, at i de 20 Aar, de kunde huske, da havde forskrevne Sted været øde, som før meldt. Derefter var Hr. Laurits Nielsen Tingsvinder begærendes.

Christen Christensen har næppe kunnet færdes her ved Herredstinget den nævnte Foraarsdag uden at tænke paa, at her havde hans Slægt i flere Hundrede Aar haft deres Gerning. Han har uden Tvivl været en æret og estimeret Mand, ikke alene, fordi han tilhørte en gammel, anset Slægt, men ogsaa fordi han ved sin Dygtighed havde været i Stand til at købe hele Grimlund til Selveje og yderligere forøge sit Gods ved Køb af halve Bindsbøl m. m.

Af Matriculen af 1688⁶¹ ser vi, at han sammen med Thomas Vistisen var Ejer af Bindsbøl, hvortil hørte en Skvatmølle, som stod til omtrent 10 Tdr. Hartkorn; yderligere ejede de et Hus, der laa under Bindsbøl, kaldet Tarmholm, hvor Thomas Vistisens Broder, Christen Vistisen, boede, endvidere en mindre Gaard paa 1 Td. 2 Skp. 3 Fdk. 1 Alb. Hartkorn beliggende ved Oddum Kirke, og desuden en lille Ejendom, som kaldtes Blinkeberg Boel. Endelig havde Bindsbølmændene fæstet tre Stykker Eng beliggende paa Tarm Kjær.

I Slægtsbogen fra 1943 hævdes, at den Jep Christensen, som omkring 1680 blev Ejer af en Gaardpart i Graahede (se der Side 7-8), var fra Grimlund og Søn af nævnte Christen Christensen. Vel tvivlede vi ikke om, at saaledes maatte det forholde sig, men vi har nu faaet bevist, at det er rigtigt.

I Odderup By i Oddum Sogn boede 1688 en Mand ved Navn Jens Pedersen Kolstrup⁶² paa en større Ryttergaard paa godt 8 Tdr. Hartkorn. 1664 var Gaarden Selveje, men var nu blevet Ryttergods.

Jens Pedersen Kolstrup, som var en anset Mand, var Fuldmægtig for Regimentskriveren paa Lydumgaard,⁶³ og det var vel derfor, han i Regelen blev kaldt velfornemme Mand Jens Kolstrup, og da hans Søn Jens Jensen, som senere fulgte ham i Gaarden, ogsaa blev tituleret »velfornemme«, har han vel ogsaa været Fuldmægtig.

Jens Pedersen Kolstrup var gift med en Datter af førnævnte Christen Christensen i Bindsbøl, Kirsten Christensdatter. Hun maa være en af de to Døtre, som blev født i Grimlund i Aarene 1653-1655 og er saaledes Søster til Jeppe Christensen i Graahede, hvilket bevises af følgende:

Christen Christensen var gift to Gange. Børnene af 2. Ægteskab var vist alle fødte i Bindsbøl.

1729 solgte nogle af hans Børn⁶⁴ deres Parter af Bondeskylden i Bindsbøl til deres Broder, Laurids Christensen. Som Formynder for den yngste af Børnene, Datteren Maren Christensdatter, der var født ca. 1700, var Jens Jensen Kolstrup i Odderup til Stede. Det viser, at denne Mand maa være en nær Slægting af Børnene; men da vi ved, at Slægtskabet hverken kan hidrøre fra hans Hustru, Mette Jensdatter, der var fra Lille Brande i Sønder Omme Sogn, eller fra hans Fader, Jens Pedersen Kolstrup, som ogsaa var kommen fra denne Egn, vist fra Kolstrupgaard, en nu nedlagt Ejendom, maa det være fra hans Moder, Kirsten Christensdatter,⁶⁵ Slægtskabet stammer, og det kan da ikke forklares paa anden Maade, end at hun maa være en Datter af Christen Christensen i Bindsbøl, og at hendes Søn, Jens Jensen Kolstrup saaledes er Maren Christensdatters Søstersøn. Da der er meget stor Forskel paa de to Kvinders Alder, maa de være Halvsøskende.

Paa lignende Vis kan vi ogsaa godtgøre, at Jens Pedersen Kolstrups Hustru, Kirsten Christensdatter i Odderup, er Søster til Jeppe Christensen i Graahede. Hendes Søn, den før nævnte Jens Jensen Kolstrup i Odderup, døde i en forholdsvis ung Alder og efterlod sig flere Børn. Ved Faderens Død blev Peder Jepsen i Graahede,⁶⁶ Søn af fornævnte Jeppe Christensen, udnævnt til Formynder for et af Børnene. Dette viser, at der er Slægtskab mellem de to Familier i Odderup og i Graahede. Men heller ikke her kan dette hidrøre fra Jens Pedersen Kolstrup eller fra Sønnens Hustru, Mette Jensdatter, og det maa altsaa være Kirsten Christensdatter i Odderup og Jeppe Christensen i Graahede, som er beslægtet. De maa være Søskende. Men dette er altsaa en Bekræftelse paa, hvad vi i Forvejen havde formodet.

Christen Christensen havde fæstet og stedt nogle Agre og Enge, som hørte til Oddum Kirke, og hvoraf han skulde svare i Afgift 4 Skpr. Rug, 2 Mark, 12 Skilling. Dette Fæste gaar 6. Juli 1716 over til Sønnen Laurids Christensen. Og af samme Fæstebrev ses det, at hans Fader døde dette Aar.

Christen Christensen har, som nævnt, været gift to Gange, men vi ved ikke, hvad hans Hustruer hed. Med dem havde han Børnene:

1. Jep Christensen, Selvejer i Graahede. Født ca. 1652.

2. Kirsten Christensdatter, født omkring 1655, gift med Fuldmægtig Jens Pedersen Kolstrup i Odderup.
3. Christen Christensen Bindsbøl, født 1679, Sogndegn til Ølgod og Strelluf Sogne.
4. Sr. Jens Christensen, om hvem vi intet ved.
5. Maren Christensdatter.
6. Laurids Christensen, gift med Anna Ovesdatter. Ejede Halvdelen af Bindsbøl.

Om ovennævnte Christen Christensen se nærmere i Bogen: Slægten Abildtrup, Side 7-8.

2. MANDSLINIE

Obling — Bindsbøl — Okslund

VISTI LASSEN

Født ca. 1575, død 1651.

Vor Slægt stammer gennem to Linier fra Herredsfoged Las Michelsen i Obling. Vi har i det foregaaende hørt om, at den ene Linie gik over Obling, Bindsbøl, Grimlund, Bindsbøl og til Graahede i Oddum Sogn.

Den anden Linie gaar, som vi nu skal se, over Obling, Bindsbøl til Okslund i Hoven Sogn, videre (som Kvindelinie) over Ørbæk til Baggessaard i Sønder Omme Sogn.

Ovennævnte Visti Lassen var, som vi før har hørt, en Søn af Herredsfogden i Bindsbøl, Las Nielsen, og Broder til Herredsfogderne Niels Lassen i Grimlund og Las Lassen i Vestergaard i Nørre Bork Sogn.

Da Niels Lassen i Grimlund døde 1631, sendte Lensmanden paa Lundenæs Slot, Hr. Ulrik Sandberg⁶⁷, Meddelelse derom til Kancelliet i København, hvori det bl. a. hedder, at »siden Niels Lassen i Grimlund er død, findes der ikke i Øster Horne Herred i Lundenæs Len nogen blandt Kronens Tjenere, som er dygtig, forstandig eller vederhæftig nok til at betjene Herredsfogderiet i nævnte Herred, og anmodes derfor Kancelliet om, at denne Bestilling maa betros til en af Kronens Tjenere i Nørre Horne Herred, som kan findes dygtig dertil«. Kancelliet fulgte hans Raad og henstillede til ham at forordne en Mand fra nævnte Herred, som var skikket til Stillingen.

Lensmandens Valg faldt paa Visti Lassen i Bindsbøl, som uden Tvivl ogsaa var velskikket til Embedet.

Men inden Visti Lassen blev Herredsfoged, boede han i Vittarp i Oddum Sogn. 1619 blev han indkaldt for Retten for at vidne i en Drabssag.⁶⁸ Det var en Foraarsdag, den 1. April. Hans Fader, Herredsfogden Las Nielsen i Bindsbøl, havde paa ærlige og velbyrdige Mand Niels Skades Vegne sammenkaldt Sandemændene af Nørre

Horne Herred, for at de skulde sværge Manddød over Staffen Albertsen, som tjente paa Østergaard, og som »disuere« havde ihjelslaget Niels Enevoldsen, der var i Tjeneste hos Niels Skade.

Ane Bangsdatter og Jacob Persen, der begge tjente i Østergaard, havde vidnet for 8 Mænd, at »den Dag for tre Uger siden, da var Michel Lassen, boendes i Kjørhus ved Urup i Grindsted Sogn, Staffen Albertsen, tjenendes Mads Nielsen til Østergaard, Jep Ibsen i Nørtarp og Oluf Jespersen i Nørhede hos forskrevne Mads Nielsen, hos hvem de sad og drak, og som de sad og drak sammen, da hørte de, at forskrevne Michel Lassen sagde til Staffen Albertsen: »Der som der var nogen, som vilde gøre dig ondt, da skal jeg slaa dem, saa Pjalterne skal flyve af dem, om det saa var selve Lensmanden«, og saa noget derefter samme Dag, da gik Mads Nielsen ud af Østergaard og Østen paa ad Vallund, og straks efter at Mads Nielsen var bortgangen, da hørte de, at Michel Lassen spurgte Staffen Albertsen ud, om han havde hans . . . ; da sagde han nej, og saa gik de ind igen, og straks efter kom de ud, og da havde Michel Lassen en Fork i sin Haand og noget af Staffen Albertsens Klæder. Da sagde en Kvinde: »Der staar den Karl, som slog Niels Jenvoldsen«, men straks vendte Michel Lassen sig om og saa vredt paa hende og truede hende med Forken, og saa gik de ud af Østergaard og øster paa ad Vallund efter forskrevne Mads Nielsen.

Derefter vidnede Ane Bangsdatter, at noget efter, at Mads Nielsen, Michel Lassen og Staffen Albertsen var bortgangen fra Østergaard og øster paa ad Vallund, da kom Jep Ibsen i Nørtarp til Østergaard og sagde til hende, at der laa en Karl paa den søndre Vej mellem Vallund og Østergaard og var stukket ned med en Kniv og var hart ad død. Senere paa Dagen fik Ane Bangsdatter og Jacob Persen, som tjente paa Østergaard, Befaling til af Niels Skade, at de skulde køre ud efter Karlen. Da de kom derud og saa, at det var Niels Skades Tjenestekarl Niels Jenvoldsen, og at han var død, turde de ikke bringe ham med tilbage, førend de havde faaet talt med Niels Skade. Dernæst vidnede Las Lassen i Vestergaard og Visti Lassen i Vittrup for 8 Mænd, at paagældende Drabsdag, da var de forsamlede i Vallund, eftersom de var ombedet af Karen Pers (deres Søster), og paa samme Tid var ogsaa Niels Skades Karl Niels Jenvoldsen inde hos Karen Pers i Vallund hos dem, og da de havde siddet en liden Stund til hobe, saa gik Niels Jenvoldsen og Jens Nielsen ud fra dem, medens Las Lassen og Visti

Lassen biede endnu noget derefter, førend de drog bort, og Niels Jenvoldsen gik hjem paa ad Østergaard den søndre Vej imellem Vallund og Østergaard, medens de to Brødre Las og Visti, som var til Hest, drog ad Nørre Herredsting med den nordligste Vej, og der de kom noget frem paa Vejen, saa de, at der kom nogen Karle gangendes og gik øster paa med den søndre Vej, som løber imellem Østergaard og Vallund, iblandt hvilke de kendte Mads Nielsen og hans Karl Staffen Albertsen, og da saa de, at der var en iblandt dem, som gik og slog i Vejret med et Værge, og Visti Lassen vidnede yderligere, at han saa og hørte samme Tid, som han sad paa sin Hest, at der løb en Karl efter Mads Nielsen og Staffen Albertsen og raabte, at nu var Karlen død; og endvidere vidnede de to Brødre, at det var dem vitterligt, at Niels Jenvoldsen om Morgenen, da han var sammen med dem hos Karen Pers, havde over sine Klæder en Læderbol og i sin Haand et Værge.

Endvidere vidnede førnævnte Ane Bangsdatter, at den Dag, Drabet fandt Sted, straks efter som hun og Jacob Persen kom hjem og gav Niels Skade til Kende, at det var Niels Jenvoldsen, som laa død mellem Vallund og Østergaard, da drog hun og Christen Persen i Vostrup til Vallund efter Niels Skades Befaling og spurgte, om Mads Nielsen, Staffen Albertsen og Michel Lassen var der, men da de ikke kunde finde dem, gik hun ind i Huset, og da saa hun, at Michel Lassens Forkstage stod derinde og var blodig, og saa gik hun ind i Stuen; der saa hun, at der stod en Hat paa Skiven [Bordet], og saa tog hun samme Hat i sin Haand og sagde, at den Hat havde den Karl paa, der gik fra Østergaard den Dag med Staffen Albertsen. Da hun satte Hatten tilbage paa Bordet, var hendes Haand blodig; men i det samme blev Kjælder døren opladt, og da var forskrevne Michel Lassen derinde og var blodig. Da spurgte hun Michel Lassen ad, hvorfor hans Hat og Forkstage var saa blodig. Da svarede Michel Lassen, at det gjorde den gamle Karl, der mødte os den Dag mellem Vallund og Østergaard, og saa spurgte hun ham ad, hvor Forken af hans Forkstage var bleven af. Den havde Staffen Albertsen taget med sig, svarede han.

Under Ligsynet blev det godtgjort, at Niels Jenvoldsen bl. a. havde faaet to Saarmaal paa to Fingre paa højre Haand, og paa Ryg og Aksel havde han faaet nogle slemme Stød og Slag. Det kom snart for Dagen, at det var Staffen Albertsen, som var Drabsmanden, og Sandemændene dømte ham fredløs«.

Det var først 1631, at Visti Lassen blev Herredsfoged; men han var vel forberedt til sin Gerning. Omkring 1624 havde han været Herredsskriver paa Øster Horne Herredsting,⁶⁹ hvor han var blevet kendt med alt, hvad en Herredsfoged vilde komme til at befatte sig med, og da han jo var Søn af en Herredsfoged, vidste han allerede som Dreng Besked med mange Ting, som senere kom ham til Nytte.

1625 var Visti Lassen⁷⁰ sammen med Broderen Las Lassen i Vestergaard og to andre Mænd Voldgiftsdommer i en Sag, der var kommen til Landstinget. Der var blevet stor Trætte mellem to Naboer, Peder Jensen og hans to Sønner i Vibtarp og Søren Mortensen i Pugelund.

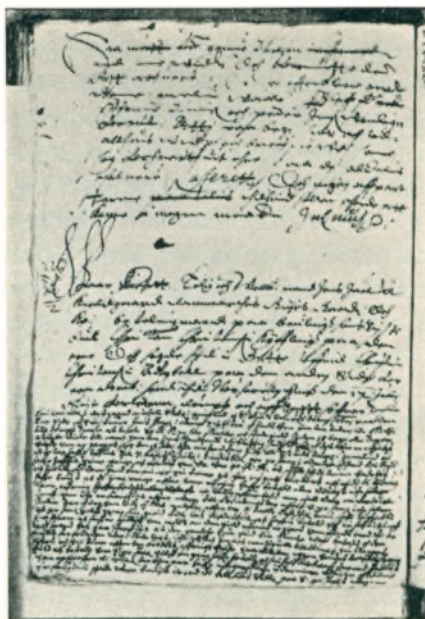
Søren Mortensen havde jaget og gennet saa stærkt med to af Peder Jensens »Nød«, saa de snart efter døde.

Derover var Peder Jensen og hans Sønner blevne saa vrede, at de overfaldt Søren Mortensen og blandt andet slog ham saa haardt i Hovedet, at han en Tid var i stor Livsfare. Ved Forlig mellem Parterne blev det bestemt, at Peder Jensen paa sin egen og paa sine Sønners Vegne skulde give Søren Mortensen 6 Rigsdaler, og dermed skulde al Trætte og Ufred være bilagt.

Der er adskillige Ting, der tyder paa, at Visti Lassen ikke alene har været en dygtig Herredsfoged, men ogsaa en Mand, der forstod at faa noget ud af sin Jord. Skønt Bindsbøl med sine 10 Tdr. Hartkorn var en stor Gaard, havde han dog ikke nok i den, og af en Skrivelse fra Kancelliet⁷¹ af 8. April 1632 fremgaar det, at han har faaet kgl. Konfirmation paa en Del Jord, som Lensmanden paa Lundenæs Slot havde overladt ham i Fæste. Fæstebrevet lød paa følgende: 1 øde Bosted i Graahede Mark, som aarlig skylder Kronen 1 Ørte Rug, 1 Mk. 5 Sk. 1 Alb., endvidere Fjerdeparten af en øde Gaards Eje, kaldet Moesgaard Husted, 1 Bosted, kaldet Fadersbøl og 1 Bosted, kaldet Vidhus, 1 øde Boels Eje i Odderup, nogen Stubeng paa Tarm Kjær, 1 Eng, kaldet Hjortholm, liggende paa Tarm Holm, 2 smaa Enge ved Graahede Bæk, som aarlig skylder 1/2 Ørte Rug og 6 Mark Smør efter Varbo Maal og Vægt. Visti Lassen og hans Arvinger maa, for at Gaarden bedre kan holdes ved Magt, nyde det ovennævnte for billig Fæste og sædvanlig Afgift, saa længe han eller de aarlig i rette Tid yder Afgifterne efter Jordebogen. Endvidere fik han Livsbrev paa Oddum Sogns Korntiende.

Da vi kun har fundet enkelte af Visti Lassens Domme, som er blevet appelleret til højere Instans, kunde det tyde paa, at han har

En Retssag fra 1632 mellem
 Hans Jensen i Odderup og
 afdøde Herredsfoged
 Las Nielsens tre Sønner:
 Niels Lassen i Grimlund,
 Las Lassen i Vestergaard og
 Visti Lassen i Bindsbøl.

været en redelig og solid Dommer, hvis Afgørelser man i Regelen har bøjet sig for. De foreliggende Domme er fra hans senere Leveaar. Den første angaar Michel Nielsen i Grimlund,⁷² som i længere Tid skal have staaet i Restance til velbyrdige Mand Christoffer Friis til Astrup for seks Skæpper Rug og fire Skæpper Byg, som han var bleven ham skyldig af Hoven Sogns Kgl. Majestæts Korntiende, som han havde haft i Fæste.

Men Michel Nielsen var uvillig til at betale. Han gjorde gældende, at han havde Kvittering paa, at Kornafgiften forlængst var bleven leveret. Da anlagde Christoffer Friis Sag imod ham paa Øster Horne Herred, hvor han af Visti Lassen blev dømt til enten at erlægge sine Restancer eller ogsaa finde sig i, at der blev gjort Udlæg i hans Bo. Da Michel Nielsen var Visti Lassens Brodersøn, har han næppe været glad for at skulle have med denne Sag at gøre. Heller ikke har han været begejstret, da han og Christoffer Friis's Fuldmægtig den 16. Februar 1647 skulde til Grimlund for ifølge Dommen at gøre Udlæg i Michel Nielsens Bo; men da denne ved deres Ankomst fremviste den førnævnte Kvittering, turde Herredsfogden ikke foretage sig noget.

Da Fuldmægtigen meddelte Christoffer Friis Turens Resultat,

blev denne ærgerlig og mente, at Herredsfogden ikke havde gjort sin Pligt, da den fremviste Kvittering var ugyldig. Han indstævnedede derfor Visti Lassen og hans Dom for Landstinget. Men Herredsfogden lod Jep Gjødese møde paa sine Vegne. Landstingets Afgørelse lød saaledes:

»Saa efterdi det ikke med nøjagtig Tingsvinde er beviseliggjort, at forskrevne Visti Lassen havde været fordret til at gøre Udlæg efter forskrevne Dom udi bemeldte Michel Niensens Bo, da vidste vi efter sliq Lejlighed ikke ham derfor at kunne tilfinde noget at lide.« Han blev altsaa frifundet for Tiltale.

I Foraaret 1651 blev Visti Lassen⁷³ stævnet for Viborg Landsting for en Dom, han den 8. Januar 1649 havde afsagt mellem Peder Christensen i Stenderup og Las Lassen i Qvie. Saa vidt vi kan se, forholder Sagen sig saaledes: Las Lassen i Qvie havde en Dag været inde hos Købmand Staffen Nielsen i Varde og bestilt noget Bly til Peder Christensen i Stenderup, som saa senere, naar han kom til Byen, vilde komme ind og betale. Da han imidlertid døde nogen Tid efter, sendte Købmanden en Regning paa 8 Sletdaler til den afdødes Søn Christen Pedersen, som dog ikke vilde vide af nogen Regning, da han mente, at hans Fader aldrig havde modtaget noget Bly fra Staffen Nielsen, og for Retten udtalte Christen Pedersen bl. a.: »Det skal aldrig kunne bevises med min salige Faders Haand og Segl, at han samme Bly haver bekommet«. Han blev da ogsaa frikendt, skønt Visti Lassen havde dømt ham til at betale. Naturligvis kan der ved Landstinget være kommen nye Oplysninger til, som Herredsfogden ikke vidste Besked om, da han afsagde sin Dom. Det var Regningen, det var galt med, og den blev kendt død og magtesløs.

Skønt Visti Lassen vist altid havde været en velstillet Mand, havde han dog i mange Aar staaet i Gæld til sin Broder, Las Lassen i Vestergaard.⁷⁴ Saa langt tilbage som 1628 havde han laant 23 Rdlr. af ham. Da det kun drejede sig om et lille Beløb, ser det ret mærkeligt ud, at han ikke til den fastsatte Tid betalte de laante Penge tilbage. Man fristes til at tro, at han ikke vilde betale, hvad saa Grunden end kunde være. Efter 16 Aars Forløb var Laanesummen steget til det dobbelte, altsaa til 46 Rdlr., men han vilde stadig ikke afvikle sin Gæld.

Der gik endnu fem Aar; men da han heller ikke nu vilde ud med Pengene, tabte Broderen Taalmodigheden og stævnedede ham for

Retten; men da Sagen gik videre til Landstinget, kunde Visti Lassen nok skønne, at der ikke var anden Udvej end at betale. Han lod det derfor komme til et Forlig, der kort og godt gik ud paa, at Mads Madsen paa Tarm Bisgaard, der senere blev Herredsfoged i Nørre Horne Herred, og som førte hans Sag, paa en bestemt aftalt Dag, paa Visti Lassens Vegne skulde betale Las Lassen de 59 Rdlr., som Summen nu var vokset til, men at denne skulde udlevere Visti Lassens Haandskrift.

Det synes tydeligt nok at fremgaa af Sagen, at Forholdet mellem de to Brødre ikke har været særlig godt.

Det kunde ogsaa se ud til, at Visti Lassen kunde være en streng og ubarmhertig Herre, naar han skulde indkræve sit Tilgodehavende af Folk, saaledes som følgende Sag viser.

Jens Vistisen og hans Hustru, Margrethe Ibsdatter, i Stovstrup⁷⁵ i Oddum Sogn havde paa Grund af smaa Kaar laant 40 Rdlr. af Visti Lassen. Da Laanefristen var omme, gjorde han Krav paa Pengene; men da de Stovstrup Folk var ludfattige og knap havde det tørre Brød, kunde hans Krav naturligvis ikke imødekommes; dog, Visti Lassen var ubøjjelig, hvorfor han anmodede Retten om Til-ladelse til at gøre Indvisning i Stovstrupgaards Løsøre, hvad der heller ikke blev nægtet ham. Men da Visti Lassen, Herredsfogden Las Lassen og to Selvejerbønder kom til Stovstrup for at gøre Indvisning, viste det sig, at Løsøret var saa ringe, at det ikke saa nær kunde dække de 40 Rdlr. De stakkels Folk var altsaa stedt i den dybeste Armod.

Dog ejede Jens Vistisens Hustru en Niendepart af Bondeskylden i deres Gaard, og den tilbød hun til Dækning af Gælden; men skulde den betales straks, hvad de dog ikke haabede, maatte de gaa fra Hus og Hjem og tage Tiggerstaven. Det var elendige Udsigter.

Disse triste Forhold synes ikke at have gjort Indtryk paa den rige Herredsfoged; thi han appellerede straks Herredsdommen til Landstinget med Anmodning om, at den ogsaa maatte give Ret til Indvisning i selve Stovstrupgaards Bondeskyld, for saa vidt det angik den Part, som ejedes af Jens Vistisens Hustru. Landstinget gav da ogsaa Visti Lassen Ret til at give ny Indvisning, som da sikkert snart efter fandt Sted.

Vi synes, at det var haardhjertet, saaledes at kaste fattige Folk ud i den yderste Nød og Elendighed, og særlig da vi ved, at Jens Vistisens Hustru var en meget skrøbelig Kvinde, vanfør og syg, saa

hun intet selv kunde tjene til Føden. Men paa den Tid kunde Menneskene være ubegribelig haarde og ufølsomme over for hverandre.

Visti Lassen blev som allerede nævnt efterhaanden en meget velhavende Mand. Aaret efter hans Død, 1652, blev der paalagt Befolkningen paa Landet — bortset fra Godsejerne — en Skat paa deres Formuer, en saakaldt Rentepengeskat.⁷⁶ For Herrederne under Lundenæs: Bølling, Hammerum, Hjerm, Ginding og Nørre Horne Herred, er der kun ialt 75 Personer, der skal svare Renteskat, og af disse staar Visti Lassens Enke i Bindsbøl i Oddum Sogn som den næsthøjeste Skatteyder i Lundenæs Len. Hun skal svare Skat af 600 Rdl. Den største Skatteyder i Lenet er Jesper Hansen i Bjøl i Lønborg Sogn, der har en Formue paa 1200 Rdlr. Den tredje største var Bendt Christensen i Storbjerg i Handbjerg Sogn, som var Ejer af 525 Rdlr. Bortset fra 6 Formuer derunder laa de øvrige mellem 100 og 10 Rdlr. Det giver ikke noget lyst Billede af Befolkningens økonomiske Kaar paa nærværende Tidspunkt, og bare nogle Aar senere, under Svenskekrigen, forsvinder de beskedne Formuer ganske, og Folk synker ned i den dybeste Armod, som kun faa arbejdede sig ud af igen. Saaledes gik det ogsaa med Herredsfogdens Familie. Efter Krigen var Enkens økonomiske Kaar saa elendige, at hun ikke kunde svare de Skatter, som denne havde ført med sig. Den før saa rige Kvinde havde mistet alt. 1679, altsaa mange Aar efter, var hun endnu ikke kommet saa meget til Kræfter, at hun kunde betale sine Skatter; men da var hun ogsaa bleven en gammel Kone paa 80 Aar. 24 af Sognets bedste Mænd afgav en Erklæring paa, at hendes Tilstand var saa ringe, at hun umuligt kunde svare nogen Skat det Aar. Denne Erklæring⁷⁷ er saa smuk og rørende, at vi medtager den her:

»Vi forskrevne 24 Mænd, alle her udi Oddum Sogn, kendes og hermed vitterliggøre, at eftersom den fattige, gamle, bedagede Dannekone, Karen, salig Visti Lassens af Bindsbøl, er vores Sandfærdigheds Kundskab begærendes, anlangendes hendes Armod, ringe Vilkaar og Tilstand, da er det os samtlige bevidst, at hun for det første er en gammel udlevet Kvinde, ungefær fiersindstyvte Aar gammel, og haver stor Mangel paa hendes Hørelse og opholder sig hos hendes Søn, Tomas Vestesen udi Bindsbøl, som er en fattig Mand af Midell, som alle enhver noksom er bevidst | dog saa længe han haver noget, nyder hun hendes Underholdning, saa længe det kan vare, hvis ellers hendes Middel og Formue, hun til forn haver haft | og derfor udi kongelige naadigste Krigsstyr er vorden ansat | er hende udi forleden Krigstider den største Del frakommen og ellers til os og andre, hvis skyldige haver været, saa den fattige gamle Kone | ganske intet i ringeste Maader haver til bedste, og ikke er god for

at udrede hendes Anpart, udi den naadigste paabuden Krigsstyr, som alle og enhver udi vores Egn, der hende kiender, nok som er bevidst desværre for hende | nu udi hendes Alderdom og Svaghed | dette saaledes udi al Sandhed med den fattige, hjælpeløse Enke at være beskaffent | og ville ydmygeligen formodes | at denne voris Sandheds Kundskab udi bedste Mening maatte optages | at voris gunstige Hr. Amtskriver sligt denne fattige, hjælpeløse Enkes store Nød og Armod ville confederere | og hende til det bedste beforder, at hun for samme kongelige naadigste Krigsstyr maatte vorde forskaanet | slige Barmhertighedsgerninger den naadige Gud rigeligen ville belønne. Vi samtlige forbliver Hr. Amtskrivers skyldigste Tienere, skrevet ved Oddum Kirke, Søndagen den tredie August Anno 1679.«

Her følger Navnene paa de 24 Mænd, som har underskrevet Skrivelsen.

Efter Visti Lassens Død 1651 blev hans Søn Las Vistisen hans Efterfølger som Herredsfoged og blev boende i Bindsbøl. 1656 er han flyttet til Gaarden Rabæk i Oddum. Da vi nogle Aar senere træffer hans Broder, Thomas Vistisen i Bindsbøl, har han vel snarest ved den Tid overtaget Fødegaarden. Se nærmere Side 50.

Visti Lassen havde med sin Hustru Karen Dahl⁷⁸ følgende Børn, som alle nævnes i førnævnte Landstingsdom af 1651.

1. Mads Vistisen, nævnes 1651. Se Side 62.
2. Las Vistisen, nævnes 1651 og senere i Bindsbøl og Rabæk. Herredsfoged. (Se V. Landstings Dombog C. 1652, Fol. 380).
3. Thomas Vistisen. Boede i Bindsbøl.
4. Christen Vistisen. Boede i Tarmholm ved Bindsbøl.
5. Christen Vistisen. Boede i Odense 1688. Ejede en Part af Gaarden Rabæk i Oddum.
6. Gertrud Vistisdatter, nævnes 1651.
7. Karen Vistisdatter, nævnes 1651.
8. Ane Vistisdatter, nævnes 1651.
9. Maren Vistisdatter, nævnes 1651.
10. Else Vistisdatter, nævnes 1651.
11. Anna Vistisdatter, nævnes 1651.

MADS VISTISEN

Født ca. 1630, død 1723.

Mads Vistisen var vist nok ældste Søn af Herredsfoged Visti Lassen i Bindsbøl. Da han var omkring en Snes Aar, blev han Skriver paa Dalum Kloster; men hans paabegyndte Karriere blev

hurtig afbrudt ved en kedelig Affære i Varde, som han selv var Skyld i, og som gav Anledning til en Proces.⁷⁹

En Pige, Mette Bjørnsdatter, som tjente hos Jacob Bjørnsen i Varde, vidnede for Retten under ovennævnte Proces, »at hun skulle have været i forbemeldte Jacob Bjørnsens Hus den 10. Juni næst forleden 1651, og da skulle hun have set, at Mads Vistisen skulde være kommen uden for Jacob Bjørnsens Dør; han var vred og ilde tilfreds, han hujede og raabte og indslog og brækkede en stor Part af Vinduerne i hendes Husbonds Hus«.

Det viste sig dog senere ved et Syn over Skaden, at der var kun eet Vindue, som havde lidt Overlast. Saa Pigens Vidnesbyrd var altsaa meget overdrevet. Da der ikke ses at være falden Dom i Sagen, faar vi ikke at vide, hvorledes det gik Mads Vistisen; men det er givet, at hans uheldige og voldsomme Optræden har hindret ham i at komme frem. Velsagtens har han drømt om at gaa i Fædreens Spor, men naaede dog ikke videre end til at blive Rytterbonde i Okslund i Hoven Sogn, en Stilling, der dog var mere eftertragtet og anset end en almindelig Fæstebondes, og som saadan nævnes han 1688.⁸⁰

1716 lod Sr. Biugum Mads Vistisen i Okslund og hans Nabo indstævne, da de ikke havde betalt deres Landgilde for 1715. Senere paa Aaret blev de igen indstævnet, da de endnu ikke havde faaet betalt deres Restancer. De skulde møde paa Tinge den 7. December 1716.

Den paagældende Dag mødte da ogsaa Mads Vistisen paa sine egne og paa sin Nabos Vegne. Han traadte frem i Retten og foregav, at han, siden han sidst var blevet stævnet, havde betalt sin og Naboens Landgilde for 1715 til Sr. Biugum, og han tilbød at aflægge sin Ed derpaa; men Sr. Biugum hævdede, at det af de tvende Kvitteringer, som han i Dag 6 Uger havde givet Mads Vistisen og Niels Knudsen, kunde ses, at de ikke lyder paa de sidste Aars Landgilde, men kun, at enhver blev kvitteret for saa mange Penge, som enhver havde betalt paa sin Restance, og mente derfor ikke, at Mads Vistisen skulde have Lov til at aflægge Ed, særlig da han endnu ikke havde betalt sine Restancer. Han krævede, at der skulde falde Dom i Sagen.

Mads Vistisen svarede herimod, at han intet resterende var skyldig, og at han fik Kvittering af Sr. Biugum for Betaling af de sidste Aars Landgilde, som før nævnt. Herredsfogden optog Sagen

til Doms til den 11. Januar førstkommande; men da den ikke ses optaget senere, er det vel kommet til Forlig.⁸¹

Vi ved ikke, hvor mange Børn Mads Vistisen havde; men den Mads Madsen af Okslund, som den 20. November 1734 blev trolovet med Else Jensdatter af Bøvl i Sønder Omme, er maaske en Søn af ham. Derimod ved vi, at han havde en Datter, som hed Kirsten Madsdatter. Hun blev omkring 1700 gift med Niels Nielsen Gravild, Søn af Niels Nielsen, som før og efter 1688 ses boende i Gaarden Gravild i Borris Sogn.

Det unge Ægtepar boede først en kort Tid i Gravild, senere i Okslund i Hoven Sogn og derefter i Ørbæk i samme Sogn.

De havde en stor Børneflokk: 5 Sønner og 3 Døtre, nemlig: Christen, Niels, Thomas, Mads, Niels, Kirsten, Kirsten og Margrethe.

I Bogen Slægten Abildtrup, Side 18, formodede vi, at Niels Gravilds ældste Søn, Christen Nielsen Gravild, der boede i Sønder Omme, var Svigerfader til Jens Andersen i Baggesgaard, idet hans Datter Kirsten skulde være gift med denne Mand. Der var ogsaa meget der tydede paa, at det var saaledes; men en ny omfattende Undersøgelse har dog vist, at dette ikke var rigtigt, men derimod kan det godtgøres ud fra Fadderskab, Opkaldelser og flere andre Ting, at det er en yngre Søster til Christen Nielsen Gravild, nemlig ovennævnte Margrethe Nielsdatter Gravild, som blev gift med Jens Andersen i Baggesgaard i Sdr. Omme, og det var deres Datter Bodil, som senere blev gift med Niels Christensen fra Nygaard i Borris.

Ved dette sidste Ægteskab knyttedes 2. Mandslinie af Herredsfogedslægten fra Bindsbøl i Oddum Sogn til 1. Mandslinie af samme Slægt.

Se nærmere: Slægten Abildtrup I.

KVINDELINIEN

SØREN (MADSEN)

Født ca. 1520, død ca. 1600.

Takket være to gamle Retsdokumenter, et fra 1580 og et andet fra 1636, kan Abildtrup Slægten ogsaa føres temmelig langt tilbage paa Kvindesiden. Desværre er Dokumenterne for omfattende til at medtages her. Vi skal derfor i korte Træk fortælle lidt om deres Indhold. Det første Dokument⁸² handler udelukkende om Gaarden Gyris i Oddum Sogn og dens Beboere, samt om en Proces, hvori der strides om Ejendomsretten til den.

Gyris er en meget gammel Selvejergaard, som vist allerede i Begyndelsen af 1400erne beboedes af en Mand ved Navn Tyge Jensen. Senere ejedes den af hans Barnebarn, Christen Jul i Bredholt, og dennes Børn May Christensen, Peder Christensen og Clemen Christensen. De to sidste boede i Varde. Omsider blev Clemen Christensen Eneejer af Gaarden, som dog senere kom over paa andre Hænder, idet hans Datter bliver gift med en Mand ved Navn Mads Tygesen, der nu faar den i Medgift.

Under Grevefejden 1534 tog Mads Tygesen og hans nærmeste Slægt Parti for Oprørerne, og maaske deltog han selv i Krigen. Efter Nederlaget blev han, ligesom andre Selvejere, der havde holdt med Bønderne, dømt til at miste alle sine Rettigheder som Selvejer og maatte overtage sin Gaard som en almindelig Fæstebonde. Det huede ikke den frihedskære Bonde, og da han ikke vilde rette sig efter Dommen, men gjorde Krav paa sine gamle Rettigheder, blev der anlagt Sag imod ham. Dog tabte han ikke helt. Det ser ud til, at han bevarede sin Ejendomsret til en lille Part af Gaarden, medens den øvrige Del blev dømt til vedblivende at være Fæstegods.

Af Dokumentet fremgaar det, at Gyris var Fæstegods og laa som saadant under Koldinghus, medens Iver Krabbe var Lensmand paa Slottet; thi der fortælles, at paagældende Lensmand fæstede Gyris til to Brødre, Mads Sørensen og Bennet Sørensen, som da begge boede der.

Nu ved vi fra det andet Dokument⁸³ af 1636, at de to nævnte Brødre boede paa Gyris sammen med deres Fader Søren (Madsen) og deres Søster Inge. Da Iver Krabbe ikke var Lensmand længere end til 1555, maa det have været senest det Aar, de to Brødre overtog Gyris i Fæste. Da havde de snarest allerede opholdt sig her i mange Aar, og maaske var de fødte her.

Men hvad havde deres Fader, Søren (Madsen), taget sig for paa Gaarden? Maaske havde han, indtil den blev Fæstegods under Koldinghus, været Fæster eller Bestyrer for Mads Tygesen i Skødde. Vi kender ikke Sørens Efternavn, men da hans ældste Søn hed Mads, er det ret sandsynligt, at han hed Madsen. Han kan naturligvis være en Søn af Mads Tygesen, dog dette kan ikke bevises.

Hvis Tidsangivelsen i Dokumentet af 1580 er nogenlunde rigtig angaaende de to Brødres Fæsteovertagelse af Gyris, maa de være født senest 1525, og deres Fader er da næppe født senere end 1500, men denne Angivelse kan vanskeligt stemme med Oplysninger, vi har fra Dokumentet af 1636, ifølge hvilket Søren (Madsen) skulde være død omkring 1600. Det er nok det rigtigste at sætte hans Fødsel til omkring 1520, og i saa Fald har Sønnerne først en Snes Aar senere faaet Fæstemaalet. Men vi maa dog ikke glemme at gøre opmærksom paa, at nævnte Søren Madsen, hvis han da ikke er Søn af Mads Tygesen, er vor ældste Stamfader paa Kvindesiden. Han havde Børnene:

1. Mads Sørensen, født ca. 1540, Fæster af Gyris.
2. Bennet Sørensen, født ca. 1541, Fæster af Gyris.
3. Inge Sørensen, født ca. 1543. Gift med Christen Pedersen, Fæster af Gyris.

CHRISTEN PEDERSEN

Født ca. 1570, død 1636.

Christen Pedersen var en Præstesøn fra Brejning. Hans Fader, der hed Peder Thomsen, var fra Oddum Sogn og nævnes som Præst 1584.⁸⁴ Han blev efterfulgt i Embedet af en Søn, Niels, som vi senere skal høre om. Sønnen Christen Pedersen⁸⁵ kom til Oddum, hvor han blev gift med Inge Sørensdatter, Datter af Søren (Madsen) i Gyris, og overtog den Del af Gaarden, som Svigerfaderen havde haft, ja, maaske den hele, da vi stadig ikke træffer andre Fæstere i Gyris end ham.

Foruden Gyris havde han ogsaa fæstet en mindre Ejendom i Tarm, som var uden Bygninger, og som hans Svigerfader havde haft i Fæste, medens han boede i Gyris. Den 4. November 1607 modtog han et Fæstebrev, som var udstedt af Mester Anders Sørensen Vedel, Kannik i Ribe, hvori det hedder bl. a., at han paa ærlig og velbaaren Mand Niels Krag til Agerkrog hans Vegne havde stedt og fæstet Christen Pedersen i Gyris et Stykke ubebygget Jord, et Kapitels Boel i Tarm, som ligger imellem Anders Justesens og Hans Christensens Gods og Ejendom, saa at han forskrevne Boel da maatte annamme og bruge med al sin rette Tilliggende, intet undtagen, som hans Hustrus Fader før ham tilforn havde haft i Brug og Fæste og hannem det da opladt haver.

Han deraf yder sin sædvanlige Landgilde i rette Tid og inden Aar og Dag opføre Bygning paa forskrevne øde Boel og Stavn, som det Fæstebrev videre bemelder.«

Det blev et langt Fæstemaal paa næsten 30 Aar.

Ifølge ovenstaaende Fæstebrev forpligtede Christen Pedersen sig til inden Aarets Udløb at opføre en Bygning paa den øde, ubebyggede Boelsjord, en Forpligtelse, som baade syntes rimelig og berettiget. Men den nye Fæster har vel næppe haft for mange Penge og vel heller ikke ment, at det havde Hastværk med Byggeriet, da han jo havde Plads nok derhjemme i den store Lade i Gyris til den Avl, der kunde gro paa den fæstede Boelsjord. Derfor lagde han Byggeplanerne til Side og tog fat paa Ejendommens Drift. Den maa ogsaa have givet godt fra sig, siden han beholdt Fæstet i saa mange Aar. Der gik eet, to og flere Aar, og der blev ikke bygget, men mærkeligt nok blev der heller ikke klaget fra Herremandens Side. Der kan altsaa ikke være ført noget Tilsyn med Fæstegodset, hvad jo er ret paafaldende, men det kan maaske hænge sammen med, at Christen Pedersen har været yderst pligtopfyldende med i rette Tid at betale sine Afgifter, og at man derfor har tænkt, at med en saa paa-lidelig Mand behøvede man ikke at holde Øje; her gik alt, som det skulde.

Da der endnu gik adskillige Aar, og ingen paatalte hans Forsømmelighed, lod han staa til, da han selv saa udmærket kunde undvære Avlsbygningen.

Forholdet kan maaske ogsaa have været det, at Fæsterens Forpligtelse efterhaanden er gaaet i Glemme, idet Fæstebolet igennem de mange Aar maaske flere Gange har skiftet Ejer, uden at der er

udstedt nyt Fæstebrev, og at man saa kun har heftet sig ved den aarlige Afgift, som Christen Pedersen skulde betale, og ikke lagt Mærke til Byggeforpligtelsen. Det første Ejerskifte kan jo være sket ikke saa længe efter, at Christen Pedersen 1607 blev Fæster af Bolet, og han har maaske selv været af den Mening, at han ikke havde nogen Forpligtelse over for en ny Ejer, særlig da han ikke havde faaet udstedt et nyt Fæstebrev til Erstatning af det gamle. Een Gang ved vi i alt Fald, at Bolet har skiftet Ejer, men Aarstallet derfor kender vi ikke. Den nye Husbonde var en mægtig Herre. Det var den ærlige og velbaarne Mand Hr. Gunder Lange til Brejninggaard og kgl. Befalingsmand paa Aalborghus; men da Christen Pedersen ikke fik noget nyt Fæstebrev, har han maaske slet ikke følt sig forpligtet til at gøre Alvor af Byggeriet, særlig da den nye Ejer ikke krævede det.

Men da Christen Pedersen døde 1636, trak der mørke Skyer op over hans Enke, Inge Sørensdatter, idet Ejeren, vel i Anledning af Dødsfaldet, nærmere har undersøgt den afdødes Forhold, og han har da opdaget, at Fæsteren ikke havde opfyldt sit Fæstebrevs Krav paa alle Punkter.

Den 16. Juni indstævnedes Gunder Lange Christen Pedersens Enke, Inge Sørensdatter, for Nørre Horne Herredsting, fordi hendes Mand i Strid med sit Fæstebrev i »langsommelig« Tid havde undladt at opføre et Hus paa sit Fæsteboel. Han paastod, at Fæsteren ved sin Forsømmelighed burde have sit Fæste forbrudt, ligesom det samme ogsaa burde være Tilfældet for Enkens Vedkommende. Herredsfogden var dog ikke af samme Mening, og derfor frikendte han hende. Derover blev Gunder Lange saa opbragt, at han straks efter appellerede den faldne Dom til Landstinget i Viborg for at faa den kendt magtesløs og gav samtidig Herredsfogden Las Lassen, som boede i Vestergaard i Nørre Bork Sogn, Befaling til at give Møde i Landstinget tillige med sin afgivne Dom. Desuden indstævnedes Iver Vinds Fuldmægtig, Foged paa Nørholm, og Mads Madsen, Ridefoged paa Lønborggaard, ligeledes Inge Sørensdatter med hendes Laugværge og med salig afgangne Mester Anders Vedels Fæstebrev, samt Eske Hansen i Tarm.

Efter nogle indledende Bemærkninger blev omtalte Fæstebrev fremlagt i Retten, hvor Sagen igen i alle Enkeltheder blev optrevet paa ny.

Hr. Gunder Lange oplyste bl. a., at han efter Niels Krag til Ager-

krog af Kapitlet i Ribe havde faaet i Forlening den i Fæstebrevet nævnte Ejendom bestaaende af nogle Agre og Enge beliggende i Tarmby næst Vesten til Ebbe Poulsens Gaard, og at Fæsteren, afdøde Christen Pedersen i Gyris, i meget lang Tid havde haft nævnte Fæsteboel i Brug, og til Trods for, at det i Fæstebrevet hedder, at han inden Aar og Dag skulde opføre et Hus paa det ubegygnede Boel, har han endnu ikke efter saa mange Aars Forløb opfyldt denne Forpligtelse, og endvidere anklagedes den afdøde Fæster, fordi han skal have bortlejet 2 Agre og et Stykke grønt Jord til Eske Hansen i Tarm, hvilket var i Strid med Lands Lov og Ret. Mod denne sidste Anklage protesterede Herredsfogden kraftigt, idet han hævdede, at der ikke kunde føres noget Bevis for denne Beskyldnings Rigtighed, ligesom Eske Hansen da ogsaa selv havde udtalt, at han aldrig af Christen Pedersen havde haft noget af paagældende Fæstejord i Brug, og hans Navn kunde da heller ikke findes indskrevet i Jordebogen. Derfor mente Herredsfogden, at Eske Hansen burde være fri for Tiltale; og hvad Anklagen mod Enken Inge Sørensdatter angik, hævdede han, at da det bevistes med Fæstebrev, at afdøde Christen Pedersen havde haft forskrevne Kapitelsejendom i Fæste, og at de ikke stod i Restance for deres Landgilde, og »Recessen formelder, at Enker nyder Kronens Gods, medens de sidder »umandet«, da kunde Fogden efter sliq Lejlighed ikke forstaa, at forskrevne Inge Sørensdatter for samme Brug skulde lide Tiltale, men hævdede, at Fæstebrevet stadig skulde staa ved Magt«.

Efter en Del Disput frem og tilbage mellem Gunder Lange og Herredsfogden faldt Dommen, der underkendte Herredsfogdens Afgørelse. Den lød saaledes:

»Saa og efterdi det befindes samme Boel udi Tarm at være en Kapitelsejendom, som Christen Pedersen i Gyris haver stedt og fæstet med den Condition, han derpaa skulde føre Bygge inden Aar og Dag, og ikke det er efterkommet, men forskrevne Christen Pedersen og hans Hustru den alligevel i langsommelig Tid haver brugt, og Fogden hende dog havde for Tiltale fridømt.

Da finder vi efter saadan Lejlighed denne hans Dom magtesløs at være«.

Desværre faar vi intet at vide om Sagens videre Forløb. Dom-bogen melder intet derom, men det kunde tyde paa, at man ad fredelig Vej er kommet til Forlig.

1625 eller der omkring havde Christen Pedersen afstaaet Gyris

til sin Svigersøn Christen Lauridsen, medens han endnu i nogle Aar beholdt Fæstebolet i Tarm, som vi jo i det foregaaende har hørt en Del om.

1632 havde Christen Pedersen og hans Hustru en tung Sorg, idet baade Datteren, Else Christensdatter, og hendes Mand døde omtrent ved samme Tid efterladende en 7-aarig Søn ved Navn Laurids.

Paa den Tid boede der i Lundsby i Oddum Sogn en farlig Troldkvinde ved Navn Anne Jensdatter, som vidt og bredt var kendt for sine onde Trolddomskunster, saa hun var en Rædsel ikke alene for Sognets Folk, men for hele Omegnen, og det var bedst, om man kunde holde sig borte fra hende; men det kunde Folkene i Gyris i alt Fald ikke; thi Lundsby var Nabogaarden og laa kun nogle faa Skridt derfra. Saa Heksen saa de hver Dag. Nu skulde det hverken gaa værre eller bedre, end Konen i Gyris, Else Christensdatter, og Anne Jensdatter i Lundsby i 1631 blev uens angaaende Mælken i Gyris, idet Else paastod, at Anna havde fordærvet den.

Fra den Stund mistede Else sin Førlighed og døde Aaret efter i den Tro, at det var Anne Jensdatter i Lundsby, som ved sine Trolddomskunster var Skyld i hendes Død. Det vakte alvorligt Røre i Sognet.

Straks efter Elses Død gik hendes Mand, Christen Lauridsen i Gyris⁸⁶, hendes Fader og hendes Broder, Søren Christensen, som boede i Graahede, over til Anne Jensdatter for at anklage hende for hendes Misgerning. I de andres Paahør skyldte den afdødes Mand da Troldkvinden for, »at hun var Aarsag til den Sygdom, hans Hustru, Else Christensdatter, havde ligget i, og hun havde gjort det med Trolddom, at hun døde af samme Sygdom, som hun havde ligget syg af i mere end Aar og Dag«. — Nogen Tid derefter, da Christen Lauridsen gik mellem Gyris og Lundsby, kom Anne Jensdatter imod ham, og da sagde han igen til hende, at han holdt hende for skyldig i hans Hustrus Sygdom og Død. Men det skulde han næppe have sagt; thi snart efter faldt han selv i Sygdom og døde i samme Aar som Hustruen.

Ogsaa dette Dødsfald vakte Skræk og Harme; thi alle var klare over, at nu havde Troldkvinden igen været paa Spil, men det tungeste af det hele var dog, at de afdøde maatte efterlade deres eneste Barn, den 7-aarige Laurids.

Han stod nu ene tilbage uden Forældre og Søkende. Heldigvis havde han sine Bedsteforældre i Gyris at holde sig til, men de var

paa dette Tidspunkt nok alt for gamle til at tage sig af Drengens Opdragelse, hvorfor han vistnok kom i Kost og Pleje hos sin Moders Broder, Søren Christensen i Graahede, hvor vi i alt Fald ved, han en Tid opholdt sig. Søren Christensen havde ganske vist en Broder derhjemme i Gyris; men han har næppe været gift og kunde derfor ikke tage sig af Drengen. Alligevel betragtede denne som voksen altid Gyris som sit Hjem og kom der tit.

Vi har allerede hørt, at Christen Pedersen var kommen fra Brejning, og at han var Søn af Hr. Peder Thomsen, Sognepræst for Brejning og Nørre Omme; men desværre ved vi intet om denne Præst udover, at han foruden Christen Pedersen havde en Søn ved Navn Niels, som blev sin Faders Efterfølger i Embedet.

Vi ved ikke, naar Hr. Peder har afstaaet sit Præsteembede til Sønnen Hr. Niels, men vi ved, at denne sidste døde i en forholdsvis ung Alder, da han efterlod sig flere umyndige Børn. Det viste sig at være meget vanskeligt at skaffe Værger og Formyndere til disse Børn.⁸⁷

Som nærmeste Slægt nævnes Thomas Lauridsen i Kastberg og Præstens Brodersønner i Gyris og i Brejning og Ølstrup. Alle var de uvillige og vægrede sig, hvad der er forstaaeligt nok, da det vist drejede sig om en større Arv. Der var saa ikke andet at gøre end at lade Retten afgøre Sagen.

Da det er Hans Christensen i Gyris, som særlig tager Affære, er han maaske den ældste af Søkendeflokken. Brødrene i Brejning er meget ængstelige og derfor virksomme for at slippe fri for Ansvaret.

De to Brødre: Christen Christensen og Jens Christensen, boende i Brejningby, faar Thomas Christensen, Ridefogden paa Brejninggaard, til, med andre tre Mænd, at udstede et skriftligt Vidnesbyrd om, at de paa Grund af deres økonomiske Forhold ikke kan forestaa noget Værgemaal for salig Hr. Niels's Børn, og deres Broder Niels Christensen i Brorstrup i Ølstrup Sogn, er ogsaa ude om sig, idet han faar Sognepræsten til Ølstrup og Hover Sogne, Hr. Peder Nielsen, sammen med syv andre ansete Mænd til at udstede en skriftlig Erklæring, hvori nævnte Mænd havde vundet, at forskrevne Niels Christensen ikke kunde forestaa noget Værgemaal for salig Hr. Niels's Børn formedelst hans Skrøbelighed.

Da Hans Christensen i Gyris mente, at nævnte Thomas Lauridsen i Kastberg burde tage Halvdelen af Børnenes »Gods og Goder« under sit Værgemaal, indstævner han ham for Bølling Herredsting

den 31. Oktober 1636 for at faa ham tildømt nævnte Værgemaal. Paa Grundlag af de før omtalte skriftlige Vidnesbyrd slap de tre Brødre i Brejning og Ølstrup fri, medens Thomas Lauridsen i Kastberg blev dømt til at overtage den halve Part af Børnegodset, saaledes som det var blevet krævet af Hans Christensen, og saa har denne vel snarest frivillig modtaget Værgemaalet for den anden Part.

Men Thomas Lauridsen vilde ikke bøje sig for Rettens Kendelse, som han mente var uretfærdig, og indankede derfor Sagen for Landstinget. I den Anledning indstævnedes Herredsfogden, Hans Christensen, og hans Brødre samt alle, som havde været med til at udstede de før omtalte Vidnesbyrd, Breve og Vinder, som forøvrigt skulde medbringes til Landstinget, hvor de skulde fremlægges.

Her gik Dommen Hans Christensen og hans Brødre imod, maa-ske fordi de havde ladet ovennævnte Vidnesbyrd, Breve og Vinder blive hjemme, hvad Dommen synes at tyde paa.

Den lød saaledes: »Da efterdi det befindes samme Breve og Vinder tilforn at have været hidstævnet, og Sagen befindes udi sex Uger at være optagen, og forskrevne Breve og Kundskaber nu ej fremlægges, vi ikke heller imod Recessen uden Bevilling kan gøre længere Forhaling: Da finder vi saadan Lejlighed samme Breve saa vel som den Dom derpaa er funderet for magtesløs at være«.

Dermed er Sagen lige vidt. Den endelige Ordning faar vi intet at vide om.

Christen Pedersen havde med sin Hustru, Inge Sørensdatter, nedenstaaende Børn:

1. Hans Christensen, boende i Gyris 1636.
2. Christen Christensen, boende i Brejning By 1636.
3. Jens Christensen, boende i Brejning By 1636.
4. Niels Christensen, boende i Brorstrup i Ølstrup Sogn 1636.
5. Else Christensdatter, boende i Gyris 1631-32.
6. Kirsten Christensdatter, boende i Nederby i Oddum Sogn 1649.
7. Søren Christensen, boende i Graahede 1625 og 1650.
Se Side 73.

SØREN CHRISTENSEN

Født ca. 1600, død ca. 1666.

Graahede er en meget gammel Selvejergaard med knap 10 Tdr. Hartkorn,⁸⁸ og i Regelen har den været beboet af 3 Familier ad Gangen. Desuden har der været en mindre Gaard i Graahede, som ikke var Selveje, men hørte til Lundenæs Slot.

Søren Christensen, Søn af Christen Pedersen i Gyris, er sandsynligvis kommen til Graahede ca. 1630 og overtog da den Gaardspart, som Christen Jensen⁸⁹ havde ejet og beboet gennem mange Aar. Denne havde først været Skriver, senere Herredsfoged i Nørre Horne Herred, og ved sin Død 1630 efterlod han Sønnen Jens Christensen og Datteren Zidsel Christensdatter. Da Sønnen ikke fik Gaardsparten efter sin Fader, er det meget muligt, at Datteren er bleven gift med Søren Christensen og har bragt ham Gaarden i Medgift.

Det var i Søren Christensens Tid, Troldkvinden Anne Jensdatter fra Lundsby i Oddum huserede i Sognet og bragte Angest og Uro over de mange Hjem, da de fleste fuldt og fast troede paa hendes skændige Trolddomskunster.

Vi har allerede hørt om, at hun 1630 skulde være Skyld i Else Christensdatters og hendes Mands Død i Gyris, og i omtrent tyve Aar fortsatte hun med, ved sine onde Gerninger, at bringe Ulykker og Sorger ind over den overtroiske Befolkning. Da Søren Christensen og hans Slægt i særlig Grad blev berørt af hendes Misgerninger, skal vi høre lidt nærmere om hendes Færd i Sognet.

Der var nu Thomas Christensen i Skodsbøl. Han havde ond Mistanke til Anne Jensdatter, da han troede, at hun ved sin Trolddom var Skyld i den Sygdom, hans Moder for nogen Tid siden havde lidt af.

Og Niels Tygesen og hans Hustru Apelone i Graahede fortæller, at Anne Jensdatter for tre Aar siden kom til deres, og der hun sad ved Ilden, stak hun sine Fingre i en Ostegryde, og efter den Tid blev deres Mælk fordærvet.

Christen Pedersen i Pugelund meddelte, at Aar 1646 kom Anne Jensdatter ind i hans Hus, og hans Kone var da i Færd med »at klare noget Brændevin«, og Kvinden bad i Guds Navn om at faa noget deraf, men hun fik intet. Hun gik da frem i Stuen og strøg paa Brændevinskeddelen med sine Hænder. Der stod i Stuen »mere

Menget til Brændevin i et Kar, og der hans Kone satte det paa Ilden og vilde brænde det til Brændevin, var det saa fordærvet, at Svinene ikke vilde have det«. Den samme Mand fortalte videre, at St. Valborg Nat derefter blev den ene af hans Køer syg og mistede straks Mælken og blev saa afmægtig, at fire eller fem Karle kunde ikke løfte den op, og samme Ko døde ved St. Ibs Dags Tid, og det mente Christen Pedersen, at Anne Jensdatter ved sine Trolddomskunster var Skyld i.

Hans Jensen i Oderup oplyser, at for 24 Aar siden var Poul Jensen i Nederby blevet kivagtig med Anne Jensdatter, og siden havde hun bragt Ulykker over ham; for 16 Aar siden en Snapstings Aften, som han havde været ude og givet Hestene deres Aftenfoder, var han styrtet i Ilden, der han var indkommen, og havde brændt sin Haand, saa han ikke kunde bruge den mere, og det mente han var hendes Skyld.

Hvad Søren Christensen i Graahede og Laurits Christensen i Gyris angaar, har vi allerede i det foregaaende omtalt, hvad de har meddelt i Sagen vedrørende denne sidste Forældre i Gyris.

Ovenstaaende Oplysninger og Smaatræk om Anne Jensdatter blev fortalt og vidnet for Landstinget i Viborg 1649 i Anledning af, at hun havde indstævnet dem for deres Beskyldninger mod hende. Foruden ovennævnte Personer med flere var Christen Nielsen i Graahede sammen med 18 andre Mænd fra Oddum ogsaa bleven indstævnet, fordi de havde hørt Rygter og Tidender om, at Anne Jensdatter havde været berygtet for Trolddom. For Retten fremtraadte Anne Jensdatter og hævdede, at de mange Beskyldninger, der var rettet mod hende, kun var Løgn og Sladder og intet havde med Virkeligheden at gøre. Om hun blev dømt til Baalet som saa mange andre, der bedrev Trolddomskunster, ved vi ikke. Dombøgerne synes intet at melde derom.

Det er klart, at denne uhyggelige Sag har været en af de største og ubehageligste Begivenheder i Graahedemændenes Liv.

Vi ved ikke, hvor mange Børn Søren Christensen har haft, men den Else Sørensdatter i Graahede, som blev gift med Christen Therkildsen samme Sted, maa i alt Fald have været et af dem. Else er bleven opkaldt efter sin Faders Søster i Gyris, hvis sørgelige Død vi lige har hørt om. En nær afdød Slægting skulde altid opkaldes førend nogen anden.

Af Søren Christensens Børn kender vi altsaa kun:

1. Else Sørensdatte, gift med Christen Therkildsen i Graahede.

CHRISTEN THERKILDSSEN

Født ca. 1630, død ca. 1700.

Omkring 1625 boede der tre Mænd i Graahede, nemlig Therkild Jensen, Christen Jensen og Tyge Pedersen. Den Lars Therkildsen,⁹⁰ som nævnes her 1597, er maaske Bedstefader til de to førstnævnte Personer, hvis Fader i saa Tilfælde maa have heddet Jens Lassen.

Indtil nu havde man været af den Formening, at den Mand af dette Navn, som vi ofte har truffet paa Nørre Horne Herredsting, og som altid nævnes som boende i Hie, havde boet i Graahede og saaledes var Fader til Therkild og Christen Jensen, idet vi har formodet, at Hie var en Forkortelse af Graahede. Men ved en omfattende Undersøgelse opdagedes det, at paagældende Jens Lassen aldrig havde boet i Graahede, men havde hjemme paa en Gaard i Nørre Bork, som kaldtes Hie. Forøvrigt var denne Mand en Broder til før omtalte Herredsfogder fra Bindsbøl, Grimlund og Vestergaard.

Men førend vi gaar over til at fortælle noget om ovennævnte Christen Therkildsen, som jo efter foranstaaende Oplysninger blev gift med en Datter af Søren Christensen, skal vi høre lidt om den Mand, som vi gaar ud fra er hans Fader, nemlig førnævnte Therkild Jensen i Graahede.

Selvejerforholdet, de to Mænds Navne og det, at de følger lige efter hinanden som Ejer af Gaarden, maa være tilstrækkeligt til at godtgøre Slægtskabet.

Foruden at være Selvejer var Therkild Jensen⁹¹ ogsaa Fæster af en Gaard i Vallund i Ølgod Sogn. Den forrige Fæster i Vallund hed Enevold Christensen. Han var ikke rigtig tilfreds med sit Fæstehold og vilde gerne være fri, om han kunde finde en Udvej. Den kom. Maaske har Therkild Jensen og Enevold Christensen kendt hinanden fra gamle Dage. De boede jo ikke saa langt fra hinanden. Selvejeren i Graahede kunde godt tænke sig at blive Enevold Christensens Afløser paa den ret store Gaard i Vallund, og han var da ogsaa villig til at betale den fratrædende Fæster en rimelig Pris derfor.

Da Gaardens Ejer, Niels Skade til Agerkrog, ikke havde noget imod Fæsteskiftet, men maaske endog var interesseret deri, blev de to Parter enige om i Herremandens Nærværelse og ved hans Mægling, at Therkild Jensen skulde betale Enevold Christensen 8 Slette Daler 1½ Mark for Fæstestaaelsen. Da denne, der nu var flyttet til Nollund, netop skyldte sin Købmand, Jacob Clausen i Varde, en Pengesum, der svarede til Afstaaelsessummen, blev det Aftale ved Forliget, at Therkild Jensen skulde betale disse Penge til Købmanden. Dette skete dog ikke straks. Der gik baade Aar og Dag og mere til, og Pengene blev ikke betalt. Købmanden tabte til sidst Taalmodigheden, hvad ikke var mærkeligt; thi der var nu gaaet 12 Aar, og han havde ingen Penge faaet. Han anlagde derfor Sag mod Therkild Jensen. Det hjalp. Nu maatte han ud med Pengene, og en Dag drog han af Sted til Varde og havde med sig sin Nabo i Vallund, Jens Nielsen Deigaard, der var en Slags Prokurator, og Torsten Christensen fra Guldager; de to skulde være Vitterlighedsvidner ved hans Gælds Afvikling.

Købmandens Kvittring, som Therkild Jensen senere fik Brug for, lød saaledes:

»Anno 1634, den 8. Aprilis, haver Therkild Jensen i Vallund stillet mig underskrevne tilfreds ved sit Brev og Segil for 8 Slette Daler 1½ Mark som er baade Hovedstol og Rente af den Gield, bemeldte Therkild Jensen haver lovet og sagt god til mig for Enevold Christensen, daboende i Vallund og nu i Lyne. Til Vidnesbyrd og egen Haand underskrevet, og var til Overværelse over vort Regnskab Jens Nielsen i Vallund og Torsten Christensen i Guldager.

Datum Varde ut supra.

Jacob Clausen. Egen Haand. Jens Nielsen. Egen Haand.

Torsten Christensen. Egen Haand.«

Dermed var Jacob Clausen stillet tilfreds, men det samme var langt fra Tilfældet med Enevold Christensen, som hævdede, at Therkild Jensen ved Forliget for 12 Aar siden havde lovet at give hans Kone Anne fire Alen Klæde til et Skjørt til 1 Sletdaler. Hertil svarede Therkild Jensen, at han aldrig havde lovet andet end den paagældende Pengesum, som han nu havde betalt til rette Vedkommende, og vilde heller ikke betale noget ud derover. Da Therkild Jensen stod fast paa sit, indstævnedes Enevold Christensen ham til at give Møde paa Øster Horne Herredsting den 8. Juni 1635. Her blev han dømt til at skulle give ovennævnte Anne, Enevold Christensens Hustru, de omtalte fire Alen Klæde til et Skjørt. Men

Therkild Jensen vilde ikke bøje sig for Dommen. Han appellerede den til Landstinget for at faa den kendt magtesløs, og han fik sin Nabo, førnævnte Prokurator Jens Nielsen Deigaard, til at føre sin Sag.

I Landstinget gjorde Jens Nielsen stærkt gældende, at den over Therkild Jensen faldne Herredsdom burde gøres magtesløs, da denne paa Herredstinget havde aflagt Ed paa, at han ikke ved nogen som helst Lejlighed havde lovet Enevold Christensens Hustru noget Klæde, og heller ikke mente Jens Nielsen, at det Vinde, ovennævnte Herredsdom var funderet paa, var saa lovligt, som det burde være, da det ikke var vundet paa fersk Fod, men for 12 Aar siden, og endelig havde Enevold Christensen selv ladet Therkild Jensens Navn indskrive i Jacob Clausens Regnskabsbog i Varde med den Tilføjelse, at Therkild Jensen var indforstaaet dermed og skulde saa senere ved Lejlighed betale de fire Alen Klæde.

Desuden var ogsaa indstævnet Niels Skade til Agerkrog, Enevold Christensen i Nollund og Niels Christensen i Lærkeholt, som havde fremlagt Niels Skades ovennævnte Vinde eller Brev, der lød saaledes:

»Er Enevold Christensen i Lyne min Sandhed begærende, saa bekender jeg ved min højeste Ed, at jeg forligte Therkild Jensen og forskrevne Enevold Christensen om den Partsgaard i Vallund, foruden de Penge og »Wiidtægt«, Enevold Christensen skulde have, havde Therkild Jensen lovet Enevold Christensens Hustru, Anne Vallund, Klæde til et Skjørt saa god Alen til en Sletdaler, hvilket er i Guds Sandhed, jeg dennem derom forligte i Nebel.

Til Vitterlighed skriver jeg min egen Haand herunder.

Datum Aggerkrog den 22. Aprilis Aar 1634.

Niels Skade. Egen Haand.«

Landstingsdommen kom til at lyde paa fuld Frikendelse for Therkild Jensen. Dommen havde følgende Ordlyd:

»Saa og efterdi forskrevne Niels Skades Kundskab ikke formelder om visse Dag og Tid, og med Købmandens Kundskab bevises det Therkild Jensen hannem haver tilfredsstillet for, hvad hannem Enevold Christensen havde udlovet, da bør samme Brev saa vel som samme Dom derefter funderet ikke komme Therkild Jensen til Hinder eller Skade.«

Therkild Jensen er maaske blevet ked af Fæstet i Vallund; thi tre Aar efter Processen, 1638, vender han tilbage til sin Gaard i Graahede.⁹² Han har ikke spundet Guld som Fæster; thi samme Aar, som han vender tilbage, er hans økonomiske Tilstand saa daarlig,

at han maa ansøge om at blive fritaget for at betale Pendingsskatten, og det samme maa han ogsaa gøre 1641;⁹³ men derefter ser det ud til, at han er inde i en Opgangstid, hvor han faar Skik paa sine Forhold.

Forøvrigt kunde Skattefritagelse ikke uden videre være Udtryk for, at en Bonde var forarmet, men der kunde være særlige Forhold, som gjorde, at et eller flere Aar skattemæssigt set var vanskeligere at komme over end andre.

Endnu 1661⁹⁴ og vist ogsaa 1663 bor Therkild Jensen i Graahede, hvorefter han overdrager Selvejergaarden til sin Søn, Christen Therkildsen, som i alt Fald bor her 1664.⁹⁵ Han nævnes flere Gange som Vidne paa Nørre Horne Herredsting, bl. a. den 22. Maj 1673,⁹⁶ hvor han sammen med flere andre Mænd vidnede, »at det var dem vitterligt, at Jens Jensen i Stoustrup og hans Gaardmand ej skylder mere til Oddum Kirke end 3½ Mark danske Engpenge, og Christen Nielsen i Stoustrup og hans Gaardmand Iver Madsen ikke skylder mere til bemeldte Oddum Kirke end 22 Skilling danske Engpenge, som beløber sig tilsammen 4 Mark og 14 Skilling og deres Formænd, som er hendøde, som samme Kirkeenge tilforn haver haft i Fæste, udi Matriculen er indskrevne med Margrethe, salig Mads Madsens i Tarm Bisgaard, og Karen, salig Visti Lassens i Bindsbøl, som ogsaa skylder til Oddum Kirke 21 Skilling danske, er indskreven tilsammen for 1 Rixdaler«.

Christen Therkildsen var som før nævnt gift med en Datter af Søren Christensen, som ejede en Trediepart af Graahedegaarden. Se Side 73. Hun hed Else og var opkaldt efter sin Faders Søster, Else Christensdatter i Gyris, hvis sørgelige Død vi har hørt om i det foregaaende.

Omkring 1680 kom en ny Mand til Graahede. Han hed Jeppe Christensen og var Søn af Selvejer Christen Christensen i Grimlund. Se Side 49. Han maa have giftet sig ind paa Gaarden; thi her, hvor det drejer sig om en Selvejergaard, kunde han næppe være kommen ind paa anden Maade, eftersom alt Selvejergods var forbeholdt Slægten, og paagældende har næppe været beslægtet med Folkene i Graahede.

Efter Loven maatte en Selvejergaard ikke sælges til nogen uden for Slægten, medmindre den først tre Gange paa Tinge havde været udbudt til Salg, og ingen af Slægten, som i Forvejen skulde indvarsles, havde gjort højeste Bud; men selv derefter kunde den ikke

sælges til hvem som helst, idet Gaardens Herlighedsejer, en eller anden Godsejer, da havde Forkøbsret, som han altid var ivrig nok efter at benytte sig af, og saa blev Gaarden almindeligt Fæstegods.

Men saaledes gik det ikke i Graahede. Jeppe Christensens Gaardspart blev ved at være Selveje.

De to Familier, som da boede paa Gaarden, var den ovenfor nævnte Christen Therkildsen og Tyge Nielsen. Denne sidste ved vi kun lidt om. Han maa omkring 1688 enten være død eller ogsaa være draget bort; thi efter den Tid hører vi intet om ham eller hans Familie.

Der er intet, der tyder paa, at Jeppe Christensen har haft noget som helst med denne Familie at gøre. Derimod er det tydeligt nok, at han er gift med en af Christen Therkildsens to Døtre ved Navn Johanne.

Da Jeppe Christensen kom til Graahede, maatte Christen Therkildsen⁹⁷ svare Skat af begge sine Døtre, men Aaret efter, at Jeppe var blevet gift, forsvandt den ene Datter fra Skattemandtallene og nævnes ikke senere, naturligvis fordi hun er blevet Jeppe Christensens Hustru.

Den anden Datter, Kirsten Christensdatter, blev senere gift med en Mand ved Navn Peder Jacobsen, som arvede en Part af Svigerfaderens Gaard.

Jeppe Christensens Giftermaal med Christen Therkildsens Datter Johanne kan ogsaa stadfæstes ved Navneopkaldelse i Slægten. Bedsteforældrenes og Oldeforældrenes Navne gaar igen hos Børn og Børnebørn. Og Kirsten Christensdatter lader efter Søsteren Johannes Død hende opkalde, ligesom Jeppe Christensens Søn, Peder Jepsen, lader sin Moster, altsaa førnævnte Kirsten Christensdatter, opkalde.

Der kan saaledes ikke herske Tvivl om den Ting.

Christen Therkildsen havde med sin Hustru, Else Christensdatter, følgende Børn:

1. Johanne Christensdatter, gift ca. 1683 med Jeppe Christensen i Graahede. Se nærmere om dem i »Slægten Abildtrup«, S. 8.
2. Kirsten Christensdatter, gift med Peder Jacobsen i Graahede.
3. Søren Christensen i Graahede.

B.
NYE OPLYSNINGER
OM SLÆGTEN HVID
I ABILDTRUP

ANDERS HVID

Født ca. 1462, død 1557.

Den først kendte Mand i Abildtrup hed Anders Hvid, og han nævnes her 1487¹ og 1498², men derefter forsvinder han helt.

Det er meget sandsynligt, saaledes som det er omtalt i min Bog: Abildtrupgaard og dens Beboere 1498-1925, at nævnte Anders Hvid er den samme som Herredsfogden Anders Jepsen Hvid, der i første Halvdel af 1500erne boede i Trabjerg i Borbjerg Sogn og var Ejer af meget Jordegods der og i Egnen omkring Holstebro. I samme Bog Side 11 har jeg paavist ud fra et Kongebrev af 1. December 1542, at Mester Mads Hvid, en Tid Sognepræst i Holstebro, og nævnte Anders Jepsen i Trabjerg var Brødre og Sønner af Jep Christensen i Trabjerg. Denne Opfattelse er ogsaa blevet godkendt af ikke saa faa Fagfolk og sidst af Rigsarkivet i en Skrivelse af 15. Januar 1949, hvori det bl. a. hedder:

»Denne Antagelse, at Mads Hvid, Sognepræst i Holstebro, er Søn af Jep Christensen i Trabjerg, vilde dog være meget sandsynlig, hvis Mads Hvid bevisligt havde ført Navnet Ibsen«. Rigsarkivet er overbevist om, at han aldrig har ført dette Navn, da det ikke nævnes i de mange Dokumenter, der findes i Arkivet, og heller ikke J. Kinch hverken anvender eller omtaler det i sin grundige Afhandling »M. Mads Hvid« (Saml. til jydsk Hist. og Topogr. IX B, Side 57-72). Men netop samme J. Kinch har i en lille Afhandling om ham dokumenteret, at han hed Mads Jepsen Hvid (Ibsen og Jepsen er det samme Navn og bruges i Flæng). Se Saml. til jydsk Hist. og Topogr.: IX B. 4 H, S. 373.

Vi skal endnu nævne en Ting, som til fulde viser Slægtskabet mellem de to Mænd. 1515 ejede Jep Christensen³ i Trabjerg sammen med sin Broder, Christen Christensen i Skave, Gaarden Hogager (nu en Sognedel) i Borbjerg Sogn. Senere besidder Mads Jepsen Hvid og Anders Jepsen Hvid hver en Trediedel af denne Gaard.

1560 fradømtes Mads Jepsen Hvids Arvinger deres Part af samme Gaard, og 1575 fradømtes Anders Jepsen Hvids Arvinger deres Part.⁴

Efter dette kan der ikke herske nogen som helst Tvivl om, at Mads Jepsen Hvid og Anders Jepsen Hvid er Brødre og Sønner af Jep Christensen i Trabjerg.

I Hardsyssel Aarvog af 1944 har afdøde Skolebestyrer J. C. Hansen og Direktør for Sygekassevæsenet L. P. Borbjerg søgt paa en meget usaglig Maade at bevise, at de to Mænd ikke var Brødre; men deres Bevisførelse er uden nogen som helst fornuftig Begrundelse.

Anders Hvid i Abildtrup nævnes første Gang i et Dokument fra 1487. Paa Grund af dettes Ælde og Sjældenhed følger det her:

»Jan. 8. 1487, Christen Jensen, Foged paa Bølling Herredsting, Jep Grøn i Rybjerg, Oluf Christensen i Kongsholm, Christen Jepsen i Slumstrup, Jul Mat-sen, Christen Pedersen i Bregning, Griis ibid., Thames Barn, Lavi Noo, Christen Nielsen i Alkersig og Per Knutsen i Tryde. Mandag efter hellige 3 Kongers Dag, som Snapsting kaldes, paa Bølling Herredsting fik hæderlig og velbyrdig Mand Maurits Nielsen »aa« Aagaard hans fuldmyndige Bud et Tingsvidne af 8 Danne-mænd: Oluf Bendzson i Herning, Christen Keldsen i Staffning, *Anders Hvid i Abeltope*, Per Knutsen i Lem, Jens Nielsen i Wroo, Velatz i Handerop, Christen Nielsen Hypterop og Nis Lassen i Haleby; hvilke vidnede, at de hørte og saa samme Dag paa forskrevne Ting staa disse Bønder: Christen Persen i Synder-skov, Knud i Kodbøl og Christen Jul i Albeck; de gav Kære paa den Fiskegaard, som Hr. Anders Friis har ladet bygt, og sagde, at de ej kunde besidde deres Gaarde og ej udrede den Skyld til Lundenæs, som de nu giver, om den Fiske-gaard blev ved Magt, thi han er dem storlig til Trængsel; og sagde de deres Gaarde op for forskrevne Fiskegaards Skyld; thi at deres Bjærging er paa Aaen og Fiskeriet »alsammen«.

Sig. nostra. Datum etc.

Papir med Rester eller Spor af 6 (!) Segl paatrykte forned: 1. Bomærke; 2-3 Utydelige; 4. Bomærke; 5. Utydeligt; 6. Kun Spor. Mourids Nielsson Gyl-denstjernes Arkiv (E., Rt) (Reg. 7878) Nr. 6014.«

Anders Hvid havde med sin Hustru Margrethe Børnene:

1. Niels Andersen, gift med Johanne Christensdatter. Han var Ejer af Abildtrupgaard, Halvøstergaard i Barde og Store Ahle, alle beliggende i Vorgod Sogn.
2. Kirstine Andersdatter, gift med Jep Munk til Kovstrup.
3. Edel Andersdatter, gift 1. Gang med Jens Persen i Movst-gaard i Gimsing, 2. Gang med Anders Christensen.
Se nærmere i Bogen om Abildtrup, Side 11-16.

NIELS ANDERSEN

Født ca. 1495, død 1557.

Om denne Mand er der fortalt en hel Del i Bogen om Abildtrup, som ikke her skal gentages. Se Side 16-22. Derimod skal vi omtale et gammelt Dokument, hvori hans Hustru og nogle af hans Børn nævnes. Det følger her:⁵

»Var skickett Enuold Jennssen af Slomstrup paa thend enne og hagne wthj rette steffnitt Johane Niels-kuone ij Abildtrup hendes sønn och rette verie Anders Nielssen och Christenn Nielssen ij Amtrup paa thenn anden siide for en gordtt af hamerombye legendes the hannem vdi pantt satt haffver for een sum peninge och beklager att the thenn skulle haffve lodet thennem imellom og iche tillagt hannem for sine penge vden en Søster lodt, endog han haffver all gorden i frij brugelig pantt och framlagde samme panttbreff, att hannem er pantt satt en gord ij gællerup soghen for 100 daller d. och at han borde alle samme gord att beholde, indtill panttheth bleff hannem loglig affløst.

Och ther huos berette att Johane Nielskuone siden skulle haffve pantt sadt hendes halve gordt for 200 daller och ther paa fremlagde samme pantt breff och mijntte, theth borde och vedt magtt at holdes. Saa er inghen aff forskrevne arffuinger møtt heller nogen paa theires vegne thennem at vndskyldes.

Tha ephter saadan lejlighed oc ephterdij nu beuisis her meth ephterskrifft paa steffningen then till hammerom herretzthing lest oc forkønnt at vere, oc forskrevne arffuinger icke er møtthe, oc forskrevne Enuold Jensen nu beuis-ser hannem same gordt att uere hannem for 100 daller pantt satt, tha bør han then vden Skyff att nyde och beholde, indtill then bliffver hannem loglig for samme 100 daler affløst ephter pantte breffuets bemelling oc forskrevne Johane Nielskuonis pantt breff oc vedt magtt att uere, som lyder paa 200 (daller) indtill forskrevne arffuinger selff paa nye kommer her og kan anthett beuisse thet.«

Ved Niels Andersens Død 1557 blev der for Enken, Johanne Christensdatter, meget at tage Vare paa, da han havde efterladt hende ikke saa lidt Jordegods. Men man faar Indtryk af, at hun er en energisk og selvstændig Kvinde, der helst selv vil ordne sine Sager. Derom vidner et Retsdokument⁶ fra 1587, og nærværende Dokument kunde ogsaa tyde i samme Retning. Desværre er det saa uklart, at man næsten maa gætte sig til Meningen.

Med Forbehold forstaar vi det saaledes: Johanne Nielskone, som hun kaldes, skønt hendes Mand var død for mange Aar siden, ejede en Gaard i Gjellerup Sogn, som hun for 100 Daler har pantsat til Enevold Jensen i Slumstrup, der vist var hendes Svigersøn. Det ser ud til, at hun og hendes to Sønner, Anders Nielsen i Abildtrup og Christen Nielsen i Amtrup, Herredsfoged i Hammerum Herred, er blevet enige om nu, da Johanne Nielskone er kommet til Aars og

gerne vil have sine Ejendomme fordelt mellem Børnene, at den Søsterlod, som Enevold Jensen har Ret til, skal gaa lige op mod de 100 Daler, som han har Gaarden i Pant for.

Da han mener, Gaarden ikke er de 100 Daler værd, protesterer han mod Ordningen og gør Krav paa at beholde den uden Skifte, indtil Pantet er blevet indløst. Men da han stadig møder Modstand, lader han Sagen afgøre først paa Herredstinget og derefter paa Landstinget, hvor han faar Medhold.

Niels Andersen har med sin Hustru, Johanne Christensdatter, Børnene:

1. Karen Nielsdatter, boede i Trabjerg, Borbjerg Sogn.
 2. Visti Nielsen. Blev Ejer af Halve Østergaard i Barde.
 3. Anders Nielsen. Ejede Abildtrupgaard.
 4. Lauge Nielsen, maa ogsaa være en Søn. Boede en Tid i Abildtrup.
- Se nærmere i Bogen om Abildtrup, S. 21-23.

ANDERS NIELSEN

Født ca. 1535, død ca. 1603.

Ifølge nye Oplysninger viser det sig, at Anders Nielsen, der er Søn af Niels Andersen, har boet i Abildtrup hele sit Liv og ikke i Barde en Tid, saaledes som vi har ment. I Bogen om Abildtrup er han nævnt i Retssagen fra 1587, hvoraf det fremgaar, at han paa dette Tidspunkt er Bestyrer af Abildtrup for sin Moder, der da bor i Østergaard i Barde, og i førnævnte Retsdokument fra 1569 nævnes han som Værge for hende. Anders Nielsens Kone hed Maren. Vi kender ikke hendes Efternavn eller ved, hvor hun stammede fra. Dog ved vi, at hendes Bedstefader var Sandemand⁷ og var en af de syv, som nævnes i et Sandemandsbrev fra 1540; men selv om det var skrevet paa Pergament, mente man dog ikke, det var retsgyldigt, da det ikke var blevet læst og kundgjort paa Tinge, og det kunde derfor kun betragtes som et almindeligt Bænkebrev, altsaa et hjemmelavet, ugyldigt Dokument; men da det er saa gammelt, skal vi medtage Begyndelsen her. Det gamle Pergamentsbrev, som var forsynet med syv hængendes »Indzegill«, lød saaledes:

»Wi efterskrevne Nis Thyersen udi Vester Halby, Per Poulsen i Klokmose, Poul Pedersen i Astrup, Per Nielsen i Halby, Oluf Chri-

stensen i Søndergaard i Sedden [Sædding], Oluf Jensen i Finderup og Jens Nielsen i Egeris, Sandemænd udi Bølling Herred gjør vi alt vitterligt, at Aar efter Guds Byrd Mdxl paa den Stund paa Sancti Olufs Dag var vi forsamlede paa Astrup Mark, efter som Poul Pedersen i Astrup havde os lovligen opkrævet af Bølling Herredsting, og vi var tilfuld at sværge og gøre ret Markskel imellem Fasterlund og Fiskbæk, mellem Astrup og Fiskbæk. Item da satte vi den første Sten Vesten for Haffuelvad i Bækken imellem Fiskbæk og Fasterlund, siden fulgte vi vester op med samme Bæk og fulgte saa op med den gammel sønderst Grob, som ligger paa Kjæret hart imod, som en anden græsse Grob løber, der satte vi den anden Sten mellem Astrup og Fiskbæk; der gjorde vi voris Ed og rette Markskel vester derfra til Seden« o.s.v.

Men da Sandemandsbrevet, som før oplyst, blev betragtet som ulovligt, blev ovennævnte Sandemænds Arvinger indkaldt, og her iblandt er Maren Anderskone i Abildtrup. Blandt disse syv Sandemænd findes hendes Bedstefader, men det er umuligt at regne ud, hvem af dem det er, og det vil næppe heller nogen Sinde blive opklaret.

Anders Nielsen havde med sin Hustru, Maren, Børnene:

1. Niels Andersen, Selvejer i Barde.
2. Michel Andersen, Selvejer i Abildtrup.
3. Jørgen Andersen, Selvejer i Abildtrup.
4. Kirsten Andersdatter, gift med Morits Jørgensen i Trøstrup. Ejede en Gaard i Barde.

Se nærmere i Bogen om Abildtrup, Side 16-23.

MICHEL ANDERSEN

Født ca. 1580, død ca. 1655.

Indtil for nylig har vi ikke vidst andet om Michel Andersen, end at han 1610 nævnes som jordeggen Inderster i Abildtrup, det vil sige, at han kun besad en lille Part af den; men nye Oplysninger har vist, at han i omkring 50 Aar har været Ejer af mindst Halvdelen af den gamle Selvejergaard, som hans Fader, Bedstefader og Oldefader havde beboet og ejet.

Da Anders Nielsen døde ca. 1603, efterlod han sin Enke, Maren Anderskone, alle sine Gaarde i Abildtrup og i Barde, men straks

efter delte hun Arven mellem sine Børn samtidig med, at hun oprettede en Slags Aftægtskontrakt med tre af Børnene. Dette meget vigtige Dokument⁸ anføres her og har følgende Ordlyd:

»Vi efterskrevne Morits Jørgensen i Trøstrup, Niels Andersen i Barde, Jørgen Andersen i Abildtrup og Michel Andersen ibm. gjør alle vitterligt med dette vort aabne Brev, at efterdi vores kiære Moder, Maren Anderskone i Abildtrup, haver nu med sin fri Vilje og Samtykke opladt til os til en fri Brugelse al den Arv, baade i hendes Jordegods, som os nogen Tid efter hendes Afgang kunde tilfalde, saa fri som den Del, som jeg nu haver arvet efter vores salige Fader, Anders Nielsen, saa vi maa den bruge, sælge og skifte med hverandre med hendes Minde og Tilladelse i alle Maader, dog lige vel hver af os at (maatte) bruge og beholde hver sin Lod og Part i Gaard og Gods efter det Skiftebrevs Lydelse imellem Niels Andersen og hans to Brødre gjort og givet er, da haver vi derfor hver af os og vore sande Arvinger lovet hende til sin Føde og Ophold af hendes Gods, som her efter følger: »Først skal Mourits Jørgensen give hende af den Gaard i Berdag: 3 Læs Hø, 2 Skæpper Baaghvedesæd og en Rugkerff efter at saa, pløje og høste og lige i Fald hos hans egen, item een Dags Tørvegriff: at grave og fly hende hjem, en Dags Møgaggen, og skal vi, forskrevne Jørgen Andersen og Michel Andersen: hver for sin Anpart: giøre og give hende lige saa meget — intet undtagen i nogen Maade — og der ud over unde hende Jord til hendes Mark aarligen og høste, bringe og fly hende det til god rede ligesom vores eget, og skal hun nyde og beholde den Opbørsel hendes Livstid i Abildtrup og Abildtrup Enge og Ejendom, som forskreven staar.

Og hvis saa sker, at nogen af os ikke giver og fornøjer hende til gode rede det Ophold af hendes Gods, som vi haver lovet og forskrevet, og da skal hun (maa friligen) annamme sit Gods igen og fra den, som Skylden findes hos, og bruge det til sin Føde og Ophold, som tilbørligen er. Og til det ydermere Vidnesbyrd og Bekræftning sætter vi vores Indsegler neden paa dette vort aabne Brev.

Vorgod Præstegaard Canuti Rex Dag Anno 1603.«

Noget af Maren Anderskones Gods var altsaa delt saaledes: Jørgen Andersen og Michel Andersen fik hver Halvdelen af Abildtrup, Niels Andersen og Kirsten Andersdatter fik hver en Part af en Gaard i Barde. Da Kirsten Andersdatter straks efter bliver gift

med Mourits Jørgensen i Trøstrup, sælger Niels Andersen, der ejer en anden Gaard i Barde, sin Part af nævnte Gaard til Svogeren.

Om Skødet, der blev brugt i Anledning af en Proces i Abildtrup, som vi om et Øjeblik skal høre om, hedder det: »Et Skøde af Bølling Herredsting, Aar 1603, den 10. Januari udganget, som indeholdt Niels Andersen i Berdag, der for Tingsdom at have solgt, skødet og afhændet fra sig og sine Arvinger og til Mourits Jørgensen i Trøstrup og hans Arvinger al den Lod og Del, Arf og Anpart, som Niels Andersen havde arvet og købt udi den jordejer Bondegaard i Berdag, som Niels Andersen da udi boede, som er den ganske og hele Gaard tilsammen og dens Ejendom undtagen den Lod Anpart, som Mourits Jørgensen med sin Hustru Kirsten Andersdatter, havde arvet og bekommet udi tilforn, som det Skøde videre indholder.«

Mourits Jørgensen og Kirsten Andersdatter havde to Døtre, nemlig Johan Mouritsdatter, gift med Mads Jensen i Merrild i Vildbjerg Sogn, og Else Mouritsdatter, gift med Peder Christensen i Trøstrup. De to Døtre arvede hver en Halvdel af Forældrenes Gaard i Barde. Men den 6. November 1626 skøder Peder Christensen sin Part, der da beboedes af Olle Vollesen og Niels Pederesen, til Svogeren i Merrild, der altsaa nu blev Ejer af hele Gaarden. De to Svogre har næppe selv boet i Barde.

Mads Jensen i Merrild havde ikke særlig Interesse for denne Gaard, og da han vidste, at Sognepræsten i Vorgod tørstede efter Jordegods, kom han i Handel med denne om Gaarden. Men da det drejede sig om en Selvejergaard, kunde Mads Jensen ikke uden videre sælge den. Først naar Gaarden tre Gange var blevet udbudt til Salg paa Tinge, og ingen af Slægten vilde give højeste Bud, maatte den sælges til fremmede. Da Mads Jensen nu lod sin Gaard lovbyde paa Tinge, og Præsten, Hr. Peder Gregersen i Vorgod, blev den højest bydende, gled Gaarden ud af Slægtens Hænder.

Da Michel Andersen i Abildtrup fik at høre, hvad der var sket, blev han ikke alene dybt bedrøvet, men ogsaa harmfuld i Sind. Det kunde se ud til, at Handelen havde fundet Sted i det stille uden hans Vidende. Saa grum i Hu var han blevet, at han vilde forsøge at faa Handelen gjort ugyldig.

Det havde pint Michel Andersen at se, at Mads Jensen i de sidste Aar havde forsømt at opfylde sine Forpligtelser over for hans gamle Moder, Maren Anderskone i Abildtrup, og altsaa overtraadt den Kontrakt, som var blevet oprettet for at sikre hende en

betryggende Alderdom; og derved — det mente Michel Andersen — havde Mads Jensen forbrudt sin Ret til Gaarden og kunde derfor heller ikke være berettiget til at sælge den.

Michel Andersen forstod, at skulde Gaarden reddes, havde det Hast.

Han fik den 26. August 1631 udstedt et Tingsvinde paa Timgaards Birketing, hvortil Bardegaarden i retslig Henseende hørte. Det lød saaledes:

»Anders Jørgensen, Christen Lassen og Peder Michelsen for otte Mænd hver havde vidnet, at Aar 1629, da fik Maren Anderskone ikke af den Gaard i Barde hverken Møgagen eller Tørveagen, og Anno 1631 fik hun ikke uden en halv Dags Tørvegrøft hjemagen af den forskrevne halve Gaard, saa hun fattige Kone derfor maatte købe sin Kost, fordi hun ikke kunde i rette Tid faa sin Opbørsel af forskrevne halve Gaard, som det sig burde med Rette, som dette Vinde videre bemelder.«

Nu haabede Michel Andersen at faa Handelen gjort ugyldig for Retten, særlig da han nu ved et Tingsvinde kunde bevise, at Mads Jensen ikke havde overholdt den før nævnte Kontrakt og derved — som han troede — havde forbrudt den halve Gaard. Men ved Underretten blev Ejendomshandelen erklæret for lovlig.

Dog opgav Michel Andersen ikke Sagen. Han talte med Gaardens Herlighedsejer, Kgl. Befalingsmand paa Hald, ærlige og velbyrdige Mand Knud Gyldenstjerne til Timgaard, og beklagede over for ham, hvad der var sket, og bad om hans Hjælp. Knud Gyldenstjerne foreslog at lade Sagen gaa videre til Landstinget og lod sin Ridefoged indstævne Mads Jensen i Merrild for et Skøde, »han til Bølling Herredsting den 22. August sidst forleden havde givet Hr. Peder i Vorgod paa den Gaard i Barde, Oluf Olufsen og Karen Andersdatter nu ibor, skønt forskrevne Mads Jensen havde solgt den Del, hans Hustru eller han selv aldrig havde arvet. I lige Maade er en Part af samme Gaard forbrudt, da han ikke havde gjort eller givet den gamle Kone, Maren Anderskone, den Del, som de hende efter deres udgivne Brev havde lovet, som er med Brev og Tingsvidner at bevise, og i lige Maade siger Loven i den første Bogs 34 [Stykke], at Fædrenes Jord skal tilbydes Fædrenes Frænder og Mødrenes Jord Mødrenes Frænder, og den, som har Skødet gjort, er Michel Andersens Søsterdatter, menendes derfor, at forskrevne Michel Andersen er nærmere til samme Gaard at købe og betale

med rede Penge end som Hr. Peder eller en fremmed efter hans Tilbuds Lydelse, saa at hans *fædre* Gods og *mødre* Gods ikke skulde komme i nogen fremmeds Værge. Og Michel Andersen skal have været for Tingdom og tilbudet Sølv og rede Pending efter Lensmandens Tykke og uvildige Dannemænd og mener derfor, at samme Skøde, som Mads Jensen gjorde Hr. Peder samme Gaard, burde magtesløs at være og ikke komme hans Tjener, forskrevne Michel Andersen, paa hans Fædrenes og Mødrenes Gods til Hinder eller Skade i nogen Maade.«

Men Dommen gik Michel Andersen imod. Den lød saaledes:

»Saa efterdi ved Skøde bevises det Niels Andersen i Berdag den 10. Januar 1603 haver solgt og skødet samme Gaard til forskrevne Moust Jørgensen undtagen den Lod, Moust Jørgensen med hans Hustru sielv de udi var tilfalden, hvilket Skøde siden her til Landstinget haver været indstævnet og ved endelig Dom er ved Magt kiendt, det og med Skøde bevises, at Peder Christensen i Trøstrup Anno 1626 sin Hustru Else Moustdatters Anpart, som er Halvparten i forskrevne Bondegaard, til forskrevne Mads Jensen haver solgt og afhændet, saa forskrevne Mads Jensen med sin Hustru da samme Gaard altsammen haver ejet. — Og forskrevne Mads Jensen efter Tingsvindes Indhold bemeldte Gaard lovlig haver ladet laubyde efter Loven og til forskrevne Hr. Peder Gregersen solgt og afhændet, og ikke bevises andre end Mads Jensen udi samme Gaard at have haft Lod og Dield, der han den bort skødet haver.

Da ved vi efter saadan Lejlighed ikke imod forskrevne Mads Jensens Skøde at sige eller magtesløs dømme ald den Stund, bemeldte endelige Landstingsdom stander ved Magt.«

Dermed var Gaarden kommen paa fremmede Hænder.

Vi ved ikke, hvor mange Børn Michel Andersen havde, men den Margrethe Michelsdatter, der bliver gift med Niels Nielsen Husted, som boede i Meldgaard i Fjeldstervang, maa i alt Fald være en Datter af ham. Vi slutter det af flere Ting. Det var meget sjældent paa den Tid, at Mændene hentede deres Hustruer udensofns, selv om det dog skete. Vi har en Fortegnelse over alle bosatte Mænd i Vorgod for Aaret 1651,⁹ og der nævnes kun een af Navnet Michel foruden ham i Abildtrup, men han er for ung til at være Margrethe Michelsdatters Fader, saa er hun født indensofns, kan der kun blive Tale om Michel Andersen i Abildtrup. Tidsforholdene passer ogsaa

særdeles godt, og Beboerne i Meldgaard var tillige ansete Folk, som allerede omkring 1700 blev Selvejere.¹⁰ Forøvrigt ser det ogsaa ud til, at Beboerne i Abildtrup havde livligere Forbindelse med Nabo-byen Fjelsstervang end med Sognets andre Byer; thi her var ingen Aa, der skilte, og Jorderne grænsede sammen. Men vi skal nævne en anden Ting, som er helt afgørende. Vi kan spore, at der saa tidligt som 1720 er Slægtskab mellem den gamle Slægt i Abildtrup og Meldgaard i Fjelsstervang, hvor Slægten stadig bliver boende; thi da en Dattersøn af Margrethe Michelsdatter, Christen Pedersen i Meldgaard, 1720 blev gift med en Sønnedatter af Michel Andersen i Abildtrup, er Brudeparrets Forlovere begge fra Abildtrup, et Bevis for gammelt Slægtskab, som — saa vidt vi kan se — kun kan stamme fra Margrethe Michelsdatters Giftermaal med Niels Nielsen i Meldgaard, der nok oprindeligt stammer fra Husted i Lille Fjelsstervang.

Michel Andersen havde været gift to Gange. Hans anden Hustru hed Kirsten Christensdatter, og med hende havde han Sønnen Christen Michelsen, som senere overtog sin Faders Gaardspart i Abildtrup.

Michel Andersen havde Børnene:

1. Margrethe Michelsdatter, gift med Niels Nielsen i Meldgaard i Fjelsstervang.
2. Christen Michelsen, gift 2. Gang med Inger Christensdatter.

CHRISTEN MICHELSEN

Født ca. 1650, død ca. 1696.

Omkring 1680 overtog Christen Michelsen sin Faders Gaard i Abildtrup. Han var gift 2 Gange. Hans første Hustru kender vi ikke. Hans 2. Hustru, som han blev gift med omkring 1688, hed Inger Christensdatter. Heller ikke hendes Afstamning ved vi noget om.

Christen Michelsens Moder, Kirsten Christensdatter, blev paa sine gamle Dage gift 2. Gang med Selvejerbonde Christen Jensen i Østergaard¹¹ i Tjørring Sogn. Han var en anset og velhavende Mand; men han maa alligevel være kommen i forbigaaende Penge-trang; thi han havde laant 45 Rdlr. af sin Søn, Mads Christensen, og en lignende Sum af sin Stedsøn, Christen Michelsen i Abildtrup,

og for at sikre dem udstedte han et Pantebrev, hvoraf vi her bringer et Uddrag:

»Kendes jeg, Christen Jensen i Tjørring Østergaard og hermed for alle vitterligtgør i dette mit aabne Brev, mig af ret vitterlig Gæld skyldig at være min kjære Søn, Mads Christensen her i Tjørring Østergaard, samt min kjære Stedsøn, Christen Michelsen i Abildtrup, er halvfemsindstuyve Rdlr., hver lige mange, nemlig fyrretyve og fem Rdlr., hvilke forskrevne 90 Rdlr., jeg forskrevne Christen Jensen lover for mig og min kjære Hustru, Kirsten Christensdatter, og vores Arvinger, en for alle, og alle for en ærligen og redeligen at betale vores Sønner Mads Christensen og Christen Michelsen, deres Arvinger med rette rede Penge til førstkommende . . . om Gud vil, man skriver 1698 og til des bedre Forsikring for samme Penge haver jeg, Christen Jensen, og min Hustru, Kirsten Christensdatter, pantsat fra os og vores Arvinger til forskrevne vore Sønner Mads Christensen og Christen Michelsen og deres Hustruer og Arvinger halve Parten mindre den femte Part af den halve Selvejergaard her i Østergaard her i Tjørring, som jeg Christen Jensen nu selv beboer tillige med halve Parten mindre den femtende Part af halve Mosgaards Husted liggendes til forskrevne Partgaard, hvilke ovenskrevne Partgaard og Husted, som . . . til en fri Underpant skal følge og tilhøre bemeldte Mads Christensen og Christen Michelsen, deres Hustruer og Arvinger være udi Ager og Eng, Huse og Bygning, Fiskevand og Fægang, Tørvegrøft og Lyngslet, Hede, Moser, vaadt og tørt, øde og bygt, intet med al undtagen i nogen Maade, som nu tilligger og af Arildstid underværet og tilligget haver og som hør og bør med rette forskrevne Anpart Selvejergaard og Husted at følge og tilhøre.

Og kendes jeg mig forskrevne Christen Jensen, min Hustru og Arvinger ingen ydermere Lod, Del, Ret eller Rettighed at have til eller udi forskrevne Anpart Gaard eller Husted i nogen Maader. I medens og al den Stund forskrevne deres Penge 90 Rdlr. bliver hos mig Christen Jensen eller mine Arvinger bestaaendes ubetalt, mens al den Stund, forskrevne mine kære Sønner og deres Arvinger at følge og tilhøre og jeg være forpligtet deres og deres Arvinger den Anpart Bondskyld, som efter den hele Gaards Taxt kan tilkomme aarligen og udi rette Tider til nogen Rente af deres Penge at betale.

Ydermere lover jeg, forskrevne Christen Jensen, og min Hustru, Kirsten Christensdatter, samtlige for os og vores Arvinger fuldkommeligen at fri, frelse, hjemle og tilstaa vore Sønner Mads Christensen og Christen Michelsen deres Hustruer og Arvinger forskrevne halve Part mindre den femtende Part af forskrevne halve Selvejergaard og halve Husted med al dets tilliggende og underværende Grund og Ejendom o.s.v.

Datum Tjørring By den 25. Oktbr. Anno 1697.«

Som Medunderskriver var Jens Christensen i Fastrup og Peder Jørgensen Fastrup i Bjøstrup.

I Bogen om Abildtrup er Side 96 opført nogle Børn, som skulde være Christen Knudsens, men da det siden er oplyst, at han ikke

særdeles godt, og Beboerne i Meldgaard var tillige ansete Folk, som allerede omkring 1700 blev Selvejere.¹⁰ Forøvrigt ser det ogsaa ud til, at Beboerne i Abildtrup havde livligere Forbindelse med Nabo-byen Fjilstervang end med Sognets andre Byer; thi her var ingen Aa, der skilte, og Jorderne grænsede sammen. Men vi skal nævne en anden Ting, som er helt afgørende. Vi kan spore, at der saa tidligt som 1720 er Slægtskab mellem den gamle Slægt i Abildtrup og Meldgaard i Fjilstervang, hvor Slægten stadig bliver boende; thi da en Dattersøn af Margrethe Michelsdatter, Christen Pedersen i Meldgaard, 1720 blev gift med en Sønnedatter af Michel Andersen i Abildtrup, er Brudeparrets Forlovere begge fra Abildtrup, et Bevis for gammelt Slægtskab, som — saa vidt vi kan se — kun kan stamme fra Margrethe Michelsdatters Giftermaal med Niels Nielsen i Meldgaard, der nok oprindeligt stammer fra Husted i Lille Fjilstervang.

Michel Andersen havde været gift to Gange. Hans anden Hustru hed Kirsten Christensdatter, og med hende havde han Sønnen Christen Michelsen, som senere overtog sin Faders Gaardspart i Abildtrup.

Michel Andersen havde Børnene:

1. Margrethe Michelsdatter, gift med Niels Nielsen i Meldgaard i Fjilstervang.
2. Christen Michelsen, gift 2. Gang med Inger Christensdatter.

CHRISTEN MICHELSEN

Født ca. 1650, død ca. 1696.

Omkring 1680 overtog Christen Michelsen sin Faders Gaard i Abildtrup. Han var gift 2 Gange. Hans første Hustru kender vi ikke. Hans 2. Hustru, som han blev gift med omkring 1688, hed Inger Christensdatter. Heller ikke hendes Afstamning ved vi noget om.

Christen Michelsens Moder, Kirsten Christensdatter, blev paa sine gamle Dage gift 2. Gang med Selvejerbonde Christen Jensen i Østergaard¹¹ i Tjørring Sogn. Han var en anset og velhavende Mand; men han maa alligevel være kommen i forbigaaende Penge-trang; thi han havde laant 45 Rdlr. af sin Søn, Mads Christensen, og en lignende Sum af sin Stedsøn, Christen Michelsen i Abildtrup,

og for at sikre dem udstedte han et Pantebrev, hvoraf vi her bringer et Uddrag:

»Kendes jeg, Christen Jensen i Tjørring Østergaard og hermed for alle vitterligtgør i dette mit aabne Brev, mig af ret vitterlig Gæld skyldig at være min kjære Søn, Mads Christensen her i Tjørring Østergaard, samt min kjære Stedsøn, Christen Michelsen i Abildtrup, er halvfemsindstve Rdlr., hver lige mange, nemlig fyrretyve og fem Rdlr., hvilke forskrevne 90 Rdlr., jeg forskrevne Christen Jensen lover for mig og min kjære Hustru, Kirsten Christensdatter, og vores Arvinger, en for alle, og alle for en ærligen og redeligen at betale vores Sønner Mads Christensen og Christen Michelsen, deres Arvinger med rette rede Penge til førstkommende . . . om Gud vil, man skriver 1698 og til des bedre Forsikring for samme Penge haver jeg, Christen Jensen, og min Hustru, Kirsten Christensdatter, pantsat fra os og vores Arvinger til forskrevne vore Sønner Mads Christensen og Christen Michelsen og deres Hustruer og Arvinger halve Parten mindre den femte Part af den halve Selvejergaard her i Østergaard her i Tjørring, som jeg Christen Jensen nu selv beboer tillige med halve Parten mindre den femtende Part af halve Mosgaards Husted liggendes til forskrevne Partgaard, hvilke ovenskrevne Partgaard og Husted, som . . . til en fri Underpant skal følge og tilhøre bemeldte Mads Christensen og Christen Michelsen, deres Hustruer og Arvinger være udi Ager og Eng, Huse og Bygning, Fiskevand og Fægang, Tørvegrøft og Lyngslet, Hede, Moser, vaadt og tørt, øde og bygt, intet med al undtagen i nogen Maade, som nu tilligger og af Arildstid underværet og tilligget haver og som hør og bør med rette forskrevne Anpart Selvejergaard og Husted at følge og tilhøre.

Og kendes jeg mig forskrevne Christen Jensen, min Hustru og Arvinger ingen ydermere Lod, Del, Ret eller Rettighed at have til eller udi forskrevne Anpart Gaard eller Husted i nogen Maader. I medens og al den Stund forskrevne deres Penge 90 Rdlr. bliver hos mig Christen Jensen eller mine Arvinger bestaaendes ubetalt, mens al den Stund, forskrevne mine kære Sønner og deres Arvinger at følge og tilhøre og jeg være forpligtet deres og deres Arvinger den Anpart Bondeskyld, som efter den hele Gaards Taxt kan tilkomme aarligen og udi rette Tider til nogen Rente af deres Penge at betale.

Ydermere lover jeg, forskrevne Christen Jensen, og min Hustru, Kirsten Christensdatter, samtlige for os og vores Arvinger fuldkommeligen at fri, frelse, hjemle og tilstaa vore Sønner Mads Christensen og Christen Michelsen deres Hustruer og Arvinger forskrevne halve Part mindre den femtende Part af forskrevne halve Selvejergaard og halve Husted med al dets tilliggende og underværende Grund og Ejendom o.s.v.

Datum Tjørring By den 25. Oktbr. Anno 1697.«

Som Medunderskriver var Jens Christensen i Fastrup og Peder Jørgensen Fastrup i Bjøstrup.

I Bogen om Abildtrup er Side 96 opført nogle Børn, som skulde være Christen Knudsens, men da det siden er oplyst, at han ikke

var gift, kan de ikke være hans; og nyere Undersøgelser har vist, at de fire af dem er Christen Michelsens i Abildtrup, hvorfor de opføres her:

1. Karen Christensdatter, gift 1710 med Niels Pedersen i Assing.
2. Apelone Christensdatter, gift 19. September 1720 med Selvejerbonde Christen Pedersen i Fjilstervang. Det var hans Mormoder, Margrethe Michelsdatter, der uden Tvivl var en Datter af Michel Andersen i Abildtrup. Det er ovennævnte Christen Pedersens Søn, Peder Christensen, som den 24. Marts 1733 overtager Christen Knudsens Gaard eller Gaardspart. Dermed vender den Gren af den gamle Slægt tilbage til Abildtrup igen.
3. Kirsten Christensdatter, gift 1722 med Peder Sørensen, kaldet Hundskær, boede i Pilgaard i Barde.

MICHEL CHRISTENSEN

Født 1697, død 1747.

Christen Michelsens Enke, Inger Christensdatter, blev omkring 1700 gift med Niels Madsen fra Skibbild. Han maa have været en velhavende Mand, siden han en Tid havde en ung Mand¹² fra Holstebro til at undervise sine Børn — deriblandt ogsaa Stedsønnen Michel Christensen — i Dansk. Forøvrigt er dette en Tradition, som blev fortsat i Abildtrup helt til omkring 1890. Ved den Tid rejste den sidste Lærerinde, og siden har Børnene gaaet i Sognets Kommuneskole.

Niels Madsen døde i en ung Alder 1716 Natten mellem den 16. og 17. Februar, 44 Aar gammel, og blev begravet den 19. Februar. Enken drev nu selv Gaarden i nogle Aar, indtil Sønnen ved sit Giftermaal med Mette Sørensdatter fra Paarup i Assing Sogn overtog den.

En af Michel Christensens Søstre, Apelone Christensdatter, blev som foran nævnt 1720 gift med Selvejerbonde Christen Pedersen i Meldgaard i Fjilstervang. Det var en af hans Sønner, Peder Christensen, som den 24. Marts 1733 overtog Gaarden i Abildtrup efter Christen Knudsen. Det er saaledes ikke rigtigt, naar der i Bogen om Abildtrup, Side 96 og 97, staar, at Christen Knudsen afstod Gaarden til sin Søn Peder Christensen. Denne var nok en Slægtning af

ham, men ikke hans Søn, da det viser sig — som før bemærket — at han var ugift.

Abildtrupmændene havde, saaledes som det er meddelt i Bogen om Abildtrup, i mange Aar fæstet nogle Kirkeenge tilhørende Søren Rygaard til Hesselmed.

1733 opstod der Strid mellem de to Parter, idet Søren Rygaard hævder, at Abildtrupmændene,¹³ hvoriblandt Michel Christensen var, i 11 Aar havde brugt Kirkeengene uden at betale Afgift af dem, og at de 1722 indgik en Accord med Rygaards Fader, Christen Rygaard, paa, at de i aarlig Afgift skulde svare 2 Rdlr. De tre Abildtrupmænd protesterede og hævdede, at de altid havde haft Tilstaaelse og Fæste paa Engene af Biskoppen i Ribe for kun 2 Mark, 12 Sk. aarlig, og da de ikke vilde gøre Indrømmelser, lod Rygaard 1734 Sagen gaa først til Herredstinget, senere til Landsstinget, og to Aar efter igen til Landstinget, hvor Bønderne hver Gang blev fritaget for at betale mere i Afgift end 2 Mk. 12 Sk., og i Domsakterne af 1736 hedder det, »at Retten har tilfunden, at de Abildtrup Mænd maa beholde de omstridte Enge efter deres Fæstebrev deres Livstid mod den aarlige Afgift til Vorgod Kirke, saa de er fremdeles i rolig Besiddelse af Engene, uden at de burde have været besværet med nogen ny Søgmaal og Forbud og nye Taxations Foretagelse... og det kan ikke bevises, at de har forspildt deres Fæsterettigheder, som i Michel Christensens, Christen Knudsens og Simon Pedersens Livstid var uigenkaldelig, og saaledes bør det fremdeles at forblive, indtil Søren Rygaard beviser sig bedre berettiget. Som det med Attest af 9. April 1736 er bevist, at den ene af de fæstende, Christen Knudsen, skal være død, saa bør hans Efterkommere ved hans fradøde Sted mod en billig Fæstekendelse betale den Andel, som den fradøde har haft, fremdeles, saa længe han erlægger den accorderede aarlige Afgift. Iøvrigt bør Søren Rygaard og hans Fuldmægtig, som paa et svagt Fundament og ubeføjet har foruroliget Abildtrupmændene tværtimod deres ihændehavende Frifindelsesdom, begge for een at betale til Citanten i Kost og Tæring 10 Rdlr. og til Justitskassen saa meget, som denne Doms Bestridelse og Forsegling koster.«

Ligesom Stedfaderen døde ogsaa Michel Christensen i en forholdsvis ung Alder. Han kom ulykkelig af Dage, idet han druknede i Aaen. Han blev begravet den 12. September 1747, 50 Aar gammel. Skiftet efter ham viser, at han var nogenlunde velstillet.

Med sin Hustru, Kirsten Sørensdatter, havde han Børnene:

1. Christen Michelsen. Overtog senere Halvparten af Faderens Gaard.
2. Mette.
3. Inger.
4. Maren.
5. Anna.
6. Else Kirstine.

Se nærmere om Michel Christensen i Bogen om Abildtrup, Side 35.

CHRISTEN MORTENSEN

Født 1714, død 1802.

Ifølge Oplysninger fra Bogen om Abildtrup, Side 36, kan der næppe være Tvivl om, at Christen Mortensen i Abildtrup er født i Faster Sogns Anneksgaard 1714. Denne Antagelse er yderligere blevet bekræftet ved, at vi kan paavise, at Christen Mortensen har kendt Michel Christensens Enke i Abildtrup, Kirsten Sørensdatter, da meget af hendes Familie har boet i Nærheden af hans Hjem i Faster Sogn.

Saaledes var Kirstens Faster gift med Christen Mortensens Farbroder i Ugelbjerg i Dejbjerg Sogn, og endvidere var Christen Mortensens Søster, Maren Mortensdatter, gift med en nær Slægtning af Kirsten, hvis to Farbrødre i Astrup og Fastergaard flere Gange var Faddere til Morten Pedersens Børn i Anneksgaarden.

Hvad er saa rimeligere end at formode, at det er dette Bekendtskab, som har draget Christen Mortensen til Abildtrup, og at han straks efter, at Kirsten er bleven Enke, vel omkring 1750, har giftet sig med hende.

Men ogsaa det, at Christen Mortensen kun besad Halvdelen af Enkens Gaard, medens hendes Søn Christen Michelsen besad den anden Halvpart, kan være en Bekræftelse derpaa; og da vi oven i Købet ved, at Christen Mortensen opholdt sig i flere Aar som Karl i Borris Præstegaard, nemlig i Tiden 1739-1746, og at han var gift tre Gange, kan der næppe blive Plads til hans første Ægteskab andre Steder end netop i Abildtrup. Til yderligere Understregning kan tjene, at Christen Mortensens 2. Hustru, Kirsten Mouridsdatter, vist ogsaa var fra Faster Sogn.

Se nærmere om Christen Mortensen i Bogen om Abildtrup, Side 36-45.

Med sin Hustru, Marie Kirstine Berg, havde han følgende Børn:

1. Et dødfødt Pigebarn, f. 12. April 1776.
2. Et dødfødt Drengbarn, f. 27. Juli 1778.
3. Kirsten Maria, f. 23. Februar 1780, d. som lille.
4. Kirsten Maria, f. 27. April 1783, gift 20. April 1798 med Christen Nielsen Nyegaard, som derefter blev Ejer af Abildtrup Nedergaard.

CHRISTEN NIELSEN

Født 1767, død 1839.

Om Christen Nielsen, som blev født i Baggessaard i Sønder Omme som Søn af Niels Christensen og Hustru Bodil Jensdatter, er der fortalt meget i Bogen om Abildtrup, Side 45-76.

I den Tid, han boede i Abildtrup, blev Jorderne udskiftet, først Agermarken, senere Engene. Om denne sidste Udskiftning er der fundet nogle Dokumenter¹⁴ i Landsarkivet i Viborg, som vi til Belysning af Sagen medtager her.

Ved den Tid havde Mændene i Abildtrup en Strid med Kirkeejeren, Mads Rabek paa Ahlergaard i Borris Sogn, angaaende nogle Kirkeenge, som i alt Fald siden 1650 og vist meget længe før havde ligget som Fæstegods til Abildtrup. Mads Rabek krævede at faa Engene udvist, men nogle af disse havde ligget saa længe til Gaarden, at deres Beliggenhed i det store Engareal havde været ukendt i mangfoldige Aar. Men nu vilde Rabek have Rede i Sagen. Det var den egentlige Aarsag til, at Abildtrupengene blev udskiftet saa tidligt. Her følger Dokumenterne:

»Da Landmaaler Michelsen hertil har indberettet, at der ved Abildtrupgaards Udskiftning i Vorgod Sogn er opstaaet en Dispute imellem Vorgod Kirkeejers, Mads Rabek, og Beboerne eller Ejerne i bemeldte Abildtrup om nogle Kirkeenge, som skulde ligge i Abildtrup Mark, som Ejerne paastaar udskiftet m. v Saa har jeg i den Anledning efter bemeldte Hr. Landmaaler Michelsens Anmodning berammet et Aastedsmøde at holde den 28. Juli førstkommende om Formiddagen Kl. 9 slet i Christen Nielsens Hus i Abildtrup, hvortil alle paagældende herved indkaldes at møde.

Denne Indkaldelse beder jeg, at Hr. Landkommisair og Herredsfoged Møller behagelig ville foranstalte bekjendtgjort saavel for Mads Rabek paa Ahlergaard som og for samtlige Selvejere i Abildtrup, hvorefter dette forsynet med Paa-

skrifter om Forkyndelsen for alle vedkommende |: incl. for Hr. Landmaaler Michelsen :| indleveres til Commissionen i Abildtrup ovenmeldte 28. Juli næstkommande.

Ringkjøbing Amthus den 20. Juli 1801

Hansen.«

Til Hr. Landkommissair Møller.

»Sognefogden for Vorgod haver saa hastig dette ham tilkommer at bekendtgøre forestaaende for Abildtrup Bys Beboere. Disse paalægges derfor ufortøvet a: lade Mads Rabek forevise denne Indkaldelse, som med Paategning derom indleveres til Landvæsens Commissionen i Abildtrup indbemeldte Tid.

Højrjs den 24. Juli 1801.

I Hr. Landvæsens Commissair og Herredsfoged Møllers Fraværelse.

Forevist M. Michelsen.

Lassen.

Forkyndet for Ejerne i Abildtrup den 25. Juli 1801 og anmodes Dem straks at lade samme blive forevist for Hr. Mads Rabek paa Ahlergaard i Borris Sogn. — Tilstaar Povl Madsen.«

Angaaende Aastedsmødet i Abildtrup hedder det, at »Amtmanden efter Begæring af Hr. Landmaaler Michelsen har til Udskiftningens Fremme af Abildtrup Gaardenes Ejendomme i Vorgod Sogn og i Anledning af en opkommen Dispute imellem Kirkeejeren, Hr. Mads Rabek til Ahlergaard, og Ejerne i bemeldte Abildtrup angaaende nogle Kirkeenge i Abildtrup Mark, som Ejerne paastaar udlagt, bestemt et Aastedsmøde at holde den 28. Juli 1801 i Abildtrup hos Christen Nielsen, hvor Rosenvinge paa Slumstrup mødte som comiteret paa S. T. Hr. Etatsraad og Amtmand Hansens Vegne, og Hr. Byfoged Bork fra Ringkjøbing som constitueret Landvæsens Commissair tilligemed Landvæsens Commissair Groos, og blev da først forelagt den paa Amthuset udstedte Indkaldelse af 21. Juli sidst forsynet med Vedkommendes Paategning om lovlig Forkyndelse. Denne blev Forretningen vedlagt under Nr. 1.

Commissionen anmodede Hr. Landmaaler Michelsen at ville opgive, hvori den ovenmeldte Dispute bestod. Landmaaler Michelsen mødte og fremlagde det over Abildtrup Gaardes Ejendomme optagen Situationskort for den respektive Commission, og dernæst oplyste Commissionen om en Dispute, der er imellem Vorgod Kirkeejer, Sr. Rabek til Ahlergaard, og Abildtrup Gaardes Ejere angaaende nogle Kirkeenge, som disse Ejere har i Brug og skal være beliggende paa den Strækning ved Snebjerg Bæk, nemlig fra Tveger Vad til Fjølstervang Skjel, men bestemt hvor disse Enge er beliggende udi ovenmeldte Strækning, kan ikke faas oplyst.

Desuden har Vorgod Kirke et Stykke Eng Vesten Aaen, som kaldtes Abildtrup Have og er velkendt af samtlige Ejere for Kirkeenge. Altsaa er der kun Dispute om det ovenmeldte ved Snejbjerg Bæk, hvilken Dispute Landmaaler Michelsen for Commissionen vilde behage om muligt at faa opgivet.«

Ved Commissionens Mægling blev Parterne, Vorgod Kirkeejer Rahbek paa den ene Side og Christen Nielsen, Niels Pedersen og Jens Christensen i Abildtrup paa den anden Side saaledes enige: »De af Vorgod Kirkes Enge, som fornævnte Mænd i Abildtrup haver i Brug og er 9 Engkroge ved Abildtrup Bæk, eller nu egentlig Snejbjerg Bæk, Hartkorn 1 Skp. 1 Fdk. 1 Alb. tilligemed et Stykke Eng, Abildtrup Have kaldet, overdrages fornævnte Brugere til fuldkommen Ejendoms Ret paa Kongelig Confirmation, som Sælgeren selv ansøger og forhverver uden Udgift for Kjøberen. Købesummen er 200 Rdl. D. C. at betale i Snapsting 1802 uden Renter imod fri og lovlig Skøde. Enhver af Køberne betaler saaledes: Christen Nielsen, som er i Besiddelse af den halve Del af Engene, betaler og den halve Del af Købesummen, enhver af de øvrige 2de hver sin fjerde Del af samme. Hvorhos er det afgjort, at dette Aasteds Mødes Omkostninger udredes af Abildtrup Enges Hartkorn, som er 5 Skpr. 3 Fdk. 1³/₄ Alb. Deri fornævnte Kirkeenge, som bidrager efter 1 Skp. 1 Fdk. 1 Ab. deraf.

Denne Forening underskriver Parterne.

Mads Madsen Rahbech.

Christen Nielsen.

Niels Pedersen.

Jens Christensen.»

Dernæst blev Delingsplanen over Abildtrup-Gaardenes Enge, Kirkeengene inclusive, saaledes afgjort:

»1). Aa Engene tillige med Niels Pedersens Gaard og Haugepladsen samt Gaden og Grønningen ved den Lille Bæk Søndre Agermarken deles saaledes: at Niels Pedersen faar sin Andel af bemeldte Enge fra Ahles Skel og Søndre paa til søndre Side af Sandkrog i lige Linie med det paa Kortet betegnede Hedeskel.

Dernæst faar Christen Nielsen fra benævnte Skelpunkt og Sønder paa til søndre Side af Steenes Krog paa begge Sider af Aaen samt af Niels Pedersens Gaard og Lukkeplads efter den paa Kortet aftegnede Drift. Desuden faar han den halve af Ødegaards Gade som ligger imellem Agrene og Aaen.

Skulde disse Enge blive for meget, saa qvitteres derfor efter Maal og Taxt af Ødegaards Toftagre for Sønden næst indtil Jens Christensens Skel, hvilket Vederlag tilligemed Ødegaards Gade, Bækengen Vesten Vaddet og Haarvig samt det nordre Stykke Vesten Skelagre skal tilhøre Jens Christensen; det observeres herved, at de tvende Engkroge: Hulkrog og det af Havrekrog, som forhen stedse har tilhørt Overgaard, faar samme Gaard forlods ud, og for Resten deles det efter Hartkorn.

2) Snebjerg Bækeng fra Vorgod Vad indtil Fjelsestervang Skel tilligemed Fladvadeng deles saaledes: at alt det Eng, som ligger Norden Bækken imellem bemeldte Vad og Skel samt Heden paa den nordre Side, skal tilhøre Christen Nielsen tillige med det ved Fladvad Bæk, som ligger Østen samme indtil hans Hede og Mose.

Det Sønden Bækken tilligemed det Vesten Fladvad Bæk deles i to lige Dele efter Maal og Taxt imellem Jens Christensen og Niels Pedersen, den første for Vesten, den sidste for Østen.

3) En Drift over Tveger Engvad udlægges med 20 Alens Brede over, hvor den gamle Vej forhen har gaaet. Dernæst udlægges en Kirkesti over Steenes Krog med en Alens Brede til Gangtræet.

At saaledes er vedtaget, det bevidnes med Hænders Underskrift.

Christen Nielsen. *Jens Christensen.* *Niels Pederen.*

Da ingen videre ved denne Forretning havde at erindre, blev den herved sluttet. Datum ut Supra.

Rosenvinge. *Groos.* *Bork.* *Michaelsen.*«

Dermed var Striden om Kirkeengene bilagt; men forøvrigt havde de da ogsaa, som før omtalt, givet Anledning til flere Processer.

C.
CHRISTEN MORTENSENS
SLÆGT

ca. 1585—1723

NIELS PEDERSEN

Født ca. 1585, død ca. 1647.

Christen Mortensens Stamfader hed Niels Pedersen. Han boede paa Hykkelbjerg i Sdr. Lem Sogn ved Ringkøbing. Denne Gaard med over 10 Tdr. Hartkorn var en af Sognets største. Hans Hustru hed Apelone Jensdatter og var Datter af Jens Justesen¹⁵ og hans Hustru, Anne Madsdatter. Inden vi nærmere omtaler Niels Pedersen Hykkelbjerg, skal vi med et Par Ord omtale hans Svigerforældre.

Den 24. August 1612 havde de otte Mand paa Bølling Herredsting vidnet, at de hørte, at gamle Christen Pedersen i Bækbo med flere den Dag havde erklæret, at »det var dem fuldt vitterligt, at de tre Versteder, den ene, som Jens Justesen i Hedegaard, den anden, som Niels Madsen i Sandager og den tredie, som Mads Nielsen paa Vestager, de hver udi bor, at det er ikke uden 3 »Buolle« og giver ikke mere i Ægt og Arbejde i hver Uge, end der gives til en Halvgaard«.

Jens Justesen og de to andre Mænd har ikke været tilfredse med deres Skatteansættelse, som de har ment var for høj, og for at gøre sig saa smaa som muligt har de indsendt ovenstaaende Vinde sammen med en Klageskrivelse for at faa en passende Nedsættelse paa Skatten. Folk var ligesaa fornuftige den Gang som nu.

Paa den Tid var der en Heks og en Troldmand, som huserede slemt i Sdr. Lem Sogn. Den første hed Apelone og var gift med Milter Jepsen i Søndergaard, og den anden var en Mand ved Navn Paaske Rasmussen. Ved deres Trolddomskunster bragte de — det troede man da — Sorg og Ulykke, Sygdom og Død over Mennesker og Dyr, og ikke mange gik helt Ram forbi. Ogsaa ovennævnte Jens Justesen fik deres Ondskab at føle. Hans Datter, Apelone, som var gift med Niels Hykkelbjerg,¹⁶ blev ramt af en langvarig Sygdom, og noget derefter mistede han et Øg.

En Dag havde Jens Justesen været i Ringkøbing, og paa Hjemvejen fulgtes han med Milter Jepsen i Søndergaard; de kom i Skænderi med hinanden, og da han kom hjem, døde en af hans Okser. Han var overbevist om, at det var Apelone Milters, der havde været paa Spil med sine Trolddomskunster.

Jens Justesen og andre, som var blevet hjemsøgt af Apelones Hekseri, blev nu enige om at anklage hende for Kirkenævningerne, for at disse kunde dømme hende til Baalet.

Der blev fremført mange haarde og alvorlige Beskyldninger mod hende, og for Nævningeretten lagde Las Tamisen, Peder Jensen, Christen Mortensen og Jens Justesen deres Hænder paa Apelone Milters Hoved, og »ved deres højeste Helgens Ed og oprakte Finger sigtede og vedkendte de hende for en aabenbarlig Troldkvinde, som ved sine Trolddomskunster havde bragt Ulykker over Folks Liv, Helbred og Kreaturer«, og mente, at den foretagne Nævningedom burde staa ved Magt. Dommen, der Lørdag den 24. Oktober 1618 blev stadfæstet af Landstinget, lød paa, at Apelone Milters skulde brændes paa Baalet.

Troldmanden Paaske Rasmussen gik det ikke bedre; ogsaa han endte sit Liv paa Baalet. Jens Justesen i Hedegaard var ogsaa interesseret i denne Sag, da den kom til at berøre ham. Herom vidnede Las Dinesen for Retten, at »det var ham fuld vitterligt, at paa en tre eller fire Aars Tid, da havde Paaske Rasmussen været berygtet for, at han kunde vise igen og fare med Spaadom, og Folk var draget til ham, men hvad deres Ærinde havde været, vidste han ikke; og for en syv Aars Tid siden, da fulgtes han hjem fra Vemb med forskrevne Paaske Rasmussen, og saa kom de udi Tale om Jens Justesen i Hedegaard, og da sagde han til Paaske Rasmussen: Siden Jens Justesen havde faaet sin anden Kone, havde han haft god Lykke. Den Kone, som han havde tilforn, fik et stakket Liv, hvortil Paaske Rasmussen havde svaret: »Det maa han takke mig for«; og den Gang, Jens Justesens Hustru Anne Madsdatter blev hjemført, da faldt der et Hynde ned fra hende paa framers Gulvet; det tog jeg op, men havde hun selv taget det op, skulde hun ikke heller have levet længe«.

Da Niels Pedersen paa Hykkelbjerg var blandt Kirkenævningerne, var han med til at dømme Paaske Rasmussen til Baalet. Det skete Lørdag den 9. Maj, Anno 1618.

Den 24. September 1622 var Niels Pedersen Hykkelbjerg¹⁷ sam-

men med flere andre Mænd af Retten valgt til at tage Syn over nogle Tørvedynger beliggende ved Rishøj, Vest-Nordvest for Finderup og Øst for Lambæk, da Mads Nielsen i Lambæk og hans Grander hævder, at det var deres. Da saa Synsmændene, at der laa 30 Dynger Tørv sammenkast og flere, som var vaade.

Mandag den 16. September 1641 træffer vi Niels Pedersen Hykkelbjerg¹⁸ paa Bølling Herredsting, hvor »otte Dannemænd saa og hørte, at samme Dag stod Peder Madsen i Østerlem og Niels Pedersen i Hykkelbjerg her i Dag inden Tinge for Tingsdom og vandt hver, at forskrevne Jens Christensen og Peder Christensen, to jordejer Boelsmænd, og Christen Jensen, en jordejer Inderster, er saa forarmet, at de ikke kunde give noget i den kgl. Mayts paa-budne Skat til Micheli, heller ikke var der nogen i Lægd med dem, som kunde formaa samme Skat for dem at udlægge«. Et saadant Tingsvinde kunde i Almindelighed fritage forarmede Folk for Skat.

Niels Pedersen var en meget velstaaende Mand, som naturligvis ikke lod sine Penge ligge unyttet hen paa Kistebunden. Mod passende Sikkerhed havde han ikke noget imod at betro sine Grunker til andre. Raadmanden i Ringkøbing, Johan Vesling, og hans Hustru, Dorette Christoffersdatter, hørte til hans Bekendtskabskreds. 1640 laante han dem 200 Rdlr. mod at faa Pant i den halve Vester Smedegaard i Skjern, som Raadmanden var Ejer af. Den laante Sum med Rente skulde betales tilbage til Snapsting 1644 med 3 Maaneders Opsigelse fra begge Sider; men Pengene blev ikke betalt til den aftalte Tid; thi endnu saa sent som 1648 er Pantebrevet ikke indløst; men da er Niels Pedersen død, og Sønnen Peder Nielsen har arvet det.

PEDER NIELSEN

Født ca. 1616, død 1674.

Det er næppe sandsynligt, at Niels Pedersen paa Hykkelbjerg har haft andre Børn end ovennævnte Peder Nielsen. Faderen maa have været en af de rigeste Bønder i hele Vestjylland; thi Sønnen arvede efter ham 500 Slettedaler,¹⁹ en meget stor Sum efter den Tids Forhold. Da vi har nævnt, at Herredsfoged Visti Lassen 1651 med en Formue paa 600 Dlr. var den næststørste Skatteyder paa Landet i Lundenæs og Bøvling Len (Ringkøbing Amt) bortset fra

Godsejerne, maa Peder Nielsen med sine 500 Dlr. ogsaa have staaet højt paa Skattelisten.

Peder Nielsen overtog ikke Fødegaarden efter Faderen, men købte den gamle Selvejergaard Ugelberg i Dejbjerg Sogn, som var paa 6 Tdr. 6 Skp. 2 Fjdk. 0 Alb. Desuden ejede han et Stykke Ager og Eng til 2 Tdr. 2 Skp. Hartkorn²⁰ beliggende i Dejbjerg Sogn. Da fornævnte Johan Vesling i Ringkøbing²¹ stadig ikke kunde indløse det Pantebrev, som Peder Nielsen havde arvet efter sin Fader, lod denne ved Rettens Hjælp gøre Indvisning i den halve Vester Smedegaard i Skjern; men da det ikke gav fuld Dækning, maatte han selv overtage Gaarden, som han beholdt til sin Død 1674; ja, endnu 1688 staaer hans Hustru, Mette Christensdatter, opført som dens Ejer.²²

Under Svenskekrigen led Peder Nielsen og hans Familie meget, og det hedder om ham og hans Gaard i en Besigtelse, der lige efter Krigen, den 1. Oktober 1660, blev foretaget for at vurdere den Skade, der var sket paa Ejendom og Avl: »Gaarden er bygfældig paa Tømmer og Tag. Peder Nielsen er tit udplyndret; thi han bor paa Adelvej, er og udskattet og havde ikke mere end den halve Avl«. Af den Grund blev hans Landgilde det Aar sat ned til det halve af, hvad han plejede at give.

Efter Krigen var mange Bønder blevet saa forarmede, at de ikke kunde betale deres Skatter; men kunde de ved Tingsvinde bevise deres manglende Skatteevne, kunde de slippe fri. 1652, den 29. November, var Peder Nielsen, som en af de otte Stokkemænd, paa Bølling Herredsting²³ med til at udstede saadanne Tingsvinder (skriftlige Attester) til fattige Bønder. Peder Nielsen vidnede saaledes med syv andre Mænd, at de saa og hørte, at Anders Nielsen i Aarup og Jacob Nielsen i Sædding, Olluf Jacobsen i Nørgaard og Ib Nielsen i Stengaard vidnede, at det er dem fuld vitterligt i al Sandhed, at Jens Nielsen i Glarbjerg, som bor paa en Jordejerbol, er saa forarmet, at han ikke kan formaae at udgive noget udi kgl. Mayts paabudne Penge og Kornskat, langt mindre, at han kan give noget i Landgilde nærværende Aar«.

Samme Dag saa og hørte Peder Nielsen i Ugelbjerg²⁴ og de syv andre Mænd, at Peder Poelsen i Gammelgaarden og Jacob Nielsen i Sædding vidnede, »at det er dem vitterligt, at nu forleden Sommer er Jens Jensen Smed bleven saa forarmet formedelst Ildebrand, som ham er uforvarende paakommen, saa at hans Smedehus

er opbrændt, og hans Redskaber er fordærvet, saa han ingen Haandværk eller Næring har brugt siden den Tid, ikke heller nu bruger, saa han er derover bleven saa forarmet, at han ikke kan formaa noget at give udi den paabudne Skat«.

Videre saa og hørte de otte Mænd,²⁵ at Ib Nielsen i Stengaard og Jacob Nielsen i Sædding vidnede, »at det er dem fuld vitterligt, at Niels Pedersen havde ingen Tjeneste haft siden forleden St. Hansdag, fordi han i langsommelig Tid havde været syg og ikke endnu havde nogen Husbonde, saa han er aldeles forarmet, at han ikke havde noget Middel at udgive noget til Skat dette Aar«, og yderligere vidnede de samme to Mænd, »at Knud Jensen er en gammel vanfør Karl, som ikke har nogen Formue, saa han kan give noget i Skat«. I ovenstaaende Tilfælde har der nok været Grund til Skattefritagelse; men ellers var Bønderne ogsaa den Gang slemme til at klage, naar der ikke var Grund dertil.

Mette Christensdatter Ugelberg levede mange Aar som Enke. Først den 4. Marts 1716 blev hun begravet og var da næsten 90 Aar. Peder Nielsen havde med sin Hustru 2 Sønner:

1. Christen Pedersen, gift med Anne Christensdatter Paarup. Ejede Ugelberg.
2. Morten Pedersen, gift 24. September 1702 med Kirsten Christensdatter, Datter af Christen Olufsen, Sønderskov i Borris Sogn. Boede i Faster Anneksgaard.

MORTEN PEDERSEN

Født ca. 1660, død ca. 1724.

Ovenstaaende Morten Pedersen, der var Søn af Selvejer Peder Nielsen i Ugelberg i Dejbjerg Sogn, kom til at bo paa Annekspræstegaarden i Faster Sogn. Denne Gaard var ikke Kirkegods i samme Forstand, som de fleste Anneksgaarde var det. Ud over de tre Slags Tiender var Gaarden ifølge en Retssag ikke forpligtet til at yde Præsteembedet nogen som helst Afgift, og af gamle Dokumenter fremgaar det tydeligt nok, at Gaardens Herlighed laa under Grubbesholm,²⁶ og ifølge dette maa den have været en almindelig Selvejergaard, hvor Besidderen selv har ejet Bondeskylden.

Morten Pedersen maa saaledes have været Selvejrbonde paa den ret betydelige Ejendom, som skattede omtrent 9 Tdr. Hartkorn. Desuden var han ogsaa Ejer af nogen Jord (Ager og Eng) beliggende i Dejbjerg Sogn, vurderet til godt og vel 1 Td. Hartkorn, som han havde arvet efter sin Fader.

I de første mange Aar var han vist ret velhavende, men senere gik det tilbage for ham, og ved sin Død var han en fattig Mand.

Der er bevaret nogle Kvitteringer,²⁷ som han modtog af Godsejeren, naar han betalte den aarlige Afgift af sin Gaard. Den første, der er udstedt af Landsdommer Jens Lassen, som vi i det foregaaende har hørt om, lød saaledes:

»Anno 1702, den 23. Juli annammet af Morten Pedersen i Faster Præstegaard paa hans »Hofningspenge« for forleden Aar, 7 Slettedaler, otte Skilling, herfor kvitteres.

Faster Præstegaard ut supra

Jens Lassen.

Og for 1704 lyder den saaledes:

»Morten Pedersen i Faster Præstegaard haver i Dag betalt af hans resterende paa samme Gaard Penge otte Rixdaler, siger 8 Rixdaler, som ham til indtil videre Afregning hermed kvitteres.

Grubbesholm, den 31. Marti, Anno 1704,

*Henrich
Offvesen Phlug.*

Vi skal endnu medtage en for 1711:

»Haver Morten Pedersen i Faster betalt paa sin resterende Skyld fire Rixdaler, siger 4 Rixdaler, hannem herved tilbørlig kvitteres.

Grubbesholm, den 7. September 1711.

*Karen sl. Henrich
Offvesen Phlugs.*

Den aarlige Afgift er 4 Rigsdaler, men undertiden er der to Aar imellem, han faar den betalt. Nu er det nok begyndt at gaa tilbage for ham, hvad naturligtvis først og fremmest skyldes de meget daarlige Tider, som da var indtraadt for Landbruget, idet Priserne paa dets Produkter var stærkt faldende. Men det lader ogsaa til, at Godsejeren, den før omtalte Landsdommer Jens Lassen til Nørholm og Grubbesholm, var gaet Anneksgaardens Rettigheder for nær, saa det var gaet ud over baade Morten Pedersen og Sognepræsten.

Dette fremgaar da ogsaa af en Klageskrivelse fra Sognepræsten, hvoraf her medtages et Uddrag:

»Er jeg underskrevne Sognepræst her i Kaldet beføjet følgende at andrage: Ved mit Kalds Tiltrædelse Anno 1722 befandtes denne Annexgaard i en armelig Tilstand; thi dens daværende Beboer var ældgammel og fattig og døde i stor Armod; tilmed brændte Sahlshuset; hvor udover Herlighedsejeren, en Adelsperson ved Navn Lassen til Nørholm og Grubbesholm, lod Gaarden hjemfalde til Kronen, hvorved jeg som Sognepræst i Kaldet haver lidt stor Skaar og Skade i Kaldets Indkomme, og alene paa den Afgift, som mine Formænd af Alderstid havde nydt af Gaarden, men end ogsaa de tvende Tiender, som efter Loven alene tilkommer Præsten, og mine Formænd nydt havde...

Borris Præstegaard, den 23. Januar 1754.

J. Hauch.

Ifølge ovenstaaende har Sognepræsten ment, at han havde Ret til foruden de før nævnte Tiender yderligere at faa udbetalt en vis Afgift af Anneksgaarden, men det havde altsaa ikke været Tilfældet.

Morten Pedersen blev 1702, 24. September, gift med Kirsten Christensdatter, en Datter af Christen Olufsen i Sønderskov i Borris. Med hende havde han Børnene:

1. Maren, gift 1744 med Oluf Christian Tranmose i Borris.
2. Mette, født 1710.
3. Christen, født 1714, gift 3. Gang 1774, 1. Søndag i Advent med Marie Kirstine Berg. Ejede Abildtrup Nedergaard i Vorgod Sogn. Se Side 96.
4. Niels, født 1717, 11. April.

SLUTNING

Dermed er vi færdig med Slægtsbogen. Vi skal dog slutte med nogle Bemærkninger om de skildrede, henfarne Slægter.

Skønt Bogen bestaar af tre eller rettere fire Dele (Kvindelinien), udgør den dog en Helhed, idet de forskellige Slægter, som er omtalt, er indgiftet i hinanden.

Selv om ikke det er enestaaende, er det dog bemærkelsesværdigt, at den gamle Herredsfogedslægt i omkring 200 Aar har bevaret Embedet i Øster og Nørre Horne Herreder og ladet det gaa i Arv i mindst fem Generationer. Den ældste, Las Michelsens Fader, Michel i Obling, kan ogsaa udmærket have været Herredsfoged i sidste Halvdel af 1400erne i et af de nævnte Herreder.

Det maa være et Vidnesbyrd om Slægtens Dygtighed og Anseelse.

Naar vi hører, at disse Mænd faar deres Begravelse inden for Kirkens Mure, maa det ikke tages som Udtryk for særlig Fromhed og Gudsfrygt; thi ifølge gammel Sæd og Skik kunde Personer af en vis Anseelse mod Betaling og Gaver til Kirken faa Tilladelse til dette.

Det er interessant at lægge Mærke til, at saa godt som alle Personer, der er skildret i nærværende Bog, var Selvejere. Det stadfæster, hvad vi vidste i Forvejen, at disse Folk ved Giftermaal saa vidt muligt holdt sig inden for deres egen Stand.

Selvejerbønderne har alle Dage haft visse Fællestræk, som netop specielt var karakteristisk for dem. Ogsaa det kan vi iagttage her. Den Stand, som gennem Tiderne særlig har gjort sig gældende i det offentlige Liv i Sognene, har været Selvejerne. De var selvstændige og uafhængige af Herremændene og da ogsaa født til Stillinger, som ganske var forbeholdt dem. De kunde blive Herredsfogder, Sandemænd, Nævninge, o.s.v.

Det er saaledes den rene Undtagelse, naar vi træffer en Fæste-

bonde, ganske vist en Kronbonde, som Herredsfoged i Nørre Horne Herred, nemlig Las Lassen i Vestergaard i Nørre Bork; men han var da heller ikke Fæstebonde af Fødsel, idet han var en Søn af Herredsfoged Las Nielsen i Bindsbøl. Forøvrigt var han Fader til den senere saa kendte Landsdommer og Godsejer Jens Lassen.

Ogsaa hvad det økonomiske angaar, bærer vor Slægt et vist Fællespræg, idet den overvejende Del af dens Medlemmer sad lunt inden Døre, og et ret stort Tal vandt frem til betydelig Velstand. Vi behøver blot at nævne enkelte Navne som Las Michelsen i Ob-ling, Visti Lassen i Bindsbøl, Jens Iversen i Bandsbøl, Niels Pedersen i Hykkelbjerg, Peder Nielsen i Ugelberg og Anders Hvid i Abildtrup for at vise det.

Det er karakteristisk for Selvejerne — ogsaa for vore — at de kunde blive siddende paa deres Gaarde gennem flere Slægtled, saaledes som Slægterne i Bindsbøl, Grimlund, Bandsbøl, Ugelberg og i Abildtrup.

Nok et Fællestræk er deres stædige og udholdende Kamp for at bevare deres Bonderettigheder og dermed deres Selvstændighed, som Herremændene, gejstlige og undertiden ogsaa Kongen altid stod parat til at fratage dem. Vi skal nævne et Par Eksempler derpaa: Selvejerbonden i Gyris og Michel Andersen i Abildtrup. Og denne stadige Kampstilling gav dem ofte et haardt, hensynsløst og stædigt Sindelag, som de ikke alene bar til Skue udadtil mod deres Fjender og Modstandere, men som tit skinnede frem under deres Samliv indbyrdes indenfor de enkelte Slægter, saaledes som denne Bog viser adskillige Eksempler paa.

Selv om Bogen først og fremmest er en Slægtsbog, kan man dog ogsaa sige, at den giver et lille Udsnit af Selvejerbøndernes Liv her i Vestjylland.

TAVLE I

*Christen Mortensens Hustru i
Abildtrup, Marie Kirstine Bergs
Afstamning.*

*Anders Hvid
i Abildtrup, 1487.*

*Niels Andersen
i Abildtrup, 1522.*

*Visti Nielsen
i Østergaard i Barde, 1587.*

*Christen Vistisen
i Barde, 1620.*

*Visti Christensen
i Store Alle, 1652.*

*Maren Vistisdatter,
g. m. Sognedegn Jochum Købke,
Vorgod.*

*Elle Jochumsdatter,
g. m. Mads Justesen Berg,
Ringkøbing.*

*Marie Kirstine Berg,
g. m. Christen Mortensen
i Abildtrup.*

*Kirsten Marie,
g. m. Christen Nielsen
i Abildtrup.*

*Chr. Christensen i Abildtrup,
g. m. Ane Nielsen, Salholt.*

*Hvidslægtens Forbindelse med
Slægten i Meldgaard i Fjelster-
vang.*

*Anders Hvid
i Abildtrup, 1487.*

*Niels Andersen
i Abildtrup, 1522.*

*Anders Nielsen
i Abildtrup, 1569.*

*Michel Andersen
i Abildtrup, 1603.*

*Margrethe Michelsdatter,
g. m. Niels Nielsen i Meldgaard,
nævnes 1651.*

*Maren Nielsdatter i Meldgaard,
g. m. Peder Christensen
i Meldgaard.*

*Christen Pedersen i Meldgaard,
g. 1. G. m. Margrethe Larsdatter,
g. 2. G. m. Apelone Christens-
datter fra Abildtrup.*

*Peder Christensen,
boede i Abildtrup 1733.*

TAVLE II

Her vises en Slægtsforbindelse II mellem Anders Jepsen Hvid i Trabjerg i Borbjerg Sogn og *Ane Nielsen*, g. m. *Christen Christensen* i Abildtrup Nedergaard i Vorgod Sogn.

1. Slægtled:

Anders Jepsen Hvid, Herredsfoged i Trabjerg, Borbjerg Sogn, 1500-1557, g. m. *Margrethe Christensdatter*.

2. Slægtled:

Edel Andersdatter i Trabjerg, g. m. *Jens Pedersen*, Søn af *Peder Thomsen* i Gimsinggaard, nævnes 1525 og 1559, Ejer af Gimsinggaard (Movstgaard) i Gimsing S.

3. Slægtled:

Ane Jensdatter i Movstgaard, g. m. *Søren Christensen*, Søn af Herredsfoged *Christen Christensen* i Sparkjær. Boede i Graasand, som han var Ejer af, ca. 1575-ca. 1613. Ejede ogsaa 1 Gaard i Høstrup i Haderup Sogn.

4. Slægtled:

Mads Sørensen, g. m. *Jensdatter*. Datter af *Jens Lavridsen*, Selvejer i Egelund, Haderup S., død ca. 1652.

5. Slægtled:

Kirsten Madsdatter fra Graasand, g. m. *Christen Jensen* i O. Simmelkjær. Medejer af en Gaard i Vistrup, Haderup S. Død ca. 1680.

6. Slægtled:

Lavrids Christensen, Ejer af 2 Gaarde i Bjødstrup, g. m. *Mette Pedersdatter*, Datter af Delefoged *Peder Jørgensen*, Bjødstrup.

7. Slægtled:

Thomas Lauridsen fra Bjødstrup, g. 1752 med *Karen Jensdatter*, Datter af Selvejer *Jens Lassen* i Øster Sivebæk, Tjørring Sogn.

8. Slægtled:

Lavrids Thomsen i Øster Sivebæk, Ejer af Sivebækgaarde, g. 17. Oktober 1783 med *Ane Jensdatter* fra Pedersgaard i Tjørring Sogn. Stor Strømpehandler.

9. Slægtled:

Niels Lauridsen, Ejer af Salholt i Herning S., g. m. *Marie Elisabeth Nyboe*, Datter af *Conrad Lundsgaard Nyboe* i Salholt.

10. Slægtled:

Ane Nielsen, g. 11. Oktober 1844 med *Christen Christensen*, Ejer af Abildtrup Nedergaard.

Vi skal i det følgende paavise en 3. Slægtsforbindelse mellem Herredsfogden *Anders Jepsen Hvid* i Trabjerg, Borgbjerg Sogn, og *Ane Nielsen Salholt*, gift med *Christen Christensen* i Abildtrup Nedergaard.

Jacob Bertelsen, der nævnes 29. Maj 1573 som en af *Anders Jepsen Hvids* Arvinger, maa have været gift med dennes Datter *Kirsten*, som 1. Gang havde været gift med Jep Munk til Kovstrup. Han boede 1578 paa Bjerregaard i Aale Sogn, senere i Løgager i Them Sogn. Han var Delefoged for Vrads Herred og Ridefoged paa Silkeborg Slot. — Se nærmere: Kronens Skøder I B, Side 132, Kancelliets Brevbøger for 26. Aug. 1578, 4. Septbr. 1578, 6. Maj 1581, 19. Juni 1582, 6. Marts 1587 og 9. Oktbr. 1589.

En af hans Døtre blev gift med Selvejer *Jens Christensen Langelund* i Bjødstrup, som døde 1607. Se nærmere om ham i Kancelliets Brevbøger for 9. Oktober 1589 og 6. November 1608. En Datter af ham blev gift med *Jens Nielsen* i Hollingholt, senere i Bjødstrup, Fuldmægtig paa Herningsholm.

Nærmere om ham findes i Viborg Landstings Dombog C. for 18. Jan. 1617, Fol. 37b., 16. Jan. 1619 og for Aarene 1620, 22 og 25 og i andre Kilder.

Jens Nielsen havde en Datter *Kirsten*, som blev gift med *Peder Christensen*, Selvejer i Nørre Søby, Rind Sogn. Se Viborg Landstings Dombog C. for 27. Septbr. 1637. Han havde Sønnen *Jens Pedersen*, som 1637 og vist ogsaa 1651 boede i Nørre Søby. Denne *Jens Pedersen* maa være identisk med den *Jens Pedersen*, som 1661 og senere boede i den nærliggende Gaard i Vester Høgild.

Derom vidner en Række gamle Dokumenter. Han var en driftig Mand, som efterhaanden blev Ejer af 5 Gaarde og Halvdelen af Kibæk Mølle. Han havde en Søn, som var Delefoged, og en Datter, som var gift med Delefoged *Peder Jørgensen*. Begge Familier boede i Bjødstrup i Gjellerup Sogn. En anden Søn, *Jens Jensen*, blev bo-

ende i Vester Høgild. Hans Datter *Kirsten* blev gift med *Morten Schaarup* i Vester Høgild, som havde en mindre Ejendom i Uhre i Brande Sogn. Deres Datter, *Ellen Schaarup*, blev gift med *Rasmus Jensen Schaarup* i Vester Høgild, hvis Datter, *Ane Kirstine Schaarup*, blev gift med *Conrad Lundsgaard Nyboe* i Salholt. Denne havde en Datter, *Marie Elisabeth Nyboe*, som giftede sig med *Niels Lauridsen* fra Sivebæk, der derefter overtog Salholt.

Det er deres Datter, *Ane Nielsen Salholt*, som blev gift med *Christen Christensen* i Abildtrup Nedergaard i Vorgod Sogn.

KILDEHENVISNINGER

A.

- ¹ Indledning: P. Skautrup: *Hardiske Maal II.*
- ² V. Landstings Dombog C, 1637, Fol. 227-228. L.
- ³ Hardsyssels Aarvog 1924, S. 27-28.
- ⁴ Gamle Jydske Tingsvidner ved O. Nielsen, S. 46-47.
- ⁵ Gamle Jydske Tingsvidner ved O. Nielsen, S. 47-48.
- ⁶ Gamle Jydske Tingsvidner ved O. Nielsen, S. 48-49.
- ⁷ Jens Abildtrup: *Selvejerbønderne i Bøvling og Lundenæs Amter 1743. Særtryk af Jydske Samlinger 5. R 4. B., S. 107.*
- ⁸ Fr. d. Førstes Registranter af Erslev og Mollerup, S. 174.
- ⁹ Erslev og Mollerup: *Danske Kancelliregistranter 1535-1550, S. 264.*
- ¹⁰ Kancelliets Brevbøger, S. 677.
- ¹¹ V. Landstings Dombog C, 1637, Fol. 227-228. L.
- ¹² V. Landstings Dombog C, 1622, Fol. 381-382. L.
- ¹³ V. Landstings Dombog C, 1622, Fol. 381-382. L.
- ¹⁴ Hardsyssels Aarvog 1911, S. 154.
- ¹⁵ Lundenæs Lens Jordebog 1597, Fol. 32. R.
- ¹⁶ Hardsyssels Aarvog 1911, S. 154.
- ¹⁷ V. Landstings Dombog C, 1622, Fol. 381-382. L.
- ¹⁸ V. Landstings Dombog C, 1637, Fol. 227-228. L.
- ¹⁹ Hardsyssels Aarvog 1925, S. 2.
- ²⁰ *Jydske Samlinger VII B., S. 41.*
- ²¹ V. Landstings Dombog C, 1631, Fol. 177b. L.
- ²² Lundenæs Lens Jordebog 1597, Fol. 32. R.
- ²³ Kancelliets Brevbøger, 1. Decbr. 1579.
- ²⁴ *Trap: Danmark. B. VIII, S. 334.*
- ²⁵ V. Landstings Dombog C, 1619, Fol. 138-140. L.
- ²⁶ V. Landstings Dombog C, 1619, Fol. 140. L.
- ²⁷ V. Landstings Dombog C, 1637, Fol. 227-228. L., og *Jydske Samlinger VII, B., S. 41.*
- ²⁸ Gamle Jydske Tingsvidner ved O. Nielsen, S. 48-49.
- ²⁹ Hardsyssels Aarvog 1915, S. 88-89.
- ³⁰ V. Landstings Dombog C, 1622, Fol. 172. L.
- ³¹ V. Landstings Dombog C, 1619, Fol. 138-140. L.
- ³² V. Landstings Dombog C, 1620, Fol. 195. L.
- ³³ V. Landstings Dombog C, 1622, Fol. 171. L.
- ³⁴ V. Landstings Dombog C, 1620, Fol. 103. L.
- ³⁵ Hardsyssels Aarvog 1939, S. 89-95.
- ³⁶ Kancelliets Brevbøger for 1608.
- ³⁷ Hardsyssels Aarvog 1925, S. 24.
- ³⁸ *Trap: Danmark 8 B. S. 350.*
- ³⁹ V. Landstings Dombog C, 1638, Fol. 73. L.
- ⁴⁰ V. Landstings Dombog C, 1641, Fol. 48, 1655, Fol. 46. L.
- ⁴¹ V. Landstings Dombog C, 1641, Fol. 48, 1655, Fol. (1655). L.
- ⁴² V. Landstings Dombog C, 1655, Fol. 46. L.
- ⁴³ *Irettelagte Dokumenter 1550-1600. L.*
- ⁴⁴ Lundenæs Lens Regnskaber, 1611. R.
- ⁴⁵ Lundenæs Lens Regnskaber, 1617. R.
- ⁴⁶ Lundenæs Lens Regnskaber, 1618. R.
- ⁴⁷ V. Landstings Dombog C, 1617, Fol. 159. L.
- ⁴⁸ V. Landstings Dombog C, 1619, Fol. 103. L.

- ⁴⁹ V. Landstings Dombog C, 1620, Fol. 410b. L.
- ⁵⁰ V. Landstings Dombog C, 1620, Fol. 472b. L.
- ⁵¹ V. Landstings Dombog C, 1619, Fol. 251. L.
- ⁵² V. Landstings Dombog C, 1632, Fol. 322b. L.
- ⁵³ V. Landstings Dombog C, 1632, Fol. 322b. L.
- ⁵⁴ V. Landstings Dombog C, 1651, Fol. 93. L.
- ⁵⁵ Nørre Horne Herreds Justitspr. 10. Oktober 1730. L.
- ⁵⁶ Familie og Folkeskatten, Lundenæs Amt. R
- ⁵⁷ Landstingets Justitspr. 1662, Fol. 31. L.
- ⁵⁸ Lundenæs Amts Matrikelpr. 1664. R.
- ⁵⁹ Lundenæs og Bøvling Amter: Konsumtions, Familie og Folkeskat 1682. R.
- ⁶⁰ Lundenæs og Bøvling Amters Kontributions Regnskaber 1684-1685. R.
- ⁶¹ Lundenæs Amts Matrikelspr. 1688. L.
- ⁶² Lundenæs Amts Matrikelspr. 1688. L.
- ⁶³ Nørre Horne Herreds Justitspr., 8. Juni 1710. L.
- ⁶⁴ Nørre Horne Herreds Justitspr. 1729, Fol. 357. L.
- ⁶⁵ Nørre Horne Herreds Justitspr. 1714, 22. Oktober. L.
- ⁶⁶ Lundenæs-Bøvling Amters Skiftepr. 1747, Fol. 786b. L.
- ⁶⁷ Marquard: Kancelliets Brevbøger 1630-1632: 17. Juni 1631.
- ⁶⁸ V. Landstings Dombog C, 1619, Fol. 105b. L.
- ⁶⁹ K. H. Kristensen: Øster Horne Herred, S. 40.
- ⁷⁰ V. Landstings Dombog C., 1625, Fol. 208b. L.
- ⁷¹ Marquard: Kancelliets Brevbøger, 8. April 1632.
- ⁷² V. Landstings Dombog C, 1649, Fol. 161-162. L.
- ⁷³ V. Landstings Dombog C, 1651, Fol. 120. L.
- ⁷⁴ V. Landstings Dombog C, 1649, Fol. 349. L.
- ⁷⁵ V. Landstings Dombog C, 1649, Fol. 347b. L.
- ⁷⁶ Renteskatten af 1653. Amtskatter for Lundenæs og Bøvling. R.
- ⁷⁷ Bilag til Ekstraskatteregnskabet 1679. R.
- ⁷⁸ Bilag til Kontributionsregnskaber 1672-1682. R.
- ⁷⁹ V. Landstings Dombog C, 1651, Fol. 322. L.
- ⁸⁰ Lundenæs Amts Matrikelspr. 1688. L.
- ⁸¹ Nørre Horne Herreds Justitspr. 7. Decbr. 1716. L.
- ⁸² Hardsyssels Aarvog 1911, S. 154-157.
- ⁸³ V. Landstings Dombog C, 1636, Fol. 344b. L.
- ⁸⁴ Wiberg Præstehistorie: Oddum Sogn.
- ⁸⁵ V. Landstings Dombog C, 1636, Fol. 344b. L.
- ⁸⁶ V. Landstings Dombog C, 1649, Fol. 423. L.
- ⁸⁷ V. Landstings Dombog C, 1637, Fol. 216. L.
- ⁸⁸ Lundenæs Amts Matrikelspr. 1664 og 1688. R. og L.
- ⁸⁹ V. Landstings Dombog C, 1637, Fol. 207b. L.
- ⁹⁰ Lundenæs Lens Jordebog 1597. R.
- ⁹¹ V. Landstings Dombog C, 1635, Fol. 107. L.
- ⁹² Bilag til Skattemandtallet 1638. R.
- ⁹³ Bilag til Ekstraskattemandtallene 1641. R.
- ⁹⁴ Lundenæs Amts Jordebog 1660-1661. R.
- ⁹⁵ Lundenæs Amts Matrikelspr. 1664. R.

- ⁰⁶ Bilag til Kontributionsregnskaber 1672-1682. R.
⁰⁷ Kop og Kvægskat 1684-1685. R.

B og C.

- ¹ William Christensen: Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen II. R. 8. Jan. 1487.
² Lundenæs Lens Jordebog 1498. R.
³ Suhms nye Samlinger I. B., S. 84-85.
⁴ Ældre Arkiv Reg. IV. 249-250.
⁵ V. Landstings Dombog 1569 II, Fol. 185a. R.
⁶ Abildtrupgaard og dens Beboere 1498-1925, S. 19-21 af J. Abildtrup.
⁷ V. Landstings Dombog C, 1625, Fol. 19b. L.
⁸ V. Landstings Dombog C, 1632, Fol. 104b-107b. L.
⁹ Præsteindberetningen for Vorgod Sogn 1651. R.
¹⁰ Lundenæs og Bøvling Amters Skiftepr., 10. Juli 1750. L.
¹¹ Hammerum Herreds Tingbog, 18. Juni 1697. L.
¹² Skattemandtaller omkring 1700. R.
¹³ V. Landstings Dombog C, 1735 eller 1736, Fol. 17. L.
¹⁴ Ringkøbing Amts Landvæsens Kommissionspr. 1796-1822. L.
¹⁵ Bilag til Pengeskattemandtal 1612, Nr. 4. R.
¹⁶ V. Landstings Dombog C, 1618, Fol. 163, [417, 427.] L.
¹⁷ V. Landstings Dombog C, 1622, Fol. 159 og 269. L.
¹⁸ Bilag til Ekstraskatter 1641. R.
¹⁹ Rentepenge 1. Decbr. 1647. R.
²⁰ Lundenæs Amts Matrikelspr. 1688. L.
²¹ V. Landstings Dombog C, 1649, Fol. 156b, og 1654, Fol. 167-177. L.
²² Lundenæs Amts Matrikelspr. 1688. L.
²³ Bilag til Unions- og Kornskat 1652. R.
²⁴ Bilag til Ekstraskatter, 29. Novbr. 1652. R.
²⁵ Bilag til Kong. Majestæts Skat, 29. Novbr. 1652. R.
²⁶ Tingsvidner 1754-55 vedr. Annekspræstegaarden i Faster Sogn. L.
²⁷ Ribe Bispearkiv, Registratur 7, Pk. 6. L.

Hvad der ikke nærmere er angivet findes under Lundenæs Len og Amt.

R = Rigsarkivet.

L = Landsarkivet
for Nørre Jylland.

NAVNELISTE

- Anchersen, Ancher, Biskop i Ribe, 25.
- Andersen, Jens, Baggsgaard, 64.
- » Jørgen, Abildtrup, 88.
 - » Michel, Abildtrup, 87-92.
 - » Niels, Barde, 88.
 - » Niels, Abildtrup, 88, 89.
 - » Niels, Abildtrup og Trabjerg, 84.
 - » Thomas, Tarm, 16.
- Andersdatter, Edel, Trabjerg, 84.
- Anderskone, Maren, Abildtrup, 87, 88.
- Bang, Pally, Væbner, 16.
- Bertelsdatter, Dortha, Nørbork, 20.
- Bertelsen, Knud, Seisbøl, 20.
- » Mads, Obling, 21.
- Bille, Mogens, Lensmand, 17.
- Bjørnsen, Jacob, Varde, 63.
- Borch, Præst, Nr. Bork, 39.
- Christensdatter, Anna, Møgelgaard, 48.
- » Else, 70.
 - » Inger, Abildtrup, 94.
 - » Johanne, Graahede, 79.
 - » Karen, Abildtrup, 94.
 - » Kirsten, Nederby, 72.
 - » Kirsten, Abildtrup, 94.
 - » Kirsten, Graahede, Oddum, 79.
 - » Kirsten, FASTER, 107.
 - » Kirsten, Abildtrup, 92.
 - » Kirsten, Odderup, 51, 52.
 - » Maren, Bindsbøl, 53.
 - » Maren, Pagaard, 48.
 - » May, Gyris, 65.
 - » Mette, Ugelbjerg, 107.
 - » Zidsel, Graahede, 73.
- Christensen, Enevold, Vallund, 75.
- » Christen, Grimlund, 48-53
 - » Christen, Sogndegn, 53.
 - » Christen, Brejningby, 71.
 - » Christen, Skave, 83.
 - » Clemen, Varde, 65.
 - » Hans, Gyris, 71, 72.
 - » Hans, Grimlund, 48.
- Christensen, Iver, Grimlund, 48.
- » Jens, Brejningby, 71.
 - » Jens, Graahede, 73.
 - » Jeppe, Graahede, 51, 52.
 - » Jep, Trabjerg, 83.
 - » Lavrids, Gyris, 70.
 - » Lavrids, Bindsbøl, 52, 53.
 - » Lavrids, Esbøl, 48.
 - » Mads, Østergaard, Tjørring, 93.
 - » Michel, Abildtrup, 94-96.
 - » Niels, Brorstrup, 71.
 - » Niels, Grimlund, 48.
 - » Niels, Baggsgaard, 64.
 - » Oluf, Sædding, 87.
 - » Peder, Fjeltstervang, 94.
 - » Peder, Trøstrup, 89.
 - » Peder, Varde, 65.
 - » Søren, Graahede, 73-75.
 - » Thomas, Brejninggaard, 71.
 - » Tøger, Sdr. Vium, 48.
- Clausen, Jacob, Købm., Varde, 76.
- Clemen, Skipper, 19.
- Christian d. II, Konge, 17.
- » d. III, Konge, 17.
- Dahl, Karen, Bindsbøl, 61, 62.
- Dejgaard, Jens Nielsen, Vallund, 42, 43, 76, 77.
- Frandsen, Peder, Vallund, 44.
- Friis, Christen, Skolemester i Ribe, 42.
- » Christoffer til Astrup, 58.
- Gregersen, Peder, Præst i Vorgod, 89, 91.
- Grøn, Jep, Ryberg, 84.
- Gyldenstjerne, Knud til Tim, 90.
- Hansen, Anders, Tarm, 31, 32.
- » Eske, Tarm, 68.
 - » Jens, Tarm, 31, 32.
 - » Niels, Grimlund, Herredsfoged, 40, 41.
- Hans, Konge, 20.
- Hvid, Anders, Abildtrup, 83.
- » Chr., Oddum, 32.

- Hvid, Mads Jepsen, Præst, Magister, 83.
 Ibsdatter, Margrethe, Stovstrup, 60.
 Iversen, Hans, Lille Vinding, 36.
 » Jens, Bandsbøl, 20, 21, 22, 30.
 Jacobsen, Peder, Graahede, 79.
 Jensen, Christen, Skriver, Graahede, 75.
 » Christen, Foged, 84.
 » Christen, Nørkærgaard, 39.
 » Enevold, Bandsbøl, 21.
 » Enevold, Slumstrup, 85.
 » Hans, Odderup, Oddum, 45.
 » Hans, Ørbæk, 49.
 » Iver, Bandsbøl, 21.
 » Jacob, Bandsbøl, 21.
 » Jens, Bandsbøl, 21.
 » Las, Borgmester, Varde, 21.
 » Mads, Merrild, Vildbjerg, 89, 90.
 » Oluf, Finderup, Sandemand, 87.
 » Peder, Odderup, Oddum, 44, 45, 46.
 » Therben, Obling, 21.
 » Therkild, Graahede, Vallund, 75.
 » Thomas, Bandsbøl, 21.
 » Tyge, Gyris, 65.
 Jensdatter, Anna, Hie, 39.
 » Anne, Lundsby, Oddum, 70.
 » Anne, Bandsbøl, 21.
 » Apelone, Hykkelbjerg, 103.
 » Bodil, Bagesgaard, 64.
 » Else, Bøvl, Sdr. Omme, 64.
 » Karen, Hie, 39.
 » Kirsten, Hie, 39.
 » Lisbeth, Vestergaard, Nr. Bork, 21, 39.
 » Maren, Hie, 30.
 » Maren, Bandsbøl, 21.
 » Maren, Obling, 25.
 » Mette, Odderup, 52.
 Jepsen, Peder, Graahede, 52.
 Juell, Erik til Lindbjerg, 42, 43.
 » Jens til Keldgaard, 45.
 Jul, Christen, Bredholt, 65.
 Justesen, Anders, Tarm, 67.
 » Jens, Hedegaard, 103.
 Kaas, Thomas til Ørndrup, 41.
 Kinch, J., Historiker, 83.
 Knudsen, Christen, Abildtrup, 94.
 » Niels, Graahede, 51.
 » Niels, Okslund, Hoven, 63.
 Kolstrup, Jens Jensen, Odderup, 51, 52.
 » Jens Pedersen, Fuldmægtig, Odderup, 51, 52, 53.
 Krabbe, Iver, Lensmand, Koldinghus, 65, 66.
 Krag, Niels til Agerkrog, 31, 67.
 Lagesen, Nis, Nørkærgaard, 16.
 » Nis, Odderup, 16.
 Lange, Gunder til Brejninggaard, 31, 68, 69.
 Lasdatter, Anna, Sdr. Bork, 21.
 » Anna, Bandsbøl, 21.
 » Anna, Vestergaard, 39.
 » Karen, Vallund, 38, 43.
 » Lisbeth, Vestergaard, 39.
 » Maren, Vestergaard, 39.
 » Maren, Vestergaard, 39.
 Lassen, Bertel, Herredsfoged, Obling, 15, 21.
 » Jens, Landsdommer, 40.
 » Jens, Hie, Sdr. Bork, 39.
 » Jørgen, Sdr. Bork, 21, 22.
 » Knud, Bovnum, Tistrup, 21, 22.
 » Las, Vestergaard, 39.
 » Niels, Obling, Herredsfoged, 21-25.
 » Niels, Vestergaard, 40.
 » Niels, Grimlund, Herredsfoged, 40-46.
 » Niels, Nyland, Sdr. Bork, 39.
 » Visti, Bindsbøl, Herredsfoged, 54-62.
 Lavridsdatter, Dorthea, Esbøl, 48.
 » Karen, Esbøl, 48.
 » Maren, Esbøl, 48.
 Lavridsen, Christen, Gyris, 70.
 » Jep, Esbøl, 48.
 » Thomas, Kastberg, 71, 72.
 Lund, Margrethe, 40.
 Madsdatter, Anne, Hedegaard, 103.
 » Kirsten, Okslund, 63.
 Madsen, Christen, Købmand, Kolding, 29.

- Madsen, Frands, Pabsgaard, 29.
- » Mads, Tarm Bisgaard, Herredsfoged, 78.
 - » Mads, Okslund, Hoven, 64.
 - » Niels, Pabsgaard, 29.
 - » Niels, Abildtrup, 94.
 - » Peder, 29.
 - » Søren, Gyris, 65, 66.
- Michelsdatter, Margrethe, Abildtrup, 91, 94.
- Michelsen, Christen, Abildtrup, 92-94.
- » Las, Obling, Herredsfoged, 15-21, 54.
 - » Niels, Grimlund, 50.
- Mortensen, Christen, Abildtrup, 96-97.
- Mouridsdatter, Else, Trøstrup, 89.
- » Johanne, Merrild, 89.
- Munch, Jep til Kovstrup, 84.
- Nielsdatter, Anna, Nyland, 39.
- » Anna, Obling, 25.
 - » Kirsten, Ørbæk, 64.
 - » Kirsten, Obling, 25.
 - » Maren, Odderup, 45.
 - » Maren, Obling, 25.
 - » Margrethe, Ørbæk, 64.
 - » Sofie, Grimlund, 40, 46, 47.
- Nielsen, Anders, Abildtrup, 85, 86-87.
- » Christen, Obling, 25.
 - » Christen, Amtrup, Herredsfoged, 85.
 - » Christen, Abildtrup, 97-100.
 - » Christen, Grimlund, 44, 46, 48.
 - » Christen, Ørbæk, 64.
 - » Christen, Graahede, 74.
 - » Clemen, Nyland, 39.
 - » Iver, Nyland, 39.
 - » Jens, Egeris, Sandemand, 87.
 - » Jørgen, 25.
 - » Las, Bindsbøl, Herredsfoged, 26-40, 50, 54.
 - » Las, Nyland, 39.
 - » Lauge, Abildtrup, 86.
 - » Laurids, Grimlund, 46.
 - » Laurids, Præst, Oddum, 50, 51.
 - » Laurs, Præst, Oddum, 16.
 - » Mads, Ørbæk, 64.
 - » Mads, Forsomhoved, 44.
- Nielsen, Michel, Grimlund, Herredsfoged, 49, 50, 58.
- » Morten, Ridefoged, 42.
 - » Niels, Obling, 22, 25.
 - » Niels, Meldgaard, 92.
 - » Niels, Grimlund, 46, 48, 50.
 - » Niels, Gravild, 64.
 - » Niels, Ørbæk, 64.
 - » Niels, Ørbæk, 64.
 - » Per, Halby, Sandemand, 86.
 - » Peder, Ugelbjerg, 105-107.
 - » Peder, Nyland, 39.
 - » Peder, Præst, Ølstrup, 71.
 - » Simon, Grimlund, 50.
 - » Staffen, Varde, Købm., 59.
 - » Thomas, Ørbæk, 64.
 - » Tyge, Graahede, 79.
 - » Visti, Østergaard, 86.
- Nielskone, Johanne, Abildtrup, 85.
- » Karen, Trabjerg, 86.
- Olufsen, Christen, Slotsskriver, 32.
- Ovesdatter, Ane, Bindsbøl, 53.
- Pedersdatter, Kirsten, Grimlund, 49.
- Pedersen, Bunde, Sdr. Bork, 19.
- » Christen, Gyris, 66-72.
 - » Christen, Præst, Oddum, 32, 33, 35, 37.
 - » Christen, Meldgaard, 92.
 - » Christen, Pugelund, 73.
 - » Frands, Tarm, 29, 30.
 - » Frands, Vallund, 44.
 - » Jens, Moustgaard, 84.
 - » Mads, Tarm, 16.
 - » Morten, Faster, 107-109.
 - » Niels, Præst, Brejning, 66, 71.
 - » Niels, Assing, 94.
 - » Niels, Hykkelbjerg, 103-105.
 - » Povl, Astrup, Sandemand, 86.
 - » Thomas til Vesterbæk, 42.
 - » Thomas, Sdr. Bork, 22.
 - » Tyge, Graahede, 75.
 - » Visti, Bindsbøl, 26.
- Pers, Karen, Vallund, 55, 56.
- Povlsen, Ebbe, Tarm, 69.
- Poulsen, Niels, Sættefoged, 48.
- » Peder, Sdr. Bork, 19.
 - » Per, Klokmose, 86.

- Rabæk, Mads, Ahlergaard, Borris, 97-100.
- Randtzeu, Henrich, 19.
- Riber, Thomas, 19.
- Rostgaard, Hans, 40.
- Rygaard, Søren, Hasselund, 95.
- Sandberg, Ulrich, Lensmand, 54.
- Schytte, Jens Knudsen, Provst, 39.
- Secher, V. A., Rigsarkivet, 25.
- Sested, Clavs, 19.
- Skade, Mads. N., Østergaard, 27, 28, 29, 44, 55, 56.
- » Niels til Agerkrog, 42, 44, 54, 55, 56, 77.
- Stygge, Thomas, Frøstrup, 16.
- » Severin, 17.
- Sørensdatte, Else, Graahede, 74.
- » Inger, Gyris, 66, 68, 69.
 - » Mette, Abildtrup, 94.
- Sørensen, Bennet, Gyris, 65, 66.
- » Mads, Gyris, 65, 66.
 - » Niels, Sdr. Bork, 22.
 - » Peder, Pilgaard, 94.
- Therkildsen, Christen, Graahede, 75-79.
- » Lars, Graahede, 75.
- Thomsen, Peder, Præst, Brejning, 66, 71.
- Thyersen, Nis, Sandemand, V. Halby, 86.
- Trolle, Birger til Troldholm, 25, 37.
- Tygesen, Niels, Graahede, 73.
- Vedel, Anders Sørensen, Kannik i Ribe, 67, 68.
- Vind, Christen, Præst, Lønborg, 16.
- Vistisdatter, Ane, Rabæk, 62.
- » Anne, Rabæk, 62.
 - » Else, Rabæk, 62.
 - » Gertrud, Rabæk, 62.
 - » Karen, Rabæk, 62.
 - » Maren, Rabæk, 62.
- Vistisen, Christen, Farmholm, 62.
- » Christen, Odense, 62.
 - » Jens, Stovstrup, 60.
 - » Las, Bindesbøl, Herredsfoged, 62.
 - » Mads, Okslund, 62-64.
 - » Thomas, Bindesbøl, 51, 62.

RETTELSER OG TILFØJELSER

til Slægten Abildtrup I.

- D₁ Clara Veje, gift den 13. April 1949 med Niels Jørgen Mølgaard, Landsretssagfører, Gentofte. Side 45.
- E₁ Per Mølgaard.
- D₅ Niels Chr. Rolf Marius Jørgensen, København. Hans nuværende Stilling er Gymnastiklærer. Side 49.
- D₉ Laurits Kristian Lauritsen, Landmand, født 28. Juni 1895 i Vaadde, Ikast Sogn, død samme Sted 13. August 1923.
- D₁₀ Sjørvad Lauritsen, født 3. Febr. 1903 i Vaadde, Ikast Sogn. Udlært Landmand, Lagerarbejder paa Ikast Bomuldsspinderi.
- D₁₁ Olga Emilie Lauritsen, født 6. Marts 1909 i Vaadde, Ikast Sogn, død paa Herning Sygehus 27. Januar 1934. Bogholder paa Kæmnerkontoret, Ikast. Side 53.
- D₂ Mette Maria Amalie Lauritsen, gift 7. Juni 1923 i Ikast Kirke med Karsten Bonde Pedersen. Sognepræst i Tørring-Heldum, o.s.v. Side 51 og 52, død i København 22. Maj 1934.
- E₁ Ane Marie Bonde Petersen. Tog nysproglig Studentereksamen 1943, Bibliotekar 1948; derefter Ansættelse paa Kredsbiblioteket i Aabenraa, forflyttet til Gladsaxe 1. Juni 1951.
- E₂ Jørgen Peter Bonde Petersen. Matematisk Student 1946, Søløjtnant 1950.
- E₃ Mogens Bonde Petersen. Nysproglig Student 1947. Landbrugsstuderende.
- E₄ Flemming Bonde Petersen. Gl. sproglig Student 1949, stud. med.
- E₅ Kirsten Bonde Petersen. Nysproglig Student 1950. P.t. i England, agter derpaa at uddanne sig som Terapeut.
- C₂ Mette Marie Rahbek, død i September 1949.
- D₁ Christian E. Cornelius, død i Marts 1947.
- E₁ Birgit Cornelius, cand. polyt., gift med cand. polyt. Mærsk Møller (Børn).
- C₃ Johanne Rahbek, død i Herning den 14. April 1949. Side 106.
- D₂ Vagn Adserballe. Fra 1. Juli 1949 udnævnt til Landsdommer i Vestre Landsret, Viborg. Side 107.
- E₂ Hans Adserballe, født den 3. Januar 1933 i Odder.
- E₃ Kirsten Adserballe, født den 28. September 1943 i Odder.
- D₁ Skal være Elbrønd i Stedet for Ellerønd. Side 86.
- D₄ Søren Rahbek Andersen, f. 13. Juli 1906, Ejer af Mejerholm ved Tønder, gift 22/5 1942 m. Kirsten Linnet (Datter af Forpagter Kristian Linnet og Marie Petersen), f. 15/6 1915 paa Solvig, Hostrup S., Realeksamen, Lærerindeeksamen fra Tønder Sem. 1941. Se Side 10.
- E₁ Kristian Linnet Rahbek Andersen, f. 6. August 1943.
- E₂ Anders Rahbek Andersen, f. 18. November 1945.
- E₃ Elise Marie Rahbek Andersen, f. 29. Januar 1949.